

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
ORTADOĞU İKTİSADİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE İLE GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ
ARASINDAKİ EKONOMİK İLİŞKİLER
(2000-2010)

Yüksek Lisans Tezi

SÜLEYMAN DAL

İSTANBUL, 2012

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
ORTADOĞU İKTİSADİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE İLE GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ
ARASINDAKİ EKONOMİK İLİŞKİLER
(2000-2010)

Yüksek Lisans Tezi

SÜLEYMAN DAL

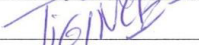

DANIŞMAN

PROF. DR. GÜLFETTİN ÇELİK

İSTANBUL, 2012

TEZ ONAYI

Enstitümüzün, Ortadoğu İktisadı Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimi gören 506209009 no. lu Süleyman DAL' ın hazırladığı " Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik İlişkiler (2000-2010) " konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunması ve sözlü sınavı Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin 15. maddesi uyarınca 24.05.2013 tarihinde saat 11.00.00'da yapılmış sorulara alınan cevaplar sonucunda adayın tezinin KANAATLİNE ne OYBİRLİĞİ/ÖYÇÖKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK	Olumlu	
Prof. Dr. Tiğınçe OKTAR	Olumlu	
Prof. Dr. Ahmet KAVAS	Olumlu	

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı : Süleyman Dal
Anabilim Dalı : Ortadoğu İktisadı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Gülfettin Çelik
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2012
Anahtar Kelimeler : Türkiye, Güney Afrika, ihracat, ithalat, sanayi, tarım.

ÖZET

Yeryüzünün en yoksul kıtası olan Afrika'nın, en etkili ülkesi Güney Afrika Cumhuriyeti ile Türkiye arasındaki ekonomik ilişkiler, 2000'li yıllara kadar düşük seviyede seyretmiştir. Türkiye'nin 2003 yılında Afrika pazarına girişte Güney Afrika'yı öncelikli ülke ilan etmesiyle, ikili siyasi ve ekonomik ilişkiler artmaya başlamış, 2005'te ülkemizde 'Afrika Yılı' ilan edilmesiyle de Güney Afrika'nın iş çevrelerimiz tarafından daha yakından tanınması, ihracat ve ithalat değerlerini yükseltmiştir. Bu çalışmamızda, 2000-2010 yıllarında Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti arasındaki ekonomik ilişkiler ele alınmıştır. Ekonomik ilişkilerin istenilen düzeyde olmamasının sebebi, ülkedeki güvenlik zafiyeti ve orta sınıfın yokluğudur. İhracat değerlerinde de artış görülen Türkiye'nin, daha çok ithalat gerçekleştirdiği Güney Afrika ile dış ticaret dengesi; altın ithalatı sebebiyle açık vererek, sürekli ülkemiz aleyhine seyretmektedir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Süleyman Dal
Field : Middle East Economics
Supervisor : Professor Gülfettin Çelik
Degree Awarded and Date : Master – June 2012
Keywords : Turkey, South Africa, export, import, industry, agriculture.

ABSTRACT

Earth's poorest continent of Africa, the most influential country in the Republic of South Africa, between economic relations with Turkey until the low level for 2000. South Africa for the African market at the entrance of Turkey in 2003 and declared a priority country, started to increase bilateral political and economic relations, Turkey in 2005 'Year of Africa' more closely with the announcement of the recognition by the South African business circles, export and import. In this study, in the years 2000-2010 is discussed economic relations between Turkey and the Republic of South Africa. The possible cause for the desired level of economic relations, the country's security weakness and the absence of the middle class. Turkey seen an increase in export values, but rather performs the import trade balance with South Africa, due to open by gold imports, against our country remains constant.

ÖNSÖZ

Afrika, oldukça büyük ve geniş bir kıta. Yapılan bazı çalışmalarda, insanlık tarihinin bu kıtada başladığı söylenmiştir. Eski kıta, bir dönem sürekli gündem dışında tutulmuş, açlık ve yoksulluğun pençesine terk edilerek, savaş ve hastalıklarla anılır hale gelmiştir. Bir milyara yakın nüfusuyla dünyanın dörtte birlik kısmını bünyesinde barındıran Afrika; zengin maden yatakları ve doğal coğrafi güzelliğine rağmen, sermaye eksikliği, gelişmiş dünyanın ilgisizliği ve batının sömürgeleştirme arzusuyla adeta yok sayılmıştır. Günümüzde ise, kıtanın siyasi ve ekonomik yapısını dönüştürmeye güç yetirecek liderlerinin söz sahibi olmaya başlamasıyla, dünya ülkeleri dikkatini Afrika'ya vermeye başlamıştır. Yeni dönem dış politika stratejisini değiştiren Türkiye de, bu gelişmelere önem vererek kıtayı gündemine almıştır.

Tezimizin konusunu teşkil eden Güney Afrika Cumhuriyeti ile ilişkilerde Türkiye, bu ülkeye önem vererek 'stratejik ortak' olma kararı almıştır. Kıta ülkeleriyle siyasi ve ekonomik ilişkilerini artırma gayretinde olan Türkiye, 2005'i "Afrika Yılı" ilan etmiştir.

Afrika'ya olan ilgimi akademik çalışmaya kanalize eden, sadece bu tez çalışmamda değil, tüm ilmi çalışmalarımda her zaman desteğini yanımda hissettiğim Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK Hocama teşekkürü bir borç biliyor ve saygılarımı arz ediyorum.

İstanbul, 2012

Süleyman DAL

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLO LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
GRAFİK LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ’NİN GENEL YAPISI

1. GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ’NİN GENEL COĞRAFI, TARİHİ VE SİYASİ YAPISI

1.1 Coğrafya ve İklim.....	4
1.2 Tarihi Gelişim.....	7
1.3 Sosyal Yapı.....	12
1.3.1 Nüfus	15
1.3.2 Yerleşim	19
1.3.3 Güney Afrika Cumhuriyeti’nde Sosyal Gruplar	21
1.3.3.1 Siyahlar.....	22
1.3.3.2 Beyazlar	23
1.3.3.3 Diğer Unsurlar	24
1.4 Siyasal Yapı.....	26

İKİNCİ BÖLÜM

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ'NİN EKONOMİK YAPISI

2. GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ'NİN EKONOMİSİ

2.1 Ekonomik Kalkınmışlık Düzeyi	31
2.1.1 Temel Ekonomik Göstergeler	34
2.1.2 Kalkınma Planları ve İktisat Politikaları	38
2.2 Ekonomik Sektörler	39
2.2.1 Sanayi	39
2.2.2 Tarım	41
2.2.2.1 Hayvancılık	43
2.2.2.2 Bitkisel Üretim	44
2.2.3 Ticaret	44
2.2.3.1 Dış Ticaret	45
2.2.3.1.1 İhracat	47
2.2.3.1.2 İthalat	50
2.2.3.1.2 Dış Ticaret Düzenlemeleri ve Pazar Bilgileri	55
2.2.3.1.2.1 Dış Ticaret Mevzuatı	57
2.2.3.1.2.2 Serbest Ticaret Anlaşmaları	58
2.2.3.1.2.3 Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları	59
2.2.4 Bankacılık ve Finansman	60
2.2.5 Enerji, Doğal Kaynaklar ve Madencilik	63
2.2.6 İnşaat	69
2.2.7 Ulaşım	70
2.2.8 İletişim	72
2.2.9 Yabancı Sermaye	74
2.2.10 Turizm	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE – GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ EKONOMİK İLİŞKİLERİ

3.1 2000-2010 Dönemi Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye ve Güney Afrika	80
3.2 Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti Ekonomik İlişkilerinin Seyri	103
3.3 Ticaret	106

3.3.1 Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'ne İhracatı.....	109
3.3.2 Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'nden İthalatı.....	113
3.3.3 İhracat-İthalatta Otomotiv Sanayi Ürünleri Örneği	119
3.4 Sanayi.....	125
3.5 Turizm.....	126
3.6 İnşaat-Madencilik	127
3.7 Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik İlişkilerin Geleceği ..	128
SONUÇ	139
EKLER	142
KAYNAKÇA	148

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1	: Güney Afrika Cumhuriyeti Coğrafi Verileri	5
Tablo 2	: Temel Ekonomik Göstergeler	12
Tablo 3	: Sahra Altı Afrika'da HIV/AIDS Vakaları.....	13
Tablo 4	: Temel İşgücü Piyasa Göstergeleri.....	14
Tablo 5	: Nüfusun Dağılımı.....	15
Tablo 6	: Nüfus Artış Oranı.....	16
Tablo 7	: Nüfusun Eyaletler İtibariyle Dağılımı.....	17
Tablo 8	: Yaş Grupları İtibariyle Nüfusun Dağılımı.....	18
Tablo 9	: Nüfusun Yerleşim Bölgelerine Göre Dağılımı	20
Tablo 10	: Yerleşim Alanlarındaki Göç Akışları.....	21
Tablo 11	: Partiler ve Oy Oranları	27
Tablo 12	: Güney Afrika Cumhuriyeti Hükümet Listesi	29
Tablo 13	: Karşılaştırmalı Ekonomik Göstergeler	33
Tablo 14	: Temel Ekonomik Veriler	35
Tablo 15	: GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı.....	36
Tablo 16	: Yıllar İtibariyle GSYİH ve Kişi Başına GSYİH Artış Oranları	37
Tablo 17	: İmalat Sanayi Üretim Endeksindeki Değişim.....	40

Tablo 18 : Güney Afrika Tarım Ürünleri İhracatı	41
Tablo 19 : Tarım Ürünlerinin Üretim Miktarları.....	42
Tablo 20 : Güney Afrika'nın Şarap Üretim ve İhracatı	44
Tablo 21 : Yıllara Göre Güney Afrika Dış Ticaret Değerleri	46
Tablo 22 : Güney Afrika İhracatının Sektörel Dağılımı	47
Tablo 23 : Güney Afrika'nın İhracatında İlk 10 Ülke	48
Tablo 24 : Başlıca Maddelere Göre İhracat.....	49
Tablo 25 : Güney Afrika'nın İthalatında 10 Ülke	50
Tablo 26 : Güney Afrika İthalatının Bölgelere Göre Dağılımı	51
Tablo 27 : Güney Afrika İthalatının Sektörel Dağılımı	52
Tablo 28 : Başlıca Maddelere Göre İthalat	54
Tablo 29 : Güney Afrika Bankacılık Sektörünün Hacmi.....	61
Tablo 30 : Güney Afrika'daki İlk 10 Yerel Banka	62
Tablo 31 : Elektrik Tüketimi	63
Tablo 32 : Güney Afrika Maden Rezervleri.....	64
Tablo 33 : Güney Afrika'nın Altın Üretimi ve Altın Fiyatları	66
Tablo 34 : Güney Afrika'nın Maden Üretimi.....	67
Tablo 35 : Doğrudan Yabancı Sermaye Girişi	75
Tablo 36 : Doğrudan Yabancı Yatırımların Ükelere Göre Dağılımı	76
Tablo 37 : Güney Afrika Turizm İstatistikleri.....	78

Tablo 38 : Güney Afrika'ya Gelen Yabancıların Bölgelere / Ülkelere Göre Dağılımı	79
Tablo 39 : İhracatın Bölgesel ve Dünya Genelindeki Dağılımı	81
Tablo 40 : İthalatın Bölgesel ve Dünya Genelindeki Dağılımı	82
Tablo 41 : Türkiye'nin Toplam İhracatının Bölgelere Göre Dağılımı.....	83
Tablo 42 : Türkiye'nin Toplam İthalatının Bölgelere Göre Dağılımı.....	84
Tablo 43 : Bölgesel ve Dünya Genelindeki Dış Ticarete İki Ülkenin Ortalama Yüzdeler Payı.....	85
Tablo 44 : Türkiye ile Güney Afrika'nın Toplam İhracatında Ülkelere Göre Yüzdeler Paylar.....	89
Tablo 45 : Türkiye ile Güney Afrika'nın Toplam İthalatında Ülkelere Göre Yüzdeler Paylar.....	90
Tablo 46 : Yıllara Göre Türkiye'nin Dış Ticaret Verileri.....	91
Tablo 47 : Türkiye'nin İhracatında İlk 5 Ülke.....	92
Tablo 48 : Türkiye'nin İthalatında İlk 5 Ülke.....	93
Tablo 49 : Türkiye'nin İhracatının Sektörel Dağılımı.....	94
Tablo 50 : Seçilmiş Fasıllara Göre Türkiye'nin İhracatı.....	95
Tablo 51 : Türkiye'nin İthalatının Sektörel Dağılımı.....	96
Tablo 52 : Seçilmiş Fasıllara Göre Türkiye'nin İthalatı.....	97
Tablo 53 : Güney Afrika'nın İhracatının Sektörel Dağılımı.....	98

Tablo 54 : Güney Afrika'nın İthalatının Sektörel Dağılımı.....	99
Tablo 55 : Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti Ekonomik Anlaşmaları.....	105
Tablo 56 : Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti Dış Ticaret Değerleri.....	107
Tablo 57 : Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'ne İhracatında Başlıca Maddeler.....	111
Tablo 58 : Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'nden İthalatında Başlıca Maddeler.....	117
Tablo 59 : Otomotiv Sanayi Ürünlerinde Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti Dış Ticareti.....	121
Tablo 60 : Yıllar Bazında Otomotiv Sanayi Ürünleri Ticaret Potansiyeli.....	124
Tablo 61 : Türkiye'nin Dış Ticaretinde Yıllara Göre Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Sıralaması.....	134
Tablo 62 : Yıllar Bazında Türkiye'nin Dış Ticaret Değerlerinde GAC'ın Bölgelere Göre Sıralaması.....	135

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1 : Güney Afrika Cumhuriyeti Haritası.....	6
Şekil 2 : Güney Afrika Cumhuriyeti Bayrağı	7
Şekil 3 : Güney Afrika Cumhuriyeti Bitki Örtüsü	7
Şekil 4 : Dünya Ekonomisinde Dış Ticaretin Görünümü.....	88

GRAFİK LİSTESİ

Sayfa No.

Grafik 1 : Gelişmiş Ülkelerin ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Sanayi Üretim

Endeksi..... 86

Grafik 2 : Dünya Ticaretindeki Büyüme..... 87

KISALTMALAR

a.b	Aynı Bülten
a.e	Aynı Eser
a.g.b	Adı Geçen Bülten
a.g.ç	Adı Geçen Çalışma
a.g.e	Adı Geçen Eser
a.g.m	Adı Geçen Makale
a.g.p	Adı Geçen Profil
a.g.r	Adı Geçen Rapor
a.g.s	Adı Geçen Site
a.g.su	Adı Geçen Sunum
a.g.t	Adı Geçen Tez
a.g.v	Adı Geçen Veriler
a.i	Aynı İstatistik
a.i.b	Aynı İstatistikler Bülteni
a.n.t	Aynı Nüfus Tahminleri
a.p	Aynı Profil
a.r	Aynı Rapor
a.s	Aynı Sunum

A.Ş.	Anonim Şirketi
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ABSA	Amalgamated Banks of South Africa
ACSA	The Airports Company of South Africa
AÇAUM	Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
AgsiSA	İvmelendirilmiş ve Paylaşımli Büyüme Girişimi (Accelerated and Shared Growth Initiative)
AHI	Afrikaanse Handels Institute
AIDS	Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu (Acquired Immune Deficiency Syndrome)
AK PARTİ	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANC	Afrika Ulusal Kongresi
AREM	Araştırma ve Etütler Merkezi
AR-GE	Araştırma Geliştirme
ASELSAN	Askeri Elektronik Sanayi
BESA	Güney Afrika Bond Piyasası
BİLGESAM	Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi
BM	Birleşmiş Milletler
CIA	Central Intelligence Agency

CIDB	İnşaat Sektörü Geliştirme Kurulu (Construction Industry Development Board)
COPE	Congress of the People
çev.	Çeviren
DA	Demokratik İttifak
DEİK	Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
DTM	Dış Ticaret Müsteşarlığı
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
Edit.	Editör
EFTA	European Free Trade Association
EIU	Economist Intelligence Unit
Enst.	Enstitü
ESKOM	Electricity Supply Commission
Fak.	Fakülte (si)
FIFA	Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Fédération Internationale de Football Association)
G-20	Group of 20 (Yirmi Grubu)
G-8	Group of Eight (Sekizler Grubu)
GA	Güney Afrika
GAC	Güney Afrika Cumhuriyeti
GMT	Greenwich Mean Time

GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
Haz.	Hazırlayan
ID	Bağımsız Demokratlar
IFP	İnkata Özgürlük Partisi
IMF	Uluslararası Para Fonu
ISO	Uluslararası Standartlar Teşkilâtı (International Organization for Standardization)
ITAC	International Trade Administration Commission
İGEME	İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi
İSAM	İslam Araştırmaları Merkezi
İst.	İstanbul
İTO	İstanbul Ticaret Odası
İZTO	İzmir Ticaret Odası
JSE	Johannesburg Menkul Kıymetler Borsası
KDV	Katma Değer Vergisi
Km	Kilometre
MIDP	Motor Sanayi Planı
mm.	Milimetre
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
PGM	Platin Grubu Metal

s.	Sayfa
SACU	Güney Afrika Gümrük Birliği (Southern African Customs Union)
SADC	Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (Southern African Development Community)
SAFEX	Güney Afrika Futures Borsası
SANRAL	Güney Afrika Ulusal Karayolları Ajansı (South African National Roads Agency Ltd)
SARS	Güney Afrika Rezerv Bankası (South African Revenue Service)
SDÜ	Süleyman Demirel Üniversitesi
ss.	Sayfa Sayısı
STA	Serbest Ticaret Anlaşması
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TASAM	Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi
THY	Türk Hava Yolları
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TUSKON	Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
Üni.	Üniversite
Yay.	Yayınları

yy.

Yüzyıl

GİRİŞ

Ekonomik güç ve gelişmişlik düzeyi bakımından Afrika kıtasının en büyük ekonomisi olan Güney Afrika'da, büyük ölçüde sanayi ve madencilığe dayanan piyasa ekonomisi yürürlüktedir. Sahra Altı Afrika bölgesinin toplam GSYİH'sinin yaklaşık % 50'sini gerçekleştiren Güney Afrika'nın 18. yüzyılın ortalarına kadar hayvancılığa dayalı olan ekonomisi, 18. yüzyılın ikinci yarısında, dünyanın en zengin altın ve elmas yataklarının bulunmasıyla birlikte gelişme kaydetmeye başlamıştır.

İthal ikamesine dayalı politikaların İkinci Dünya Savaşı sonrasında uygulanmaya başlamasıyla birlikte imalat sanayi gelişme yolunda ilerleme kaydetmiş, zengin maden yatakları, ucuz işgücü ve yatırımlarla birlikte istikrarlı bir büyüme trendi yakalamıştır.

Ülke ihracatının gelişmesinde, 1960'lı yıllarda maden ve minerallere olan dünya talebinin artması etkili olurken, ekonomideki aksaklıklar nedeniyle meydana gelen istikrarsız dönemler yaşanmışsa da, büyüme dinamizmi 1980'li yıllara kadar devam etmiştir. 1980'li yıllar Güney Afrika Cumhuriyeti için; ırkçılık politikasının acımasızca uygulandığı, insanlık dışı uygulamalar sebebiyle uluslararası ekonomi aktörlerinin ambargo koyduğu, yatırımların azaldığı ve dünya ekonomisini derinden sarsan petrol şokları hasebiyle ülke ekonomisinin gerileme sürecine girdiği bir dönemdir.

1990'lı yıllarda ırkçı bir siyaset güden apartheid rejimi çökmüş, dinamik bir ekonomik gelişme süreci yeniden başlamış, bir çok uluslararası ve bölgesel ekonomik kuruluşu iştirak edilmiştir. Akabinde ilk demokratik seçim 1994 yılında yapılmış, ülkede sürdürülebilir siyasi istikrarın sağlanmasıyla ekonomide büyüme trendi devam etmiş, 1998 yılını dışarıda tutarsak, 1995-2007 yılları arasında GSYİH'deki artış, her yıl % 2'nin üzerinde gerçekleşmiştir.

Gelir dağılımındaki adaletsiz yapılanmayı gidermeye çalışan Güney Afrika Cumhuriyeti, son yıllarda az da olsa bu hususta başarı elde edebilmiştir. Ancak beyazlar

halen ülkenin sermaye stokunun çoğunluğunu elinde tutmakla beraber, son zamanlarda hükümet yetkililerinin de üstün gayretiyle siyahlar, üst düzey firmaların yönetici kadrosunda yer alabilmekte ve ekonomide daha aktif olmaya gayret ederek, etkin olma imkanı elde etmişlerdir.

1994 sonrası radikal bir dönüşüm yaşayan Güney Afrika'daki pek çok kurum ve kuruluş gibi idari yapılanmalar da bu süreçten etkilenmiş ve ülke dokuz eyalete bölünmüştür. Bu yönetimlerin benimsediği yapılanma şekli ise demokrasi ve özgürlüğün bütünleştiği liberal anlayıştır. Her bir eyalet farklı özelliklerle öne çıkarken ekonomiye yön veren Gauteng eyaleti olmuş, ülkenin en önemli limanlarından olan Durban'ı bünyesinde barındıran KwaZulu-Natal eyaletinin ise ekonomisi tarım, turizm ve ağır sanayiye dayanırken Western Cape eyaleti, şarapçılık ve turizmde ön plandadır.

Son kırk yılda önemli bir değişim geçiren Güney Afrika, zengin maden kaynakları ve tarıma elverişli topraklarıyla göz doldurup, ekonomide birincil sektörleri oluşturan madencilik ve tarım geri planda kalırken, ikincil sektörleri oluşturan imalat sanayi, inşaat ve elektrik atak yaparak ülke ekonomisine katkısını artırmıştır. Örneğin; 1960'larda birincil sektörler olan tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve madencilik sektörü ülkenin GSYİH'sinin yaklaşık % 25'ini teşkil ederken, bugün itibariyle birincil sektörler GSYİH'ye % 12 civarında katkı yapmaktadır. İktisadi alanda bu köklü değişimin sebebi, altın üretiminin azalmasıdır. Üçüncül sektörleri meydana getiren toptan ve perakende ticaret, ulaştırma ve haberleşme ve hizmetler sektörü, 1990'lardan itibaren etkisini artırmış ve neticede ülke toplam GSYİH'sinin yarısından fazlasını karşılar hale gelmiştir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin uzun vadeli hedefi; adil bir gelir paylaşımı, siyahların ekonomik hayatta etkinliği ve içinde güven ve huzurun temin edildiği bir ülke olmaktır.

İkili ülke ilişkilerinin ele alındığı çalışmamızın birinci bölümünde; Güney Afrika Cumhuriyeti'nin coğrafya ve iklimi, tarihi gelişimi, nüfus ve yerleşimini merkeze alan sosyal yapısı, farklı unsurları içeren ırk çeşitliliği ve siyasal mekanizması incelenmiştir.

İkinci bölümde; Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ekonomik kalkınmışlık düzeyi, sanayi, tarım ve ticaretin yanında bankacılık, enerji, inşaat, ulaşım, iletişim, yabancı sermaye ve turizmi içine alan ekonomik sektörel yapısıyla beraber dış ticaret düzenlemeleri ele alınmıştır.

Son bölümde ise; Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti arasında yapılan anlaşmalar tablo halinde verilerek iki ülke arasındaki ticaret ele alınmış, ihracat ve ithalata dair yaşanan sıkıntılar dile getirilmiş, 2000 sonrası ikili ekonomik ilişkiler hakkında bilgi verilerek, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin geleceği hakkında yorum yapılmıştır.

Afrika kıtası ile ilgili ülkemizde bugüne (Şubat 2012-YÖK Ulusal Tez Merkezi verileri) kadar altısı Sahra Altı Afrika, yedisi Güney Afrika Cumhuriyeti olmak üzere toplam 58 tez çalışması yapılmıştır. Sahra Altı Afrika; güzel sanatlar, uluslararası ilişkiler ve tarihsel yönden incelenirken, ekonomik olarak sadece Avrupa Topluluğu ile ilişkileri çalışılmıştır. Genel olarak Afrika'yla alakalı; iletişim, çevre, tarih, ziraat ve Arap-Afrika ilişkileri çalışılmışken, ekonomik bakımdan tarım ürünleri ticareti, canlı hayvan ve et ihracatı üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Ülke bazında Güney Afrika Cumhuriyeti'nin genel ekonomik yapısıyla ilgili tek bir çalışmaya rastlanmazken; ülkenin iklim, çevre, siyasal demokratik yapısı, dış politikası, sendikacılığı, maden sektörü, biyoloji, gıda ve iletişim sektörüyle alakalı çalışmalar mevcuttur.

Bu minvalde çalışmamızın hedefi; Sahra Altı Afrika'nın örnek ülkesi, dünya ekonomisi ile entegrasyonunu büyük ölçüde tamamlamış, gelişmiş ülkelerle adeta yarışır vaziyette bir batı ülkesini andıran Afrika kıtasının en ileri ülkesi Güney Afrika Cumhuriyeti ile bu kıtayı önemseyip gündemine alan Türkiye arasındaki ikili ekonomik ilişkilerin 2000 sonrasını ele almaktır.

Bu çalışmamızda uyguladığımız araştırma yöntemi olarak; kütüphane literatür taraması, kitap, dergi, makale, dokümantasyon ve güvenilir resmi internet sitelerinden faydalanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ'NİN GENEL YAPISI

1. GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ'NİN GENEL COĞRAFI, TARİHİ VE SİYASİ YAPISI

1.1 Coğrafya ve İklim

Güney Afrika Cumhuriyeti, Afrika kıtasının güney ucunu kapsayan ve Atlas ile Hint okyanusuna kadar kıyıları bulunan, üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır.¹ GAC'a komşu ülkeler ve sınırları; Namibya (967 km), Botswana Cumhuriyeti (1.840 km), Zimbabwe (225 km), Mozambik Cumhuriyeti (491 km), Swaziland (430 km), Lesoto (909 km).² 1.2 milyon km²'yi aşkın alanıyla Türkiye'nin 1.5 katı büyüklüğe sahip olan Güney Afrika;³ platolar, geniş tropik çayırlar, yer yer çöller ve dağlarla kaplıdır.⁴

GAC toprakları 9 eyalete ayrılmış olup bunlar; Gauteng, Batı Cape, Kwazulu Natal, Doğu Cape, Kuzey Cape, Kuzey Batı, Mpumalanga, Serbest Eyalet ve Northern Province'dir.⁵ Yasal başkent Cape Town olmakla birlikte idari başkent Pretoria'dır. Yargı başkenti Bloemfontein'dir. Diğer önemli şehirleri Johannesburg, Durban ve Port Elizabeth'tir.⁶

Uluslararası ticari ilişkilerde liman olarak Port Elizabeth önemli olmakla birlikte, son yıllarda Durban ve Cape Town öne çıkmaktadır. Özellikle Durban, Dubai örneği bir gelişim göstermektedir.

¹T.C. Başbakanlık, Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), "Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Raporu", Ankara, Haziran 2011, s. 3.

² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sf.html> (22.10.2011).

³ Çalışmamızda Güney Afrika'dan kasıt, Güney Afrika Cumhuriyeti'dir.

⁴ Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), "Güney Afrika Ülke Bülteni", 2010, s. 2.

⁵ Ekici, Birol, "Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) Yönetim Sistemi", s. 59, http://www.arem.gov.tr/proje/yonetim/Dunyada_Kamu_yon/GAfrika.pdf (08.11.2011).

⁶ DEİK, a.b., s. 1.

Tablo 1
Güney Afrika Cumhuriyeti Coğrafi Verileri

Coğrafi Veriler	
Ülke Sınırları	4.862 km
Yüzölçümü	1.219.090 km ²
Kıyı Uzunluğu	2.798 km
Komşu Ülkelerle Sınırları	Botswana 1.840 km, Lesotho 909 km, Mozambique 491 km, Namibia 967 km, Swaziland 430 km, Zimbabwe 225 km.
Toprağın Kullanımı	Ekilebilir alan % 12.1, sürekli mahsul % 0.79, diğer % 87.11 (2005)
Sulanan Arazi	14.980 km ² (2008)

Kaynak: Central Intelligence Agency (CIA), The World Factbook, South Africa web sayfası, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sf.html> (22.10.2011).

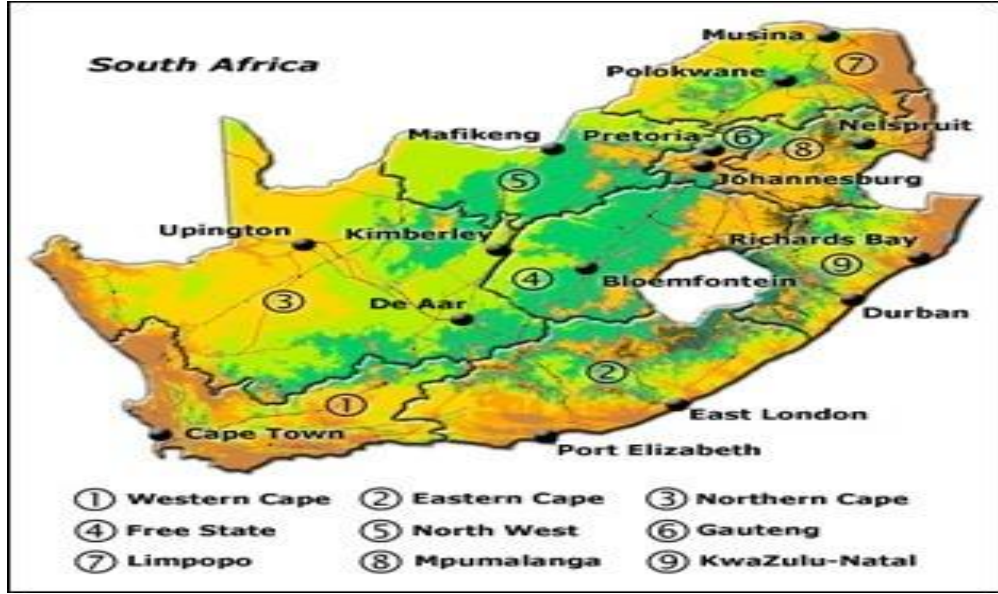
Afrika denince ilk olarak aklımıza zor bir coğrafya ve yeryüzünün hayata en uzak bölgesi gelir.⁷ Güney Afrika da öyle, fakat iklim yapısı çok farklı. Ülkede iklim bölgelere göre değişiklik gösterir. Western Cape bölgesinde Akdeniz iklimi kendini gösterir. İç kesimlerde kısmi yarı-çöl iklimi yaşanmaktadır. Hint Okyanusu'na kıyıları bulunan doğuda ve Kwazulu eyaletinde ise yarı-tropik bir iklim yaşanır. Kar yağışı oldukça ender görülür ve bu da en yüksek bölgelerdedir. Bitki örtüsü zenginliği bakımından ülke, dünyada 3. sıradadır. Ancak su kaynakları için aynı şey söylenemez. İçme ve sulama için göl ve ırmaklar kullanılmaktadır. Adından söz ettirecek göl ve nehir bulunmamakla birlikte, en büyük göl olarak KwaZulu-Natal gölü, en büyük nehir olarak da Orange River zikredilebilir. Ülkedeki toplam akarsu miktarını temsil etme açısından bu nehir önemlidir.⁸ Dünya ortalamasını göz önünde bulundurduğumuzda (860 mm), yıllık ortalama 450 mm yağış alan ülke, kurak bir ülkedir.⁹

⁷ Gönüllü, Ö. Said, **Afrika'daki Işık**, Kaynak Yay., Mart 2002, Başlarken yazısı.

⁸ İGEME, a.g.r., s. 3.

⁹ DEİK, a.b., s. 2.

Şekil 1
Güney Afrika Cumhuriyeti Haritası

Kaynak: Media Club South Africa web sitesi, Brand South Africa Media Service,
http://www.medioclubsouthafrica.com/index.php?option=com_content&view=article&id=46:geography&catid=33:land_bg&Itemid=70 (20.10.2011).

Yağış dengesine göre birbirinden farklı 4 ana iklim mevcuttur: Astropikal iklim, büyük yamaçları kapsayan yarı kurak iklim, nemli tropikal iklim ve Cape bölgesine yağış bırakan ılıman iklim.¹⁰

Saat dilimi olarak GMT+2 (Greenwich Mean Time) diliminde yer alan ve mevsimsel saat ayarlaması yapılmayan ülke, 3.200 kilometrelik sahil şeridinde sahiptir. Cape Town en fazla yağışı kışın alırken, diğer sekiz eyalet yaz mevsiminde almaktadır.¹¹

¹⁰Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), İslam Ansiklopedisi, “Güney Afrika Cumhuriyeti”, Rıza Kurtuluş, 14. Cilt, Ali Rıza Baskan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş., İstanbul, 1996, s. 299-303.

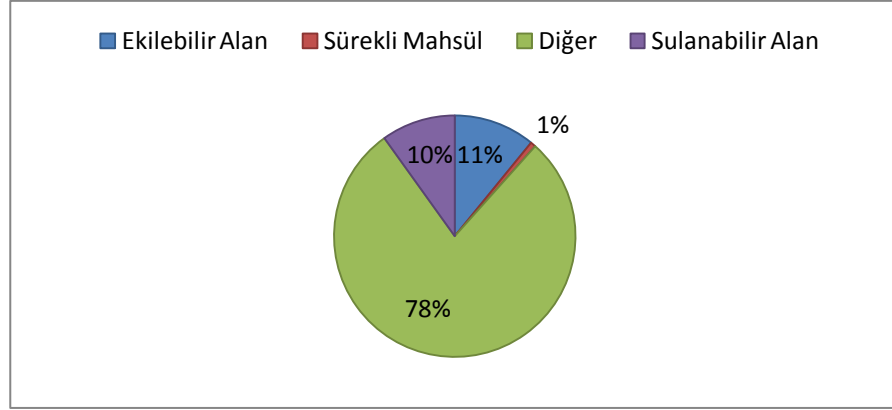
¹¹T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “Güney Afrika Cumhuriyeti’nin Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ticari-Ekonomik İlişkileri”, Raporu, Pretoria, Temmuz 2009, s. 8-9.

Şekil 2
Güney Afrika Cumhuriyeti Bayrağı

Kaynak: <http://www.mapsofworld.com/images/world-countries-flags/south-africa-flag.gif> (22.02.2012).

Şekil 3
Güney Afrika Cumhuriyeti Bitki Örtüsü

Kaynak: CIA, South Africa web sayfasından istifade edilerek hazırlanmıştır.

1.2 Tarihi Gelişim

Güney Afrika kötü bir geçmişle ve savaşıla-ırkçılıkla anılır.¹² Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Güney Afrika, çıkarılan fosil örneklerine göre, 3 milyon

¹² Boraine, Alex, **Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu: Güney Afrika Deneyimi**, Aram Yay., Mayıs 2005, Çev.: Aylin Kürkçü, s. 356.

senelik bir geçmişe sahiptir. Ülkede, Homo Habilis, Homo Erectus ve Homo Sapiens türlerinden birçok varlık bulunmuştur.¹³

Yüz bin yılı aşkın süreli geçmişte Güney Afrika'da gezgin avcılar, iki bin yıl evvelinde de tarım ve hayvancılıkla uğraşan topluluklar yaşamışlardır. Birinci gruba San, ikincilere ise Khoikhoi denir.¹⁴ Güney Afrika'nın en güney ucuna gelen ilk Avrupalı, Portekizli Bartolomeu Dias'tır (1487). The Cape of Storms olarak adlandırılan yer, daha sonra Portekiz Kralı II. John tarafından Cape of Good Hope olarak isimlendirilmiştir. Çeşitli Afrika yerlisi halkların binlerce yıldır yaşadığı Güney Afrika, ilk kez 1488 yılında Portekizliler tarafından keşfedilmiştir.¹⁵ Ve bir süre Portekizliler 16. yy. başında Güney Afrika'yı sömürmüştür.¹⁶ 1600'lü yıllarda sömürge maksadıyla daha sonra Hollandalı, İngiliz ve Fransızlar gelmiştir. İlk yerleştikleri yer, doğuya açılan bir kapı olarak stratejik önemi haiz Cape Bölgesidir.¹⁷

Hollanda asıllılar 17. yüzyılda (yy.) yerleşmek üzere Cape bölgesine gelmişlerdir. Hollandalılar, zamanla tüm Afrika'nın en sürekli ve yerlerinden en koparılmayan beyaz halkını oluşturmuştur. Bundan kendilerine "Afrikaaner", oluşturdukları dile de "Afrikaans" dilini vermişlerdir.¹⁸

Hollandalıların sömürgeleştirme çabalarına meydan okuyan Makassarlı Prens Şeyh Yusuf, Güney Afrika'da İslam'ın temelini atan kişidir.¹⁹ Daha sonra İslam, sufiler eliyle bölgede yaygınlık kazanmıştır.²⁰ Ama Afrika kıtasına kıyasla, Güney Afrikalı Müslüman sayısı fazla değildir.²¹ Azınlık olarak kalan Güney Afrikalı Müslümanlara

¹³ Konya Ticaret Odası (KTO), "Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Raporu", Etüd Araştırma Servisi, Şubat 2009, s. 2.

¹⁴ Mengütürk, Kamer (Çev.), **İşte Güney Afrika**, Baskı: Mataş A.Ş., İstanbul, 1996, s. 12-15.

¹⁵ Konya Ticaret Odası, a.g.r., s. 2.

¹⁶ Kavas, Ahmet, "Türkiye-Afrika Buluşması: Yeni Bir Başlangıç", Dosya: İslam Ülkeleri Arasında Ekonomik İşbirliği, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Çerçeve, Ekim 2008, s. 120.

¹⁷ Mengütürk, a.g.e., s. 12-15.

¹⁸ Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, bu dilde yapılan tek Kur'an tercümesini, "Kur'an-ı Kerim'in Afrika Dillerindeki Tercümeleri" başlığı altında, Güney Afrika'da aylık olarak yayımlanan The Muslim Digest dergisinde zikretmiştir: Yıl: 1968, Cilt: 19, Sayı: 5, Ramazan Özel sayısı, s. 491.

¹⁹ Sonn, Tamara, "Islamic Studies in Sout Africa", AJISS, Volume: 11, No: 2 (Summer 1994), ss.: 274-281, Çev.: Süleyman Gündüz, İslami Sosyal Bilimler Dergisi, İnkılab, Cilt: 2, Güz: 1994, Sayı: 3, s. 123.

²⁰ Shinar, P., "Note on the Socio-Economic and Cultural Role of Sufi Brotherhoods and Marabutism in the Modern Maghrib", Proceedings of the First international Congress of Africanists Accra 1962, 1964, ss. 272-285.

²¹ Kane, Ousmane, **Müslüman Afrika ve Modernleşme Tecrübesi**, Modernleşme, İslam Dünyası ve Türkiye, Milletlerarası Tartışmalı İlimi Toplantı, Tartışmalı İlimi Toplantılar Dizisi-35, 17-19 Kasım 2000, İstanbul, s. 164, Edit.: Sabri Orman, Ensar Neşriyat (68), Baskı: Step Ajans, İstanbul 2001.

Osmanlı, hiçbir zaman yardımını esirgememiştir.²² İslam Dünyası ile bağıni kuvvetlendirmek isteyen genç Müslümanlar, İslam coğrafyasının farklı yerlerine²³ eğitim için gitmişlerdir. İngiliz ve Amerikan ağırlıklı Protestan misyonerler Güney Afrika'da²⁴, İslam'ın gelişimini engellemeye çalışmaktadır. Bu misyonerlerin hedefi, tüm yerli halkı Hristiyanlaştırmaktır.²⁵

İngiltere 1795'te Hollanda'ya ait Cape kolonisini ilhak etmiştir. Amaç; baharat ticaretinin kaynağı olan Hindistan ile deniz bağlantısını koruyabilmek. 1803'te yapılan Amiens Antlaşması uyarınca Cape, Birleşik Hollanda'nın denetimine verilmiştir fakat 1805'de Napolyon Savaşlarının başlamasıyla antlaşma geçerliliğini yitirmiştir. Ocak 1806'da İngiltere Güney Afrika'daydı.²⁶

Güney Afrika üzerinde Birleşik Krallık'ın kontrolü bariz bir şekilde hissedilmekteydi.²⁷ Güney Afrika'nın Türkiye ile ilişkilerinde derinliği göstermek adına, Osmanlı mensubu Ebubekir Efendi'nin 19. yy.'ın ikinci yarısında bu ülkeye gönderilişini zikredebiliriz.²⁸ Müslümanlara yardımcı olmak için ilk olarak Cape Town'a vardı.²⁹ 1865 sonrasında dünyanın en zengin elmas ve altın yatakları keşfedilince, İngiltere siyah halkla birlikte Boer nüfusuna karşı da emperyalist bir tavrın içerisine girmiş, 1899'dan başlayıp 1902'ye kadar devam eden Angola-Boer savaşında 30.000 Boer kadın ve çocuk, İngiliz kamplarında telef olmuştur.³⁰

Bundan yüzyılı aşkın zaman evvelinde dahi Güney Afrika'yı (Cape Town), Avrupa ayarında gelişmiş bir ülke olarak görebiliriz.³¹ Güney Afrika Birliği 1910'da,

²² Kavas, "Afrika'da İslam'ın Yaşatılmasında Türklerin Hayati Önemi", SDÜ., İlahiyat Fak., Yay., No: 20, Bilimsel Toplantılar Serisi: 8, Edit.: İsmail Hakkı Göksöy ve Nejdet Durak, Baskı: Fak. Kitabevi, 1. Baskı, Eylül 2007, Isparta, s. 90.

²³ Koloğlu, Orhan Ş., (Çev.) "Güney Afrika'da Tasavvufa Karşı Muhalefetin Tarihsel Seyri", T.C. Uludağ Üni., İlahiyat Fakültesi, Cilt: 12, Sayı: 2, 2003, s. 431-460.

²⁴ Kavas, "Afrika'da Misyonerlik Faaliyetleri", Dinler Tarihi Araştırmaları-3, Sempozyum: 09-10 Haziran 2001-Ankara, 2000. Yılında Hristiyanlık, Dinler Tarihi Derneği Yay.,-3, s. 448, Ankara, 2002.

²⁵ Kavas, "Afrika Misyonerleri Cemiyeti: Beyaz Babalar (Peres Blancs)", Milet ve Nihal dergisi, Yıl: 1, Sayı: 2, 2004, s. 9-39.

²⁶ Tuncer, Hüner, **İrkçılıktan Özgürlüğe Güney Afrika**, Çağdaş Yayınları, Temmuz 1997, İstanbul, s. 54-61.

²⁷ Kavas, **Osmanlı-Afrika ilişkileri**, TASAM Yayınları, 2006.

²⁸ Uçar, Ahmet, **Unutulmayan Miras: Güney Afrika'da Osmanlılar**, Çamlıca Yay., 2. Baskı, İstanbul, 2008.

²⁹ Kavas, "Afrika", Günümüz Dünyasında Müslüman Azınlıklar, 3. Kutlu Doğum İlimi Toplantısı, Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Araştırmaları Merkezi Yay., Sempozyumlar/Paneller-3, İst., 1998, s. 137.

³⁰ Boratav, Korkut, "Güney Afrika Üzerine Gözlemler", 21 Şubat 1987, s. 113-120, [http://www.mulkiyederigi.org/index.php?option=com_rokdownloads&view=file&Itemid=2&id=50:e-kitap-10-caramba-soeyleileri \(06.01.2011\)](http://www.mulkiyederigi.org/index.php?option=com_rokdownloads&view=file&Itemid=2&id=50:e-kitap-10-caramba-soeyleileri (06.01.2011)).

³¹ Lütfi, Ömer, **Ümit Burnu Seyahatnamesi**, Ses Yay., 1. Baskı, Ağustos 1994, Haz.: Hüseyin Yorulmaz, s. 77.

Afrika Ulusal Kongresi (bu Kongre'nin 4.000 üyesi, bir dönem Tanzanya'da yaşamak zorunda kaldı.³²) ise 1912'de kurulmuştur.³³

Birinci Dünya Savaşını müteakiben ülkede ırkçılık siyaseti uygulanmaya başlanmış, 1948'de Daniel Malan'ın liderliğinde yönetimi eline geçiren Ulusal Parti, ırkların ayrımına dayalı politika olan apartheid rejimini yasallaştırmıştır.³⁴ Apartheid öncesi dönemde ülkenin uluslararası alandaki yerini tanımlamada, sahip olduğu yeraltı kaynakları etkili olmuştur.³⁵ 1948 yılında Daniel F. Malan'ın başbakanlığında iktidara gelen ve 1961'de İngiltere ile ilişkilerini keserek Güney Afrika Cumhuriyeti adı altında bağımsızlığını ilan eden Ulusal Parti'nin, ırkçı-ayrımcı politikaların sınırlarını alabildiğine genişleterek uyguladığı 1948-1994'lü yıllar, Güney Afrika'nın tarihinde önemli bir evre olarak yer almaktadır.³⁶

1960'lı yılların başında ölümlerle sonuçlanan pek çok eylem gerçekleştirilmiş, Afrika Ulusal Kongresi ve Tüm Afrika Kongresi (Pan-African Congress) yasaklanarak, liderleri hapse atılmıştır. 1961 yılında Güney Afrika kendisini Cumhuriyet olarak ilan etmiş, ırkçılık politikalarına dönük protestolardan dolayı İngiliz Uluslar Topluluğu'ndan kısmen çekilmiştir. 1984'te hazırlanan yeni anayasa ile beyazlar; diğer renklilere hükümette bir kısım görevler vermiş olmalarına rağmen, 1976-1985 yıllarında siyahlar ve melezler iktidara başkaldırmışlar, netice olarak Nelson Mandela ile Ulusal Parti arasındaki görüşmeler 1986'da başlayabilmiştir. 1990 senesinde Kongreler yasaklı olmaktan çıkarılmış, Şubat ayında da Mandela serbest bırakılmıştır. 1991 yılında bazı ırkçı yasalar yürürlükten kaldırılmış, yeni anayasa 1993'te yayımlanmıştır. 1994'te ırk esasına dayanmayan ilk serbest seçimler yapılmış, Nelson Mandela 5 yıllığına başkan seçilerek reform hareketlerine başlamıştır.³⁷

³² Oral, Zeynep, **Kara Sevda**, Milliyet Yay., İstanbul, Kasım 1998, s. 89-96.

³³ Uçkan, Gürhan, **Çağdaş Sömürgecilik ve Emperyalist Yayılma Örneği: Güney Afrika Cumhuriyeti**, Yarın Yayınları, Eskin Matbaası, Birinci Basım, İstanbul, Temmuz 1986, s. 243-248.

³⁴ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 5.

³⁵ Özkan, Mehmet, "Güney Afrika'nın Uluslararası Politikadaki Yeri ve Güney Afrika Dış Politikası", Stratejik Öngörü Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 14, 2009, Editör: Caner Sancaktar, İstanbul, Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) yayın organı, s. 20.

³⁶ Aras, Osman Nuri, "Demokrasiye Geçişinin 10. Yılında Mandela'nın Ülkesi: Güney Afrika", Cape Town / Güney Afrika, 2023 Strateji Dergisi, Sayı:39, Temmuz 2004, Türkiye, s. 76-79, <http://www.osmannuriaras.com/Afrika.pdf> (17.02.2012).

³⁷ Ekici, a.g.m., s. 48.

Demokratikleşme sürecini tanımaya başlayan Güney Afrika Hükümeti, 1978 yılında ırkçı ayırım sürecini azaltmaya başlamıştır.³⁸

Apartheid rejiminin sona ermesiyle ülke; Birleşmiş Milletler (BM), Afrika Birliği Örgütü ve İngiliz Uluslar Topluluğu'na yeniden üye olmuş, 1995'te yurtdışı temsilciliği 43 iken 2003'te temsilcilik sayısı 177 olmuştur. Ülke 1994-2000 arasında 40'ı aşkın hükümetler arası kuruluşu katılmış ve 70 uluslar arası antlaşmaya imza atmıştır. Afrika Birliği'nin ilk dönem başkanlığını da Güney Afrika yapmıştır (2003-2004). 2004 sonrasında Güney Afrika, dış politika bağlamında Afrika kıtasındaki güvenlik sorunlarını çözümlenmeye çalışmış ve çatışmaları önlemeye dönük siyaset üretmiştir.³⁹

İlk olarak gerçekleştirilen serbest seçimlerin üzerinden 5 yıl geçtikten sonra 2 Haziran 1999'da Afrika Ulusal Kongresi, oyların % 66.3'ünü alarak iktidar olmuş, hükümeti yöneten Thabo Mbeki olmuştur. Aynı parti 14 Nisan 2004'te zafer elde etmiş, 22 Nisan 2009'da da seçimleri % 66 oyla kazanarak iktidarını devam ettirmiştir.⁴⁰ Hali hazırda Güney Afrika Cumhuriyeti, Afrika ülkeleri arasında zenginlik açısından öne çıkan ilk ülkedir.⁴¹ Kıtada Güney Afrika Cumhuriyeti, siyasi bakımdan etkin ülkelerden birisidir.⁴²

³⁸ Furtun, Fatih, "Demokratikleşme Teorisinin Ortadoğu ve Kuzey Afrika Bölgesinde Uygulanabilirliği Sorunu", Yüksek Lisans Tezi, T.C. Yıldız Teknik Üni., Sosyal Bilimler Enst., Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişk. Anabilim Dalı, Danışman: Gencer Özcan, İst., 2006, s. 12.

³⁹ Özkan, a.g.m., s. 22-27.

⁴⁰ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 5.

⁴¹ Akkanlı, Sezgin, "Türk Dış Politikasında Afrika Açılım Stratejisi: Ekonomik, Kültürel Dinamikleri ile Türkiye'nin Mağrip Bölgesi Politikası", Yüksek Lisans Tezi, T.C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Tez Danışmanı: Soner Karagül, Çanakkale, 2011, s. 7.

⁴² Alpar, Güray, "Türkiye'nin Afrika Ülkeleri ile İlişkilerini Geliştirmesinde Gambiya Modeli", T.C. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, T.C. Tarihi Bilim Dalı, Doktora Tezi, Tez Danışmanı: Mehmet Akif Tural, Ankara, 2007, s. 41.

Tablo 2
Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Temel Ekonomik Göstergeleri (%)

	2008	2009	2010
İşsizlik Oranı	22.9	23.5	24.9
Genç İşsizler(15-24 yaş)	45.5	48.1	50.5
İstihdam/Nüfus Oranı	44.8	49.7	40.9
İşgücüne Katılım Oranı	58.1	57.1	54.9

Kaynak: South African Reserve Bank, Annual Economic Report, 2011,

<http://www.resbank.co.za/Lists/News%20and%20Publications/Attachments/4688/AER%202011.pdf> s. 21, (15.10.2011).

1.3 Sosyal Yapı

Güney Afrika ekonomisi gelişme eğilimi göstermesine rağmen, sosyal yapıya bu gelişmişlik, yeterince sirayet etmemektedir. Nüfusun azami kısmı yoksulluk içerisinde yaşamakta, gelir dağılımı adaletsizliğinden ötürü tüketim çeşitleri farklılık arz etmektedir. Hükümet, fakir olarak yaşayan zenci nüfusun sosyal olarak desteklenmesi için 2002 yılından bu yana Siyahların Ekonomik Olarak Güçlendirilmesi programını sürdürmektedir. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA, Fédération Internationale de Football Association) destekli 2010 Dünya Kupası'nın bu ülkede gerçekleştirilmesiyle, ekonomik olarak 3.2 milyar dolarlık yardım, sosyal uçurum mesafesini azaltmak için pansuman tedavi olmuştur. Hükümet tasarladığı ekonomik programlarla işsizlik ve yoksullukla mücadelesini sürdürmektedir.

Özellikle Mbeki iktidarı Sekizler Grubu (G-8, Group of Eight) ülkelerinin desteğini alabilmiştir. Çeşitli örgütlenmelerin içerisine dahil olunarak; daha fazla demokrasi, insan hakları, eğitim ve sağlığın desteklenmesi gibi hususlarda reform çağrısı yapılmıştır.

2005 yılı verilerine göre nüfusun % 20'ye yakını AIDS (Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu, Acquired Immune Deficiency Syndrome) hastalığının etkisi altındadır. Güvenlik ülkede mühim bir husustur. Genel itibariyle ülkede suç oranlarının yüksek olmasının yanı sıra, suç oranlarının en yüksek olduğu bölgeler; Kwazulu-Natal, Batı Cape bölgeleri ve Gaetung eyaletidir.

Tablo 3
Sahra Altı Afrika'da HIV/AIDS Vakaları (2009)

	HIV/AIDS ile Yaşayanlar	Yetişkinlerde Yaygınlık Oranı(%)	Ölümler
GAC	5.600.000	17.8	310.000
Nijerya	3.300.000	3.6	220.000
Zimbabve	1.200.000	14.3	83.000
Mozambik	1.400.000	11.5	74.000
Tanzanya	1.400.000	5.6	86.000
Kenya	1.500.000	6.3	80.000
Zambiya	980.000	13.5	45.000

Kaynak: Sub-Saharan Africa HIV/AIDS Statistics, Averting HIV and AIDS web sitesi, <http://www.avert.org/africa-hiv-aids-statistics.htm> (08.11.2011).

Hususiyetle elektrik tüketimine dönük vergi indirimleri mevcuttur. İletişim sektöründe sabit hat sahipliği oranı % 11, siyahlarda ortalama oranı % 3, bölgesel ortalama % 2.6'dır.⁴³

Kentleşme oranı hızla artmakla birlikte, 2008 verilerine göre % 59.2 seviyesindedir. Yönetimde radikal siyahlar ile beyazlardan oluşan muhafazakar kesim marjinal seviyeye inmiştir. Irkçılık rejiminin sona ermesiyle birlikte beyazlar ülkeyi terk ederken, bölge ülkelerinden çalışma ve yerleşim amaçlı göçler yaşanmaktadır. Ülkede nitelikli eleman yetersizliği vardır. Her ne kadar olumsuzluklar hüküm sürse de, bölgedeki diğer ülkeler için Güney Afrika örnek bir ülkedir. 2007 yılı verilerine göre ülke toplam gelirinin % 65'i, ülke nüfusunun % 20'sinin altında bir kesim tarafından kazanılmaktadır. Hali hazırda nüfusun 2/3'lik kısmının aylık geliri 250 doların

⁴³ Konya Ticaret Odası, a.g.r., s. 5-7.

altındadır. Olağanüstü nitelendirilecek terör vakıası yaşanmamaktadır. Aşırı göçün önlenmesi için maden üretimine kısıtlama getirilmiş, neticede sosyal yaşamda sorunlar baş göstermiştir.⁴⁴ Siyasal istikrarsızlık bazen kendini göstermekte ve yoksulluk halkın belini bükmektedir.⁴⁵

Tablo 4
Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Temel İşgücü Piyasa Göstergeleri (1000)

	2008	2009	2010
Nüfus (15-64 yaş)	30,967	31,494	32,007
İşgücü	17,971	17,670	17,393
İstihdam	13,867	13,455	13,061
Kamu Sektörü (tarım dışı)	9,572	9,453	9,123
Özel Sektör (tarım dışı)	2,298	2,129	2,159
Tarım	787	687	639
Hane Halkı	1,209	1,187	1,140
İşsizlik	4,104	4,215	4,332
İş Piyasasına Yeni Girenler	1,739	1,705	1,840
İşini Kaybedenler	1,223	1,439	1,393
Diğer	1,142	1,070	1,100
Ekonomide Pasif Olanlar	12,995	13,824	14,614
İsteksiz İş Arayanlar	1,129	1,532	1,998
Diğer	11,867	12,292	12,617

Kaynak: South African Reserve Bank, Annual Economic Report, 2011,

<http://www.resbank.co.za/Lists/News%20and%20Publications/Attachments/4688/AER%202011.pdf> s. 21, (15.10.2011).

2001 yılı nüfus sayımına göre; Güney Afrika'da Hristiyanların oranı %79.8, Müslümanların %1,5, Hinduizme inananların %1,2 ve Musevilerin %0,2'dir. Konuşulan resmi diller ise; İngilizce, Afrikaans ve 9 Afrika dilidir: isiNdebele, isiXhosa, isiZulu, Sepedi, Sesotho, Setswana, siSwati, Tshivenda ve Xitsonga'dır.⁴⁶

⁴⁴ İGEME, a.g.r., 2010, s. 7-9.

⁴⁵ Hazar, Numan, **Küreselleşme Sürecinde Afrika ve Türkiye-Afrika İlişkileri**, İstanbul, 2003, s. 12-13.

⁴⁶ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 2.

1.3.1 Nüfus

2008 yılı verilerine göre doğurganlık oranı % 2.7, ortalama yaşam süresi 50.7'dir. Başlıca yerleşim mekanları baz alınarak kentlerin toplam nüfusa oranı şöyledir: Western Cape % 10, Eastern Cape % 14.6, Gauteng % 20.1 ve Kwazulu-Natal % 20.9'dur. Ülkede işgücü sayısı yaklaşık 20.5 milyondur.⁴⁷

2010 yılı verilerine göre Güney Afrika'nın toplam nüfusu 49.991.300'dür.⁴⁸ Ülke nüfusu azalma eğilimi gösterirken, nüfus artış oranı 2001-2002 döneminde % 1.3 olarak gerçekleşirken, 2009 senesinde yıllık olarak % 0.281 olarak kaydedilmiştir.⁴⁹ 2010 yılı tahmini verilerine göre nüfusun dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 5

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Nüfus Dağılımı (2010)

Grup	Erkek		Kadın		Toplam	
	Sayı	Toplam nüfusa oranı	Sayı	Toplam nüfusa oranı	Sayı	Toplam nüfusa oranı
Siyah Afrikalı	19.314.500	% 79.4	20.368.100	% 79.4	39.682.600	% 79.4
Renkli	2.124.900	% 8.7	2.299.200	% 9.0	4.424.100	% 8.8
Hintli/Asyalı	646.600	% 2.7	653.300	% 2.5	1.299.900	% 2.6
Beyaz	2.243.000	% 9.2	2.341.700	% 9.1	4.584.700	% 9.2
Toplam	24.329.000	% 100	25.662.300	% 100	49.991.300	% 100

Kaynak: Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 20 July 2010, <http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022010.pdf> s. 4, (18.10.2011).

⁴⁷ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 3-4.

⁴⁸ Güney Afrika (GA) İstatistikler Bülteni, 2010, Statistics South Africa, Bulletin of Statistics, December 2010, volume: 44, no: 4, <http://www.statssa.gov.za/publications/Bulletin/BulletinDecember2010.pdf> s. 10, (20.12.2011).

⁴⁹ DEİK, a.b., s. 2.

Aşağıdaki tablodan anlaşılacağı üzere, Güney Afrika'daki yıllık nüfus artış oranı yıllar itibariyle azalmaktadır. Nüfus artış oranı 2001-2002 döneminde % 1.33 olarak gerçekleşirken, 2009-2010 döneminde ülkedeki nüfus artış oranı yıllık % 1.12 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 6
Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Nüfus Artış Oranı (%)

	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Erkek	1.42	1.40	1.37	1.35	1.32	1.30	1.27	1.25	1.22	1.20
Kadın	1.25	1.22	1.19	1.17	1.14	1.11	1.09	1.06	1.03	1.00
Toplam	1.33	1.30	1.28	1.25	1.23	1.20	1.18	1.15	1.12	1.10

Kaynak: Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 27 July 2011, <http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022011.pdf> s. 7, (17.02.2012).

Güney Afrika'nın eyaletleri içerisinde en fazla nüfusa sahip eyalet, 11 milyonu aşkın nüfusu ile, toplam nüfusun % 22.4'ünü barındıran Gauteng eyaletidir. Bu eyaleti sırasıyla Kwazulu-Natal, Eastern Cape ve Limpopo eyaletleri izlemektedir.

Tablo 7
Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Nüfusun Eyaletler İtibariyle Dağılımı
(2010)

Eyalet	Nüfus	Toplam nüfusa oranı (%)
Eastern Cape	6.743.80	13.5
Free State	2.824.500	5.7
Gauteng	11.191.700	22.4
KwaZulu-Natal	10.645.400	21.3
Limpopo	5.439.600	10.9
Mpumalanga	3.617.600	7.2
Northern Cape	1.103.900	2.2
North West	3.200.900	6.4
Western Cape	5.223.900	10.4
Toplam	49.991.300	100.00

Kaynak: Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 20 July 2010, <http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022010.pdf> s. 4, (18.10.2011).

Yaş grupları itibariyle nüfusu incelediğimizde, 15-19 yaş grubunun en yüksek oranı kapsadığını görebiliriz. 354 bin kişilik 80 üzeri yaş grubu da en düşük oranı kapsar.

Tablo 8
GAC'da Yaş Grupları İtibariyle Nüfusun Dağılımı (2010)

Yaş	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	2.579.300	2.541.400	5.120.700
5-9	2.608.700	2.572.500	5.181.200
10-14	2.619.300	2.583.000	5.202.300
15-19	2.627.800	2.598.400	5.226.200
20-24	2.521.400	2.497.100	5.018.500
25-29	2.180.300	2.338.500	4.518.800
30-34	1.957.200	2.078.500	4.035.700
35-39	1.660.100	1.805.100	3.465.200
40-44	1.205.100	1.319.100	2.524.200
45-49	1.052.700	1.177.900	2.230.600
50-54	941.700	1.077.400	2.019.100
55-59	764.700	889.000	1.653.700
60-64	590.600	729.100	1.319.700
65-69	432.900	552.300	985.200
70-74	288.900	406.000	694.900
75-79	173.100	268.300	441.400
80+	125.200	228.700	353.900
Toplam	24.329.000	25.662.300	49.991.300

Kaynak: Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 20 July 2010, <http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022010.pdf> s. 9, (18.10.2011).

1.3.2 Yerleşim

Güney Afrika Cumhuriyeti yeni bir yerleşim merkezi sayılabilir. Bölgeye önce kuzeyden göç ederek Khoisan kabilesi gelmiş, ardından da Bantu kabilesi burayı mesken tutmuştur.⁵⁰

Yerleşim bölgelerine göre, doğurganlık oranlarını ele alacak olursak, 2001-2006 döneminde; Gauteng (2.20), Free State (2.43)Western Cape (2.49), Northern Cape (2.60), Mpumalanga (2.74), Limpopo (3.03), North West (3.12), Kwazulu-Natal (3.21) ve Eastern Cape (3.44).

2006-2011 döneminde ise; Gauteng (2.10), Free State (2.32)Western Cape (2.30), Northern Cape (2.40), Mpumalanga (2.47), Limpopo (2.85), North West (2.78), Kwazulu-Natal (2.81) ve Eastern Cape (2.76).

Genel olarak baktığımızda ise Güney Afrika'nın doğurganlık oranında düşüş yaşanmaktadır: 2001-2006 döneminde 2.81 iken, 2006-2011'de 2.52.

Doğumda yaşam beklentisine göre de eyaletlerde farklılıklar mevcuttur. 2006-2011 döneminde erkeklerde en düşük 44.6 (Free State) ve en yüksek 59.9 (Western Cape)'dur. Kadınlarda ise en düşük 47.9 ile Free State, en fazla 65.8 ile Western Cape'tir. Ülke geneline baktığımızda da uzun ömürlü yaşam tüm eyaletlerde kadınlar için geçerlidir.⁵¹

⁵⁰ İGEME, a.r., 2010, s. 6.

⁵¹GA, Nüfus Tahminleri, 2011, Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 27 July 2011, <http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022011.pdf> çeşitli sayfalar, (17.02.2012).

Tablo 9
GAC'da Nüfusun Yerleşim Bölgelerine Göre Dağılımı (%)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Eastern Cape	14,07	13,97	13,87	13,7	13,69	13,59	13,50
Free State	5,75	5,70	5,64	5,59	5,54	5,50	5,46
Gauteng	21,67	21,80	21,93	22,05	22,18	22,28	22,39
KwaZulu-Natal	21,31	21,33	21,34	21,35	21,36	21,38	21,39
Limpopo	11	10,99	10,99	10,98	10,98	10,98	10,98
Mpumalanga	7,37	7,34	7,32	7,30	7,27	7,25	7,23
Northern Cape	2,25	2,24	2,22	2,21	2,19	2,18	2,17
North West	6,53	6,51	6,49	6,48	6,46	6,44	6,43
Western Cape	10,05	10,12	10,20	10,26	10,33	10,40	10,45
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 27 July 2011, <http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022011.pdf> s. 12, (17.02.2012).

Son var olan durumu anlamak için, yukarıdaki tabloda görüleceği üzere, 2010 yılı itibariyle en fazla nüfus Gauteng (% 22.28) eyaletinde toplanmıştır. % 2.18'lik oranla en az nüfus yoğunluğu ise Northern Cape'tedir.

Aşağıdaki tabloda eyaletlerin göç akışlarını (2006-2011) görmekteyiz. Buna göre dışarıya en fazla göç veren eyalet Eastern Cape, dışarıdan en fazla göç alan ise Gauteng eyaletidir.

Tablo 10
GAC'ın Yerleşim Alanlarındaki Göç Akışları (2010)

	Dış Göç	İç Göç	Net Göç
Eastern Cape	327.200	115.500	-211.600
Free State	122.000	92.600	-29.400
Gauteng	309.300	673.700	364.400
Kwazulu-Natal	196.100	197.900	1.800
Limpopo	237.400	96.300	-141.000
Mpumalanga	164.900	120.700	-44.200
Northern Cape	61.500	43.000	-18.500
North West	177.100	161.000	-16.000
Western Cape	111.500	206.100	94.600

Kaynak: Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 20 July 2010, <http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022010.pdf> s. 13, (18.10.2011).

1.3.3 Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Sosyal Gruplar

İrkçılık rejiminin dünyada en uzun süre uygulandığı ülke Güney Afrika'dır.⁵² Bir zamanlar şehir yapılanması bile; beyaz, siyah, Hintli ve renkli bölgelere ayrılmıştır.⁵³ Son dönemlerde ise çeşitli sıkıntıları olmakla birlikte ülkenin etnik yapısıyla alakalı olumlu görüşler serdedilmektedir. Etnisiteye dayalı ayrımcılığın olmadığı bir ülkeden bahsedebiliriz şu an itibariyle.⁵⁴

Ülkenin ırksal yapısı aşağıda incelenmektedir:

⁵² Tuncer, a.g.e., s. 10.

⁵³ Karaşahan, Mesut, **İrkçılık Cehennemi: Güney Afrika'da Apartheid Uygulaması**, Pınar Yayınları, Birinci Basım, Şenyıldız Matbaası, 223 sayfa, 2010, s. 100.

⁵⁴ Türkiye Ekonomi Politikaları Vakfı (TEPAV) web sitesi, haberler sayfası, <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1794> (15.01.2011).

1.3.3.1 Siyahlar

2010 yılı verilerine göre toplam nüfusun % 79.4'ü, yani 39.682.600'ü siyahidir. Kadın-erkek nüfusu olarak baktığımızda; kadınlar 20.368.100, erkekler 19.314.500'dür. Siyah nüfusu yaş gruplarına göre ayırdığımızda, erkek ve kadın cinsiyetlerinde ağırlık 5-9 yaş grubundadır. İlkinde sayı 2.222.600, ikincisinde 2.190.300'dür.⁵⁵

Siyahlarda boşanmalar yıldan yıla artmaktadır. Örneğin 2000 ile 2007 arası rakamlar 7.000-9.000 arası değişirken, 2008 sonrası rakamlar 10.000'i aşmaktadır.⁵⁶

İşgücü piyasasına bakacak olursak; 15-64 yaş arası toplam nüfus 25.033, ekonomik olarak pasif olanların sayısı 12.245'tir. Ekonomik aktiflik olarak ise; çalışan 8.975, işsiz 3.813, yüzdelik olarak işsizlik oranı % 29.8'dir. Kamu sektöründe en fazla rakam; toplumsal, sosyal ve kişisel hizmetlerde olmakla beraber, ana sanayide çalışan siyahi nüfus 6.010 kişidir. Özel sektöre baktığımızda rakam bir hayli düşmektedir: 1.946 kişi, yoğunluk ise toptan-perakende ticarettedir.⁵⁷

Geçmişte, apartheid süresince yerli siyah halka, şehir merkezlerine girişte pasaport-vize kontrolü yapılmaktaydı. Ticari taksilere siyahlar sadece şoför olarak oturabiliyordu. Asansörler siyah-beyaz diye ikiye ayrılmış, istasyonlardaki geçitler bölümlenmiş, postaneler iki ayrı gişeye tahsis edilmişti. Bir dönem ankesörlü telefon kulübeleri beyaz-siyah diye hizmete sunulmuş. Üniversite eğitimindeki ırkçı ayrılık ise tam bir facia! Bir örnek verecek olursak; Natal'da Haziran 1973'te beyaz 6829, renkli 86, Asyalı 348 ve Afrikalı (siyah) ise sadece 244 öğrenci var.⁵⁸ 2001 yılında dahi fakir-yoksul siyahların oturduğu mahalleler hemen kendini gösteriyor.⁵⁹

⁵⁵GA Nüfus Tahminleri, 2010, Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 20 July 2010, <http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022010.pdf> çeşitli sayfalar, (18.10.2011).

⁵⁶GA İstatistikler Bülteni, 2011, Statistics South Africa, Bulletin of Statistics, Volume: 45, No: 3, September 2011, <http://www.statssa.gov.za/publications/Bulletin/BulletinSeptember2011.pdf> çeşitli sayfalar, (20.10.2011).

⁵⁷GA, a.i., 2010, Statistics South Africa, Bulletin of Statistics, Volume: 44, No: 4, December 2010, <http://www.statssa.gov.za/publications/Bulletin/BulletinDecember2010.pdf> çeşitli sayfalar, (20.12.2011).

⁵⁸ Karaşahan, a.g.e., s. 104-124.

⁵⁹ Doğan, Mehmet, **Avrupa ve Afrika'da Türk İzleri**, Birinci Baskı, Bizim Büro Basım Evi, Ankara, Ocak 2006, s. 40-43.

Şu an itibariyle de pek bir değişiklik görünmüyor, idari kadroda siyah-zenciler bulunabilir, lakin yoksulluk halk arasında hayli baskın, evsiz (homeless) siyahlar mevcut, teneke barakalarda yaşayanların hemen hemen hepsi siyah...

1.3.3.2 Beyazlar

1600'lü yıllarda sömürge maksadıyla öncelikle bu ülkeye Portekizliler, daha sonra Hollandalı, İngiliz ve Fransızlar -beyazlar- gelmiştir. İlk yerleştikleri yer doğuya açılan bir kapı olarak, stratejik önemi haiz Cape bölgesidir. Beyazların egemenliği altında bir devlet olarak görebiliriz, 1910-1960 yılları arasında Güney Afrika'yı.⁶⁰

1948'de hayata geçirilen Apartheid yönetimi 1962'de, Oden Daal Komisyonu'nu kurdu ve Bantu Kentlerini oluşturarak ülke, beyazlar tarafından etnik gruplara bölünmüştür. 1983'te yeni bir anayasa hazırlanmış ve oylamaya sadece beyazlar katılmıştır. Siyahların eğitim gördüğü 450 okul kapatılarak 360.000 öğrenci sokağa atılmıştır 1985'te.⁶¹

Kimilerine göre beyazlar, 300 sene boyunca ırkçılık politikasını uygulayan ırk olarak zikredilir. Güney Afrika'da siyahlar, beyazlar 300 küsur yıl önce bu ülkeye geldiklerinde, siyahlara zorla kendi dinleri olan Hıristiyanlığı kabul ettirdiklerini, Hıristiyanlığı kabul etmeyenlere ise işkence yaptıklarını ve onların da böylelikle zaman içerisinde kendi yerli dinlerini unuttuklarını öne sürmektedirler. Güney Afrikalı aydınlar; misyonerlerin, beyazların ordularına yollar açarak din kisvesi altında beyazların Afrika'da iyice yerleşmelerine imkân sağladıklarını savunmaktadırlar.

Bir siyah gazeteci şöyle diyor: "Naziler'in Yahudilere yaptıkları, beyaz Güney Afrikalıların siyahlara yaptıklarının yanında hiç kalır."

⁶⁰ Mengütürk, a.g.e., s. 12-15.

⁶¹ Uçkan, a.g.e., s. 243-248.

Hollandalılar tüm Afrika'nın en sürekli ve yerlerinden en koparılmayan beyaz halkını oluşturmaktadır. Bundan kendilerine "Afrikaaner", oluşturdukları dile de "Afrikaans" dilini vermişlerdir. Gerçekte modern Güney Afrika'yı inşa edenler İngilizlerdir. Şu anda da ekonomi sektöründe beyaz İngilizler etkindir.

Şehri yöneten idareciler zenci olmasına rağmen bilim adamları beyazdır.⁶²

Beyazlar siyahları, kendi rahatlıklarını sağlayan bir hizmetçi olarak görürlerdi. Geçmişten bugüne beyazlar serbest piyasa ekonomisini savunmuşlardır.⁶³

2010 yılı tahmini verilerine göre toplam nüfusun % 9.2'si, yani 4.584.700'ü beyazdır. Kadın-erkek nüfusu olarak baktığımızda; kadınlar 2.341.700, erkekler 2.243.000'dir. Beyazları yaş gruplarına göre ayırdığımızda, erkek ve kadın cinsiyetlerinde ağırlık 50-54 yaş grubundadır. İlkinde sayı 169.400, ikincisinde 176.900'dür.⁶⁴

Beyazların boşanma oranına baktığımızda, örneğin 2000 ile 2008 arası rakamlarda sürekli düşüş görünmektedir. 2000 senesinde 15.211 iken, 2008'de boşananların sayısı 9.481, 2009'da ise rakamda bir artış söz konusu: 9.981.⁶⁵

İşgücü piyasasına bakacak olursak; 15-64 yaş arası toplam nüfus 3.122, ekonomik olarak pasif olanların sayısı 1.024. Ekonomik aktiflik olarak ise; çalışan 1.991, işsiz 107, yüzdelik olarak işsizlik oranı ise % 5.1. Kamu sektöründe en fazla rakam; toplumsal, sosyal ve kişisel hizmetlerde olmakla beraber, ana sanayide çalışan beyaz nüfus 1.887 kişidir.⁶⁶

⁶² Doğan, a.g.e., s. 40-43.

⁶³ Tuncer, a.g.e., s. 66.

⁶⁴ GA, a.n.t., 2010, Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 2010.

⁶⁵ GA, a.i.b., 2011, Statistics South Africa, Bulletin of Statistics, 2011.

⁶⁶ GA, a.i.b., 2010, Statistics South Africa, Bulletin of Statistics, 2010.

1.3.3.3 Diğer Unsurlar

Geçmişte kendi beyaz milletinden başkasına değer vermeyen batının sömürgecilik anlayışını anlamak için, şu sözler yeterli: “Hammadde bulacağımız ve ucuz köle emeğini sömürebileceğimiz yeni topraklar lazım” diyor, İngiliz İmparatorluğu’nun sömürgecisi Cecil Rhodes.⁶⁷

Bundan şunu anlıyoruz ki, renkli-Hintli/Asyalı gruplar da siyahlarla birlikte hep ezilmişler. Bu minvalde Güney Afrika müşahhas bir misaldir.

Şimdilerde fiili olarak apartheid uygulaması olmasa da hala izleri mevcut, beyazlar dışındaki diğer unsurlar İngilizce’yi konuşmada hala kompleksliler, eski dönem zikredildiğinde gözlerinin içi büyüyor, Table Mountain’ın (Masa Dağı) yamaçlarına inşa edilmiş Cecil Rhodes anıtı sanki gözetlemekte Güney Afrika’yı.⁶⁸

Burada diğer unsurlardan kastedilen beyaz ve siyahlar dışındaki renkliler ve Hintli/Asyalılardır. Renkliler beyazların, köle kadınlarla ilişkileri sonucu ortaya çıkmış melez bir gruptur. Bunlar geçmişte beyazlardan daha aşağı, siyahlardan da üstündü.⁶⁹ 2010 yılı tahmini verilerine göre toplam nüfusun % 8.8’i, yani 4.424.100’ü renkli, % 2.6’sı yani 1.299.900’ü Hintli/Asyalıdır.

Kadın-erkek nüfusu olarak baktığımızda; renkli kadınlar 2.299.200, erkekler 2.124.900’dür. Hintli/Asyalı erkek nüfusu 646.600, kadınlar 653.300 kişidir. Yaş gruplarına göre incelediğimizde, renklilerin erkek ve kadın cinsiyetlerinde ağırlık 5-9 yaş grubundadır. İlkinde sayı 203.500, ikincisinde 205.000’dir. Hintli/Asyalı nüfusun yoğunluğu 20-24 yaş grubundadır. Bu yaş grubunun erkek nüfusu 61.000, kadın nüfusu 58.500’dür.⁷⁰

⁶⁷ Karaşahan, a.g.e., s. 26-27.

⁶⁸ Karaşahan, a.e., s. 205-208.

⁶⁹ Tuncer, a.g.e., s. 27.

⁷⁰GA, a.n.i., 2010, Statistics South Africa, Mid-year Population Estimates, 2010.

Boşanma oranlarına baktığımızda; 2000-2008 arası renkli nüfus 3000'lerde seyrederken, 2009 senesinde bu sayı 4000'i aşmıştır. Hintli/Asyalı grubunu irdelediğimizde, en yüksek oranı 2008'de görüyoruz: 1.802.⁷¹

İşgücü piyasasına bakacak olursak; 15-64 yaş arası toplam renkli nüfus 3.003, ekonomik olarak pasif olanların sayısı 1.086'dır. Ekonomik aktiflik olarak ise; çalışan 1.490, işsiz 427, yüzdeler olarak işsizlik oranı % 22.3'tür. Kamu sektöründe en fazla rakam; toplumsal, sosyal ve kişisel hizmetlerde olmakla beraber, ana sanayide çalışan renkli nüfus 1.229 kişidir.

İşgücü piyasasındaki 15-64 yaş arası toplam Hintli/Asyalı nüfus 914, ekonomik olarak pasif olanların sayısı 347'dir. Ekonomik aktiflik olarak ise; çalışan 518, işsiz 49, yüzdeler olarak işsizlik oranı ise % 8.6'dır. Kamu sektöründe en fazla rakam; toptan-perakende ticarete olmakla beraber, ana sanayide çalışan Hintli/Asyalı nüfus 471 kişidir.⁷²

1.4 Siyasal Yapı

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin siyasal yapısı Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) benzemektedir. Merkezi bir ulusal devletin yanında 9 eyalet vardır. Parlamentoda Ulusal Meclis ve Eyaletler Ulusal Konseyi vardır. Üst grup olarak ikincisinde 90 temsilci, ilkinde ise 400 milletvekili bulunmaktadır. Devlet başkanı her iki meclisin birlikte oy kullanması ile seçilir. Eyalet başkanları kendi bölgelerinde yerel sorumlulukları üstlenirken, ülke genelindeki yönetim mesuliyetini Ulusal Meclis almıştır. Devlet başkanı hem devletin hem de hükümetin lideri olarak, yönetim gücünü Ulusal Meclis ile paylaşır. Devlet başkanlığı en fazla üst üste iki kez yapılabilir. Devlet başkanı ve parlamento seçimleri her 5 senede bir yapılır.⁷³ Yapısı itibariyle Güney Afrika anayasal demokrasidir.⁷⁴

⁷¹GA, a.i.b., 2011, Statistics South Africa, Bulletin of Statistics, 2011.

⁷²GA, a.b., 2010, Statistics South Africa, Bulletin of Statistics, 2010.

⁷³İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 3.

⁷⁴DEİK, a.b., s. 2.

Parlamente demokrasi ile yönetilen ülkenin yasama organı parlamentodur. Kanun yapma yetkisi anayasa uyarınca parlamentonundur. Parlamentoda temsil edilen partilerin oy oranları ve milletvekili sayıları, 22 Nisan 2009'da gerçekleştirilen en son seçimlere göre şöyledir:⁷⁵

Tablo 11
GAC'da Partiler ve Oy Oranları (2009)

Parti Adı	Oy Oranı	Milletvekili Sayısı
Afrika Ulusal Kongresi (ANC)	%65,90	264
Demokratik İttifak (DA)	%16,66	67
Congress of the People (COPE)	%7,42	30
Inkata Özgürlük Partisi (IFP)	%4,55	18
Bağımsız Demokratlar (ID)	%0,92	4
Diğer partiler	%4,56	17
Toplam	%100	400

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ticari-Ekonomik İlişkileri” Raporu, Pretoria, Temmuz 2009, s. 6.

Güney Afrika'nın yönetim şekli cumhuriyettir. Referandumun gerçekleştirildiği 27 Nisan 1994 tarihi, aynı zamanda bağımsızlık günüdür. Aşama

⁷⁵T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2009, s. 6.

aşama hayata geçirilen anayasa 10 Aralık 1996 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Nelson Mandela tarafından imzalanmış, 4 Şubat 1997’de yürürlüğe girmiştir.⁷⁶

Zikredilen 1997 Anayasası’na göre; devletin resmi adı Güney Afrika Cumhuriyeti, yönetim başkenti Pretoria, yasama başkenti Cape Town ve yargı başkenti Bloemfontein’dir. Çok partili demokrasi, genel oy ve düzenli seçimi esas alan cumhuriyet, ırk-cinsiyet ayırımına dayanmayan, insan hak-özgürlüklerine ve eşitliğe saygılı ve anayasa-yasaların üstünlüğüne değer veren bir devlettir. Güney Afrika vatandaşları eşit olarak haklardan faydalanırlar, herkes yasaların koruması altında ve eşittir. Farklı ırk ve cinsiyetten herhangi biri, yargılama olmaksızın tutuklanamaz, insanca olmayan biçimde cezalandırılmaz. Özel hayatın gizliliği esastır. Resmi dilde eğitim, kişinin tercihiyle bağlıdır.⁷⁷

Yürütme erkinin başı olan devlet başkanı, sadece güvensizlik oyu veya suçlama yoluyla düşürülebilir. En az 80 sandalye kazanan herhangi bir parti, ulusal mecliste başkan yardımcısı adayı gösterebilir. Kabine kararları konsensüs sonucu alınan Güney Afrika’da, en fazla 27 bakan bulunmaktadır.

22 Nisan 2009 tarihinde yapılan seçimler sonucunda hükümet aşağıdaki şekilde (bazıları) oluşmuştur:

⁷⁶Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK), “Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Profili” <http://www.usak.org.tr/EN/menu.asp?id=3&yid=86> (15.10.2011).

⁷⁷Ekici, a.g.m., s. 57.

Tablo 12**Güney Afrika Cumhuriyeti Hükümet Listesi(2009)**

Devlet Başkanı	Jacob Zuma
Devlet Başkan Yardımcısı	Kgalema Motlanthe
Tarım, Balıkçılık ve Orman Bakanı	Tina Joemat-Pettersson
Sanat ve Kültür Bakanı	Lulu Xingwana
Temel Eğitim Bakanı	Angie Motshekga
İletişim Bakanı	Siphiwe Nvanda
Ortak Yönetim ve Geleneksel İşler Bakanı	Sicelo Shiceka
Cezaevleri Bakanı	Nosiviwe Mapisa-Nqakula
Savunma ve Gazi İşleri Bakanı	Lindiwe Sisulu
Ekonomik Kalkınma Bakanı	Ebrahim Patel
Enerji Bakanı	Dipuo Peters
Maliye Bakanı	Pravin Gordhan
Sağlık Bakanı	Dr. Aaron Motsoaledi
Yüksek Eğitim ve Talim Bakanı	Dr. Blade Nzimande
İçişleri Bakanı	Dr. Nkosazana Dlamini-Zuma
İnsan Yerleşimi Bakanı	Tokyo Sexwale
Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği Bakanı	Maite Nkoana-Mashabane
Adalet ve Anayasal Gelişim Bakanı	Jeff Radebe
Çalışma Bakanı	Membathisi Mdladlana
Madencilik Bakanı	Susan Shabangu
Polis Bakanı	Nathi Mthethwa
Kamu Teşebbüsleri Bakanı	Barbara Hogan
Kamu Hizmetleri ve İdare Bakanı	Richard Baloyi
Bayındırlık Hizmetleri Bakanı	Geoff Doidge
Kırsal Kalkınma ve Toprak Reformu Bakanı	Gugile Nkwinti
Bilim ve Teknoloji Bakanı	Naledi Pandor
Sosyal Kalkınma Bakanı	Edna Molewa

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “Güney Afrika Cumhuriyeti’nin Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ticari-Ekonomik İlişkileri” Raporu, Pretoria, Temmuz 2009, s. 7.

Yasama ve yürütme yapısını belirleme yetkisi verilen her eyaletin yürütmeden sorumlu olan başbakanı, partilerin oy oranlarını dikkate alarak kabine atmasını

gerçekleştirir. Eyalet başbakanı, eyalet yasama meclisi tarafından seçilir. Yerel yönetimlerde yasama ve yürütme gücü belediye meclisinin elindedir.⁷⁸

Güney Afrika yargı sistemi, İngiliz ve Roma-Hollanda hukukuna dayanır.⁷⁹ Yasama, yürütme ve hukuki tüm kurumlar için bağlayıcılığı olan Güney Afrika Anayasası'nın 165. bölümüne göre, ülkenin yargı yetkisi; bağımsız ve yalnızca anayasa ve kanunlara tabi olan mahkemelerindir. Anayasanın 8. bölümü uyarınca ülkedeki mahkemeler şöyledir:

- . Anayasa Mahkemesi,
- . Nihai temyiz mahkemesi (Yargıtay),
- . Yüksek mahkemeler,
- . Sulh hukuk mahkemeleri,
- . Parlamento yasaları uyarınca kurulan ve tanınan diğer mahkemeler.

Ülkedeki en yüksek mahkeme organı merkezi Johannesburg'da bulunan Anayasa Mahkemesidir.⁸⁰

⁷⁸ Ekici, a.g.m., s. 59.

⁷⁹ Ekici, a.m., s. 58.

⁸⁰ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 8.

İKİNCİ BÖLÜM

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ'NİN EKONOMİK YAPISI

2. GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ'NİN EKONOMİSİ

2.1 Ekonomik Kalkınmışlık Düzeyi

800 milyonluk kıta nüfusunun % 17'sini barındıran,⁸¹ ekonomik pazar potansiyeli en yüksek Afrika ülkelerinden bir tanesi, hiç şüphesiz Güney Afrika'dır. Ülke, yetişmiş insan gücüne sahip, lojistik olanakları hayli iyi durumdadır.⁸² Bu duruma paralel olarak Afrika'nın en büyük iş camialarından birine sahiptir Güney Afrika.⁸³ Afrika kıtasının en zengin ülkesi olarak Güney Afrika, Afrika'daki toplam hizmet-mal üretiminin % 22'sini gerçekleştirmektedir.⁸⁴ Güney Afrika, ekonomisinin sağlamlığını, altına ve bu ürünü ticarete kullanmasına borçludur.⁸⁵

Endüstriyel bakımdan yeterli kalkınmayı sağlamış nadir ülkelerden birisidir. Sosyal faaliyetler, pazar ekonomisi ve serbest girişim alanlarını önemseyen ülke, ticaret ve maden sektörleri sayesinde zenginleşmekle kalmayıp, gıda ürünleri ihraç eden bir konuma yükselmiştir.⁸⁶

Ekonomik gelişmişlik düzeyi bakımından etkili olduğu için, ülkeyi, Amerikan dış politikası, küresel düzeyde önemli görmektedir.⁸⁷ Yol, su ve elektrik gibi şehirleşme

⁸¹TASAM Afrika Enstitüsü web sitesi, Cem Topbaş sunumu, <http://www.tasamafrika.org/pdf/yayinlar/35-ctopbas.pdf> s. 1, (16.11.2011).

⁸²T.C. Ekonomi Bakanlığı, "Dış Ticaretin Gelişimi, Bölgesel Yaklaşımlar Anket Sonuçları Afrika, 1. Ticaret Müşavirleri Konferansı", 28 Nisan 2011, <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/B327C382-D8D3-8566-4520292A9ECA268A/1.Afrika.pdf> (20.08.2011).

⁸³TASAM, a.g.s., s. 6.

⁸⁴TASAM, a.s., s. 2.

⁸⁵ Köksal, Aydoğan, **Afrika Coğrafyası-1**, Ankara Üni., Yay., 1976, s. 132.

⁸⁶ Kavas, Ahmet (Haz.), **Afrika Raporu**, Stratejik Rapor No: 4, TASAM Yayınları, Şubat 2005, s. 24.

⁸⁷ Alpar, Güray, a.g.t., s. 41.

arz eden altyapı bakımından hayli iyi durumdadır.⁸⁸ Gelişmişlik bakımından kıtanın ağabeyidir.⁸⁹ Kıtada en fazla yatırım alan ülkelerden biridir.⁹⁰ Girişimcilik ruhu o kadar mesafe kat etmiştir ki, yakın bir zamanda Güney Afrika tüm kıtayı kuşatabilir.⁹¹ Son 37 çeyrek yıldır pozitif büyüme görülen ülkede, 2007 sonu itibariyle % 5.3'lük büyüme olmasına karşın, küresel kriz sebebiyle 2008 sonu gelişim tersine dönmüş, 2009'da küçülme -% 1.8 oranında gerçekleşmiştir.⁹²

Her şeye rağmen ülke ciddi bir dinamizme sahiptir.⁹³ Gelir dağılımındaki adaletsizlikten ötürü tüketim eğilimlerinde değişiklik bulunsa da, tüm bu pozitif gelişmelerin sebebi olarak açık bir ekonomik yapıya sahip olmasını gösterebiliriz. Özellikle stratejik konumdaki limanlar, önemli şehirlerindeki kusursuz kara ulaşımı ve geniş hava yolu ağı ile kıtanın en gelişmişidir. Tabii ki kırsal kesim için aynı şeyi söyleyemeyiz.⁹⁴

Uluslararası Para Fonu (IMF)'nin 2010 Afrika temel ekonomik verilerine göre % 2.8'lik büyüme oranı, kişi başına 7.158 dolarlık geliri ve 357 milyar dolarlık Gayri Safi Milli Hasıla'sı (GSMH) ile diğer birçok kıta ülkesinden öne çıkmaktadır. Reel GSMH 2011-2012 büyüme projeksiyonuna göre, istikrarı sağlayan nadir Afrika kıtası ülkelerinden biridir.⁹⁵

Güney Afrika'yı; ekonomisi bir hayli gelişmiş, mağaza zincirinin çok güçlü ve tüketicinin korunduğu bir ülke olarak görebiliriz.⁹⁶ Orta gelirli bir ülke olmasına rağmen, menkul kıymet borsasını dönüştürme gücüne sahip, dünyadaki en büyük on ülkeden biridir.⁹⁷

⁸⁸ Aras, a.g.m., s. 76-79.

⁸⁹ Öztürk, Hasan, (Haz.), "Afrika Vizyon Belgesi", Rapor No: 16, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM), s. 15.

⁹⁰ Birleşmiş Milletler (BM), "Ticaret ve Kalkınma Konferansı Basın Bülteni", 18 Eylül 2001.

⁹¹ DEİK, a.g.b., Ekim 2004, s. 1.

⁹² DEİK, a.g.b., 2010, s. 6.

⁹³ Erseven, Eda, "Güney Afrika: Hızlı Gelişen Pazar", Yeni Ufuklar, İzmir Ticaret Odası (İZTO), <http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/47C15B26-496F-4132-A7B4-3B36E26D7931/8090/GuneyAfrika.pdf> (15.11.2011).

⁹⁴ Konya Ticaret Odası, a.r., s. 5,7.

⁹⁵ T.C. Ekonomi Bakanlığı, "Afrika Ülke Masaları Raporu", Nisan 2011, s. 4,8,

http://www.ekonomi.gov.tr/upload/B327C382-D8D3-8566-4520292A9ECA268A/igeme_1.Afrika.ppt (07.08.2011).

⁹⁶ Ak, Okan, (Haz.), "Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Raporu", İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri (İMMİB), Pazara Giriş Şubesi, Haziran 2009, s. 13.

⁹⁷ USAK, Adı Geçen Profil (a.g.p.).

Gelişmiş ekonomik alt yapısı ile ülke, Sahra altı Afrika'ya giriş kapısı niteliğindedir.⁹⁸ 2009 yılının sonunda ülkeye bir ziyaret gerçekleştiren dönemin Dış Ticaretten Sorumlu Devlet Bakanı Zafer Çağlayan, Güney Afrika'nın ekonomik kalkınmışlığını ifade ederek şunları söylemiştir: “Güney Afrika Cumhuriyeti, Afrika kıtasının itekleyici ve tetikleyici gücüdür. GSMH, sanayi ve dış ticarete Afrika'nın toplamının 3'te 1'ine sahip, çok önemli bir bağlantı merkezidir.”⁹⁹

Aşağıdaki tabloda, Güney Afrika ile diğer Afrika kıtası ülkeleri mukayeseli şekilde gösterilmiştir:

Tablo 13

Karşılaştırmalı Ekonomik Göstergeler (2007)

	Güney Afrika	Zimbabve	Botsvana	Namibya	Nijerya
GSYİH (milyar \$)	282,9	1,7	12,3	7,5	142,4
Kişi başına GSYİH (\$)	5.943	126	6.500	3.601	974
Enflasyon (%)	6,5	12562,6	7,1	6,7	5,4
Cari işlemler dengesi (milyar \$)	-20,6	-0,6	2,0	0,9	2,5
Cari işlemler dengesi / GSYİH	-7,3	-38,7	16,2	10,8	1,8
Mal ihracatı fob (milyar \$)	76,2	1,5	5,0	2,9	61,8
Mal ithalatı fob (milyar \$)	-81,9	-2,2	-3,4	-3,1	-38,5
Dış borç (milyar \$)	35,2	5,2	0,5	1,0	8,0

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, GAC'm Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ticari-Ekonomik İlişkileri, Pretoria, Temmuz 2011, s. 15.

⁹⁸Turkish Stones, “Güney Afrika Doğal Taş Pazarı Raporu”, Ar&Ge Şubesi, İMMİB, İstanbul, 2006, s. 15.

⁹⁹T.C. Ekonomi Bakanlığı web sitesi, “Güney Afrika'ya Açılımda Stratejik Sektörler”, <http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=bakanlikofisi&bolum=detay&haberid=131>. (10.12.2011).

2.1.1 Temel Ekonomik Göstergeler

Güney Afrika'da Maliye Bakanlığı ve Merkez Bankası tarafından uygulanmakta olan maliye ve para politikalarına göre, yıllık olarak enflasyonun % 3-6 aralığında tutulması hedeflenmektedir.

2000 yılında senelik olarak planlanan bu çalışma, 2003 sonrasında değiştirilerek sürekli hale getirilmiştir. 2003-2007 yılları arasında mezkur planlama hedeflenen şekilde hayat bulabilmiş, lakin 2007 Nisan ayından itibaren petrol ve gıda fiyatlarındaki artışla birlikte enflasyon oranı % 6'yı geçmiştir. 2008'de % 9.9 ile tavan yapan enflasyon oranı, 2009 yılında % 7.1 olarak gerçekleşmiş, 2010'da ise % 4.3 olarak görülmüştür.¹⁰⁰

Ülke ekonomisinin son yıllarda iyi gitmesine paralel istikrarlı bir büyüme yaşanıyor olmasına rağmen, cari işlemlerdeki açık yıllar itibariyle artış göstermektedir. 2005'te 9.7 milyar dolar olan cari açık, 2006 yılında ciddi bir artış göstererek 16.1 milyar dolar olmuş, 2007 ve 2008 yıllarında oran değişmeyerek 20 milyar doları bulmuştur. 2008 sonrasında azalma görülmüş, 2009'ta oran 11.3 milyar dolara kadar düşmüş, 2010 yılında ise cari açık 10.2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.¹⁰¹

İşsizlik ülke gündeminde önemli bir yerde durmaktadır. Yıldan yıla farklılık arz eden işsizlik oranları, siyahların ülke ekonomisinde güçlendirilmesini öngören politikalar sayesinde, kısmi de olsa müspet olarak iyileşmeler görülmüştür.¹⁰² 2000'de % 23.3 olarak kaydedilen işsizlik oranı, artış göstererek 2002 yılında % 28.2'ye ulaşmış, 3 sene sonrasında bir düşüş olmuş ve 2005'te oran % 25 olmuştur. Küresel krizin gerçekleştiği 2008 yılına kadar bir düşüş yaşanmış,¹⁰³ 2008'de işsizlik oranı % 23.5 olarak gerçekleşirken, bir artış kaydedilerek 2009 senesinde oran % 24.3 olmuş ve 2010'da ise % 24'e düşmüştür.

¹⁰⁰ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 19.

¹⁰¹ DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 4.

¹⁰² İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 6.

¹⁰³ Economist Intelligence Unit (EIU), "South Africa Country Report", September 2010, United Kingdom, s. 19 ve diğer sayfalar.

Tablo 14
Güney Afrika Cumhuriyeti Temel Ekonomik Verileri

	2008	2009	2010
GSYİH (Milyon \$, piyasa fiyatları)	276.827	287.464	363.971
Reel GSYİH Artış Oranı (%)	3,7	-1,8	2,8
Kişi Başına GSYİH (\$)	5.637	5.792	7.260
Enflasyon Oranı (%)			
Tüketici fiyatları indeksindeki yıllık artış (%)	9,9	7,1	4,3
İşgücü (faal nüfus)	13.636.000	12.974.000	17.269.000
İşsizlik Oranı (%)	23,5	24,3	24,0
GSYİH – Sektörel Büyüme Hızları (%)			
Birincil sektörler (tarım, ormancılık, madencilik)	-1,2	-6,0	4,3
İkincil sektörler (imalat sanayi, inşaat, elektrik, gaz, su)	3,4	-7,2	4,1
Üçüncül sektörler (ticaret, ulaştırma, iletişim, hizmetler)	4,7	1,1	2,2
Dış Ticaret (Değer: milyar \$)			
İhracat	79,5	60,8	79,7
İthalat	89,7	64,0	79,9
Denge	-10,2	-3,2	-0,2
Dünya Ticareti İçindeki Payı (%)			
İhracat	0,50	0,49	0,7
İthalat	0,60	0,52	0,7
Türkiye ile Ticaret (Değer: milyon \$)			
İhracat	1.238,6	866,7	369,7
İthalat	1.502,5	1.102,4	889,6
Denge	-263,9	-235,7	-520,3
Ülke Toplam Ticareti İçinde Türkiye'nin Payı (%)			
İhracat	1,90	1,90	1,20
İthalat	1,40	1,40	0,50
Cari İşlemler Dengesi (Milyon \$)	-20.503	-11.459	-3.756
Dış borç stoku (milyar Dolar)	71,8	78,6	99,0

Kaynak: European Commission Trade Websites¹⁰⁴; Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM), Pretoria Ticaret Müşavirliği, GAC Müteahhitlik Hizmetleri Ülke Profili, Ocak 2011, s. 2.

¹⁰⁴http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113447.pdf s. 1, (13.12.2011).

Tablo 15**GAC'da GSYİH'nin Sektörlere Göre Büyümedeki Dağılımı (%)**

Sektörler	2008	2009	2010
Birincil Sektör	-0,1	-3,9	4,3
Tarım	16,1	-3,0	0,9
Madencilik	-5,6	-4,2	5,8
İkincil Sektör	3,0	-7,1	4,1
Üretim	2,6	-10,4	5,0
Elektrik,gaz,su	-3,1	-1,6	2,0
İnşaat	9,5	7,4	1,5
Üçüncül Sektör	4,5	0,7	2,2
Ticaret	0,8	-2,5	2,2
Ulaşım ve İletişim	3,4	0,6	2,9
Mali ve Diğer Hizmetler	7,3	0,9	1,9
Birincil Olmayan Sektör	4,1	-1,3	2,7
Toplam	3,6	-1,7	2,8

Kaynak: South African Reserve Bank, Annual Economic Report, 2011 s. 7.¹⁰⁵

Güney Afrika ekonomisinin GSYİH'sinde hiç şüphesiz en mühim konumda olan sektörler; hizmetler ve imalat sanayi sektörleridir. Madencilik sektörü ise toplam ihracat gelirlerinin üçte birini teşkil ederken, istihdamda boşluğu tarım sektörü doldurmaktadır. GSYİH'nin beşte birini oluşturan, esaslı bir değişime gidip küresel rekabete uyum sağlayan imalat sanayinin lokomotif, otomotiv sektörü ve metallerdir. Hizmetler sektörü ise GSYİH'nin takriben üçte ikisini oluşturarak hayli katkı

¹⁰⁵<http://www.resbank.co.za/Lists/News%20and%20Publications/Attachments/4688/AER%202011.pdf> (28.10.2011).

sağlamaktadır.¹⁰⁶ Oransal olarak düşüşler yaşanıyor olsa da, yatırımların etkisi ve iç talebin artmasıyla birlikte büyüme trendi hep var olagelmıştır. Örneğin 2006 ve 2007 yıllarında reel ekonomik büyüme aynı ve oran % 5.6'dır. 2008'de azalma görülmüş ve oran % 3.6 olarak kaydedilmiştir. Küresel ekonomik krizin ülkeyi etkilemesiyle büyüme sona ermiş ve ekonomi 2009'da % 1.7 küçülmüştür. 2010 yılına gelindiğinde bir toparlanma görülmüş ve büyüme % 2.8 olarak gerçekleşmiştir.¹⁰⁷

Tablo 16
GAC'da Yıllar İtibariyle GSYİH ve GSYİH Artış Oranları (2005)

Yıllar	GSYİH		Kişi Başına GSYİH	
	GSYİH (milyon Rand)	Artış Oranı (%)	Kişi Başına GSYİH (Rand)	Artış Oranı (%)
2000	1.157.441	4,4	21.104	2,1
2001	1.191.007	2,9	21.269	0,8
2002	1.236.270	3,7	30.581	1,9
2003	1.273.129	2,9	30.992	1,3
2004	1.330.390	4,6	31.946	3,1
2005	1.401.067	5,3	33.176	3,9
2006	1.478.491	5,6	34.586	4,2
2007	1.560.155	5,5	36.045	4,2
2008	1.620.139	3,7	36.950	2,5
2009	1.595.693	-1,7	35.905	-2,8
2010	1.639.485	2,8	34.902	1,1

Kaynak: Statistics South Africa, Gross Domestic Product, First Quarter, 31 May 2011¹⁰⁸; T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., ilgili sayfalar, 2006-2011.

¹⁰⁶ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 18.

¹⁰⁷ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 17,18.

¹⁰⁸ <http://www.statssa.gov.za/publications/P0441/P04411stQuarter2011.pdf> s. 6-7.

2.1.2 Kalkınma Planları ve İktisat Politikaları

Çok yönlü ekonomik bir yapıya sahip olan Güney Afrika, devletin ciddi bir etkinliğine sahip olsa da, pazar ekonomisi ve özel girişim daha önemli bir yer tutar. Irkçılığın sebep olduğu iktisadi sarsıntıyı düzeltmek için, Beş Yıllık Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Programı hükümetçe uygulamaya konmuştur (1994). Bu programın amacı, fakir kesimin hayat standartlarının iyileştirilmesiydi. Şehir kalkınması içinse; yeni yol ve konut yapımı, toplumun tüm bireyelerine kamu hizmetlerinin ulaşması hedeflenmektedir. Eğitimle alakalı ise en önemli amaç, ilköğretimin zorunlu ve parasız olmasıdır.¹⁰⁹

Ülke için en büyük hedef; beyaz ve siyahlar arasındaki ekonomik kalkınmışlık düzeyinin asgari seviyeye çekilmesidir. Güney Afrika hükümetince uzun vadeli yapılmak istenen, altyapı yatırımlarını tamamlayıp, kalifiye iş gücünü artırarak istikrarlı bir ekonomik büyümeyi hayata geçirebilmektir. Bu minvalde Güney Afrika Hızlandırılmış ve Paylaşılmış Büyüme Girişimi adlı program uygulanmaktadır. Altyapı çalışmalarını hızlandırma kararının alındığı 2005'te, 60 milyar dolarlık harcamanın azamisi iletişim teknolojilerine dönük yapılmıştır. Ticaret ve sanayi alanında belirlediği standartlarla batı tandanslı gelişmiş bir ekonomik anlayış varken, diğer taraftan az gelişmiş ekonomik yapı arz-ı endam eder. İnternet üzerinden alışveriş gelişen diğer sektörlerden biridir.¹¹⁰

Birliklere ehemmiyet veren Güney Afrika, 1980 senesinde kurulan, 14 Afrika ülkesinin üyeliğinin bulunduğu Güney Afrika Kalkınma Topluluğu üyesidir. 2000 yılında yürürlüğe giren Serbest Ticaret, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Anlaşması, Avrupa Birliği ile imzalanarak, ticari serbestlik adına önemli bir adım atılmıştır. Hint Okyanusu, Afrika ve Latin Amerika pazarlarına hakim konumu itibariyle stratejik bir mevkide duran Güney Afrika, dünyaca ünlü Durban limanı ile da kalkınmışlık seviyesine katkıda bulunmaktadır.¹¹¹

¹⁰⁹ Ekici, a.m., s. 60,61.

¹¹⁰ Yıldız, Abdülhamit, (Haz.), “Büyümenin Yolu Afrika’dan Geçiyor”, İstanbul Ticaret Odası (İTO), İnter Basım, Yayın No: 2010-12, İstanbul 2010, s. 44-50.

¹¹¹ DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 9,10.

İktisadi politikada hedef, aşırı hızlı büyümenin önlenmeye çalışılmasıdır. Bunun için de hükümet kısmen faizleri artırmaktadır. Diğer taraftan devlet reel GSYİH'yi yükseltmek için özel sektör ve kamu kesimini destekleyerek, yeni yatırımların önünü açmak istemektedir. Böylelikle tüketici talebi artacak ve ekonomide güç meydana gelecektir.¹¹²

Ve en önemlisi, hükümetin 2003'te yasa olarak çıkardığı Siyahları Ekonomik Bakımdan Güçlendirme Programı'dır. Bu politikanın gayesi, yeni bir siyahi orta sınıf meydana getirmektir. Devletin bu planlama ile hayata geçirmek istediği; siyah ırkın gerçekçi bir şekilde ekonomik hayata katılımı, firma profili ve idari yapılarının kökten değişimi, siyahların iktisadi faaliyetlerde daha fazla boy göstermesi için yapılacak yatırımların teşvik edilmesi, kırsalda ikamet edenlerin ekonomik olanaklara ulaşımının kolaylaştırılması ve siyah ırkın ekonomik bakımdan finanse edilmesidir.¹¹³

2.2 Ekonomik Sektörler

Bu kısımda Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ekonomik sektörleri ele alınacaktır.

2.2.1 Sanayi

Güney Afrika'da; kimyasallar, ayakkabı, kağıt, tekstil-giyim, gıda ve metal gibi hemen her şey üretilmektedir. Yatırım malları alanında madencilik makinaları, elektrik makinaları, ulaştırma, donanım ve araçları üretimi son yıllarda önemli ölçüde artmıştır. Otomotiv sektöründeki büyüme devam etmektedir.¹¹⁴

Sanayi sektörü, ırkçı yönetimin hüküm sürdüğü apartheid süresince geleneksel-korumacı dış ticaret politikası ile ilerleme kaydetmiş, liberalleşme sonrası ise köklü değişiklikler yaşayarak küresel rekabete açılabilmiştir. Yaşanan bu süreçle birlikte,

¹¹² İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 6.

¹¹³ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2009, s. 22.

¹¹⁴ Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON), "GAC Ülke Raporu", http://www.marifed.org.tr/uploaded/download_dokuman/1253252839.pdf s. 1, (15.12.2011).

hazır giyim sektörü daralma yaşarken, otomotiv sektörü gelişim göstererek üretim ve ihracatta büyüme sağlamıştır. 2003 senesi itibariyle para birimi Rand'in değer kazanmasıyla, ihracatçıların rekabet etme gücünün azalması sonucu bir tıkanma yaşanmış olsa da, artan iç taleple 2004 yılında bir toparlanma olmuştur.¹¹⁵

Tablo 17
GAC'da İmalat Sanayi Üretim Endeksindeki Değişim (%)

Sektör	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gıda ve içecek	-2,9	1,9	7,9	6,4	0,8	4,0
Tekstil, giyim, deri ve ayakkabı	7,0	-7,9	4,6	-2,2	2,0	2,5
Ağaç ve ağaç ürünleri, kağıt ürünleri	2,9	0,4	4,4	4,4	6,5	1,3
Petrol, kimyasal ürünler, kauçuk ve plastik ürünleri	7,3	-3,8	3,6	2,1	2,1	7,3
Cam, metal olmayan mineraller	5,0	-1,8	9,5	8,8	8,5	4,7
Demir-çelik, demir dışı metaller, metal ürünleri, makineler	8,3	-1,3	1,0	-0,6	6,6	4,6
Elektrikli makineler	1,6	-2,2	-3,4	-1,0	7,2	1,7
Radyo, televizyon, iletişim araçları	5,9	5,5	6,4	1,6	-3,3	6,5
Motorlu taşıtlar, parça ve aksesuarları, diğer ulaştırma ekipmanları	1,9	-2,2	6,4	11,1	13,2	-0,5
İmalat sanayinin diğer sektörleri	4,7	-8,0	1,6	7,0	5,9	5,9
Toplam	4,5	-1,9	4,3	3,5	4,9	4,1

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 27.

¹¹⁵T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 27.

2.2.2 Tarım

İmalat ve hizmet sektöründeki hızlı gelişmelere bağlı olarak tarım sektörü yıldan yıla önemini yitirmektedir.¹¹⁶

Tablo 18

Güney Afrika Cumhuriyeti Tarım Ürünleri İhracatı

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Güney Afrika'nın toplam ihracatı (Milyon Rand)	327.125	393.046	463.237	635.315	513.864	590.053
Tarım ürünleri ihracatı (Milyon Rand)	26.141	26.977	30.666	46.943	47.459	46.130
Tarım ürünleri ihracatının payı (%)	7,9	6,8	6,6	7,3	9,2	7,8

Kaynak: Güney Afrika Tarım İstatistikleri Özeti, Republic of South Africa, "Department: Agriculture, Forestry and Fisheries, Abstract of Agricultural Statistics", 2011, s. 84¹¹⁷.

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere, tarım ürünleri ihracatı 2006-2008 yıllarını kapsayan dönemde Güney Afrika'nın toplam ihracatına yaklaşık % 8 oranında katkıda bulunmuştur.

Güney Afrika tarım sektöründe % 13 gibi sınırlı oranda ekilebilir alana sahip olmasına rağmen, kendisine yeten yapısını muhafaza etmekte ve yoksul eyaletleri için geçim kaynağı olmaya devam etmektedir. Tarım üretim miktarları, sulama yetersizlikleri ve kuraklığa bağlı olarak dalgalanmalar göstermektedir. Oylumlu bir tahıl

¹¹⁶ TUSKON, a.g.r., s. 2.

¹¹⁷ http://www.nda.agric.za/docs/statsinfo/Abstract_2011.pdf (07.01.2012).

üretim yelpazesine sahip olan Güney Afrika'da daha çok; yaş-kuru üzüm, mısır, şeker, yün ve narenciye ihracatı yapılmaktadır.

Güney Afrika'da tarım ürünlerinin son beş yıllık üretim miktarları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. 2008'de toparlanma eğilimi gösteren tarım ürünleri, bir önceki seneye göre % 67 oranında artış göstermiştir. Yaşanan kuraklık nedeniyle geçmiş iki yıldaki negatif etkiler telafi edilebilmiştir.

Tablo 19
GAC'da Tarım Ürünlerinin Üretim Miktarları (1000 Ton)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mısır	11.749	6.947	7.399	13.164	12.567	13.421
Buğday	1.913	2.114	1.913	2.149	1.967	1.518
Arpa	225	236	222	192	216	200
Soya fasulyesi	272.5	424	205	282	516	566
Şeker kamışı	21.052	20.278	19.724	19.255	18.655	16.016
Tütün	23.5	14.9	12.8	9.1	9.5	12.3
Elma	698.710	627.091	710.172	757.680	800.803	780.687
Kayısı	43.687	84.311	43.235	61.222	50.100	58.942
Üzüm	1548143	1757447	1812410	1865282	1748590	1712727
Armut	315.244	323.777	345.737	345.087	348.402	366.216
Şeftali	183.610	175.430	177.559	182.784	164.287	158.123
Erik	55.221	39.018	54.444	62.632	59.870	55.769
Karpuz, kavun	86.509	97.040	87.864	89.386	72.595	112.691
Avokado ve muz	82.096	74.537	72.304	72.123	95.857	64 027
Mango ve papaya	93.420	63.879	80.143	88.189	42.378	46.867
Ananas	166.463	166.139	160.088	144.791	117.445	110.229
Portakal	1126460	1244151	1347330	1407830	1523203	1367706
Limon	213.123	183.463	214.063	195.176	230.757	203.073
Greyfurt	300.060	363.052	354.120	388.785	340.787	406.694

Kaynak: Güney Afrika Tarım İstatistikleri Özeti, “Republic of South Africa, Department: Agriculture, Forestry and Fisheries, Abstract of Agricultural Statistics”, 2011, çeşitli sayfalar.¹¹⁸

Çoğunlukla kozalaklı ağaçların meydana getirdiği ormanların çapı sadece % 6'dır. Uzun deniz kıyılarına sahip ülkede, şuursuz aşırı avlanma sebebiyle tahribat meydana gelmiş ve balıkçılığın dışı dokunur bir ekonomik katkısı olmamıştır. Ulusal

¹¹⁸ Sayfa 84 ve diğerleri.

Tarım Pazarlama Konseyi'nin raporuna göre; elma, armut, avokado, şarap, narenciye ve üzüm gibi ürünlerde dünya piyasalarında rekabet edilebilirken, büyük ölçekli üretimin ve mal fiyatlarının mühim ölçüde baz alındığı şeker, kırmızı et ve domuz eti alanlarında rekabet edilememektedir. Tarım ürünleri alanında en büyük eksiklik AR-GE çalışmalarının düşük seviyede oluşudur.¹¹⁹

2004/05 sezonunda 11.7 milyon ton ile mısır üretimi gerçekleştirilmiş, 2006/07 tarım sezonunda ise mısır üretimi 7.3 milyon ton olarak kaydedilmiştir. 2007/08 sezonunda 13.2 milyon ton ile son 25 yılın en büyük mısır üretimi gerçekleştirilmiş, 2009/10 tarım sezonunda ise mısır üretimi 13.4 milyon ton olarak kaydedilmiştir.

2.2.2.1 Hayvancılık

Güney Afrika ekonomisinde ayrıcalıklı bir konuma sahip olan ülkenin % 65'ini kaplayan otlak ve çayırlarında; sığır, keçi, koyun ve domuz gibi farklı türden hayvanlar beslenmektedir. Ortalama senelik 14 milyon tavuk ve büyük-küçükbaş hayvan eti işlenmekte ve bu rakamın yaklaşık % 5'ini tavuk, % 75'ini keçi ve koyun, % 20'sini ise sığır ve buzağı oluşturmaktadır.¹²⁰

Tüketilen etin % 15'i Botsvana, Swaziland, Namibya, Yeni Zelanda, Avustralya ve Avrupa'dan ithal eden, % 85'ini ise yurt içinden karşılayan Güney Afrika; ham deri, yün ve tiftik ihracatçısıdır. Sonbahar yağmurlarının yoğun olduğu Orange Free State ve Transvaal platoları, Kwazulu-Natal ve güneybatı Cape eyaletlerinin yüksek yerleri hayvancılığın geliştiği mekanlardır. 2010 yılı verilerine göre ülkede 1.6 milyon domuz, 2 milyon keçi, 13.7 milyon sığır ve 21.5 milyon koyun bulunmaktadır. Devekuşu yetiştiriciliğinde ayrıcalıklı bir konumda olan Güney Afrika, dünyadaki toplam devekuşu ürünleri satışının % 70'ini gerçekleştirmektedir. Ülke için diğer mühim sektör kümes hayvancılığı olup, 2009 yılı et üretim miktarı 931 milyon adettir.¹²¹

¹¹⁹ İGEME, a.g.r., 2010, s. 16,17.

¹²⁰ DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 6.

¹²¹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 26,27.

2.2.2.2 Bitkisel Üretim

Ekonomik sektörler içinde ayrı bir yeri olan bitkisel üretimin çağrıştırdığı şarap sanayidir. Bu sanayide doğrudan veya dolaylı yaklaşık 300 bin kişi istihdam edilmekte, GSYİH'ye senede yaklaşık 25 milyar dolar katkıda bulunarak yılda yaklaşık 770 milyon litre şarap üretilmektedir.

Dünyanın üretilen en iyi şarabına sahip olan Güney Afrika, üretim sıralamasında dokuzuncu sırada yer almaktadır. 2010 yılı verilerine göre ihracatın toplam üretim içindeki payı % 48.7, şarap ihracatı ise 374.6 milyon litredir.¹²²

Tablo 20

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Şarap Üretim ve İhracatı (Milyon Litre)

Yıl	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Üretim	837	746	834	956	1.015	905	1.012	1.049	966	972	977
İhracat	138	176	217	239	267	281	271	294	319	343	366

Kaynak: Güney Afrika Şarap Pazarı Tahminleri, South Africa Wine Industry Information&Systems, “Production and Market Estimates”, 2008-2012¹²³, s. 7,22; http://www.wosa.co.za/sa/stats_sa_industry.php¹²⁴ (18.01.2012).

2.2.3 Ticaret

1990'lı yılların ortasına kadar izlediği ithal ikameci politika ve uyguladığı yüksek gümrük tarifelerini dönüştüren Güney Afrika, 2003 sonrası farklı ticari bir politika izlemiştir.¹²⁵ Bu eksenle ülkenin dış ticareti ele alınacaktır.

¹²² T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 27.

¹²³ http://www.sawis.co.za/info/download/Production_and_market_forecasts_2008_to_2012.pdf (11.01.2012).

¹²⁴ “Wines of South Africa”, (Güney Afrika Şarapları) web sitesi.

¹²⁵ Ak, a.r., s. 4.

2.2.3.1 Dış Ticaret

Apartheid (ırkçı ayırım) dönemlerinde izlediği ekonomik siyaset sebebiyle mal ticaret dengesini sağlama adına ülke dışı sermaye akışını belli bir seviyede tutmak isteyen Güney Afrika, liberal politikalarda aceleci davranarak cari işlemler dengesinde daralma yaşamıştır.¹²⁶

Petrol fiyatlarının yükselmesi, savunma sanayinde yapılan dış alımlar, artan iç talep ve 2006'da gerçekleşen kuraklık neticesinde artan gıda ithalatı, ülkenin dış ticaret dengesini negatif yönde etkilemiştir.¹²⁷

Günümüzde ise nispeten açık bir ekonomiye sahip olan Güney Afrika'nın dış ticaret hacmi, GSYİH'sinin % 50'den fazlasına tekabül etmektedir. Amerika, Japonya ve Batı ülkeleri gibi dış ticaret ortaklarının yanı sıra, Afrika ülkeleri ile de ticari ilişkileri oldukça gelişmiştir. Takipçisi olduğu siyaset ile mali ve teknik bakımdan uluslararası desteği arkasına almış ve ülke ekonomisinde güçlü dinamizm yakalanmıştır. Geleceğe dair öngörü ise; orta vadede dış kaynak akışı artarak devam edecek ve cari açık yönetimi için daha verimli bir ortam tesis edilecektir.¹²⁸

Ticaret politikasında reformlar gerçekleştiren Güney Afrika, üyesi olduğu Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) uyarınca, gümrük vergisi oranlarında indirime giderek ihracat ve ithalat işlemlerini kolaylaştırmıştır. Ayrıca ithalat-ihracat lisans politikasını, uluslararası alanda kategorize ettirmek için harmonize sistem getirilerek, 8 rakamlı ticari mal sınıflamasına geçilmiştir. Bu sayede küresel piyasalarda rekabet eden Güney Afrika firmaları kaliteyi ön planda tutarak, Uluslararası Standartlar Teşkilâtı (International Organization for Standardization-ISO) ISO 9000 ve ISO 9002 gibi sertifikalar edinmeye başlamıştır.¹²⁹

¹²⁶ KTO, a.r., s. 14.

¹²⁷ TC. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 41.

¹²⁸ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 15.

¹²⁹ DEİK, a.g.r., Aralık 2011, s. 8.

Tablo 21**Yıllara Göre Güney Afrika Cumhuriyeti Dış Ticaret Değerleri (1.000 \$)**

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2000	30.356.870	27.071.839	3.285.031	57.428.709
2001	29.224.407	25.120.067	4.104.340	54.344.474
2002	29.885.975	26.206.223	3.679.753	56.092.198
2003	36.452.558	34.237.952	2.214.606	70.690.510
2004	46.000.972	47.659.476	- 1.658.504	93.660.448
2005	52.107.745	55.293.233	- 3.185.488	107.400.978
2006	58.658.103	68.792.929	- 10.134.827	127.451.032
2007	70.121.373	79.921.481	-9.800.108	150.042.853
2008	77.950.866	90.838.696	-12.887.830	168.789.562
2009	60.830.666	64.053.007	-3.222.341	124.883.673
2010	79.776.711	79.970.679	-193.968	159.747.389

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “GAC Raporu”, Mayıs 2006, s. 34 ve Temmuz 2011, s. 45.

Son on yıllık veriler incelendiğinde; 2004’e kadar 2.2 milyar dolar ile 4.1 milyar dolar arasında dış ticaret fazlası veren Güney Afrika, 2004 yılında 1.6 milyar dolarlık dış ticaret açığı vermiştir. En fazla açığı 12.8 milyar dolar ile 2008 yılında vermiştir. 2008 yılı sonrası toparlanma sürecine giren ülkenin dış ticareti, 2009’da 3.2 milyar dolarlık açık vermiş, 2010 yılında ise makası biraz daha kapatarak 193.9 milyon dolar açık vermiştir.

İhracat-ithalat hacminin en geniş olduğu 2008 yılı, aynı zamanda ithalatın en fazla olduğu dönemdir.

Kıta olarak, Güney Afrika'nın da içinde bulunduğu Sahra Altı Afrika'nın dış ticaretinde, Türkiye'nin payı % 0.8'dir (2009 yılı).¹³⁰

2.2.3.1.1 İhracat

Güney Afrika ihracat stratejisi; ülkenin dış ticaret partnerlerinin ekonomik durumlarına, yerel para birimi Rand'in diğer paralar karşısındaki değerine ve altın-platin gibi diğer maden ürünlerinin satış fiyatlarına bağlıdır.

Tablo 22
Güney Afrika Cumhuriyeti İhracatının Sektörel Dağılımı (%)

Sektör	Yıllar						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tarım	4,53	4,55	3,60	3,38	4,01	4,71	4,18
Madencilik	31,95	31,14	32,61	32,35	32,46	38,92	40,52
Sanayi	63,16	64,08	63,70	63,96	63,06	56,04	54,99
Diğer	0,35	0,24	0,09	0,31	0,47	0,33	0,32

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “GAC Raporu”, Temmuz 2011, s. 47.

2008 yılı verilerine göre; Güney Afrika'nın en fazla ihracat gerçekleştirdiği ülke 8.056.478 bin dolar ile Japonya iken, 2009'da 5.775.364 bin dolar ile Çin ve 2010 senesinde 7.999.001 bin dolar ile yine Çin'dir.. Dikkat çeken ise, 2008'de Çin 4.271.998 bin dolar ile 5. sıradayken, 2009 ve 2010'da ilk sırada yer almasıdır. Amerika 2008, 2009 ve 2010'da ikinci sırada yer alırken, İngiltere 2008'de dördüncü, 2009 ve 2010 yılında ise beşinci sıradadır.

¹³⁰ T.C. Ekonomi Bakanlığı, “Afrika Ülke Masaları Raporu”, Nisan 2011, s. 11.

Yüzdeler dilimlere göre baktığımızda, 2010 yılı verilerine göre; Çin % 10.03, Amerika % 8.98, Japonya % 7.93, Almanya % 7.32, İngiltere % 4.56, Hindistan % 3.81, Hollanda % 2.94, İsviçre % 2.89, Mozambik % 2.37 ve Güney Kore % 2.23'lük paya sahiptir.¹³¹

Tablo 23
Güney Afrika Cumhuriyeti'nin İhracatında İlk 10 Ülke (2009)¹³²

Çin	5.775.364
ABD	4.901.254
Japonya	4.030.207
Almanya	3.850.161
İngiltere	3.007.142
İsviçre	2.591.807
Hollanda	2.189.286
Hindistan	2.150.350
Zimbabve	1.577.490
Mozambik	1.541.426
Liste toplamı	31.616.496
Diğer ülkeler	29.214.170
Genel Toplam	60.830.666

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “GAC Raporu”, Temmuz 2011, s. 45,46.

En fazla ihraç ettiği ürün olarak 7.42 milyar dolarlık payla platin grubu metallerin öne çıktığı Güney Afrika'da, demir alaşımlarının 2.52, binek araç ve

¹³¹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 45,46.

¹³² Değer: 1.000 \$.

gereçlerinin 2.67, kömürün 2.83 ve altının 4.72 milyar dolarlık ihracatı gerçekleşmektedir.¹³³ Afrika kıtası altın, platin ve uranyum üretiminde birinci, elmasta ise ikinci sıradadır.¹³⁴ Güney Afrika'nın altın rezervi ise 20 bin tondur.¹³⁵

Tablo 24
GAC'ın Başlıca Maddelere Göre İhracatı (Milyon Dolar)

Ürün	2008	2009
Platin (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	9.801	6.767
Altın (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	5.549	6.283
Taşkömürü, briketler, topak	4.760	4.204
Demir cevherleri ve zenginleştirilmiş demir cevherleri	2.396	3.135
Binek otomobilleri steysin vagonlar dahil	4.536	3.062
Ferro-alyajlar	5.654	2.657
Santrifüjle çalışan kurutma, arıtma cihazları	3.128	1.639
Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.586	1.115
Elmaslar	2.283	1.304
İşlenmemiş alüminyum	1.348	1.004
Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.603	854
Paslanmaz çelikten yassı hadde mamulleri	1.125	821
Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil); üzüm sırası	757	711
Krom cevherleri ve konsantreleri	914	647
Alüminyum sac ve levhalar	607	384
Turunçgiller (taze, kurutulmuş)	663	631
Kara taşıtları için aksam, parçalar	887	633
Manganez cevherleri	1.896	525
Üzümler (taze veya kurutulmuş)	372	404
Elma, armut ve ayva (taze)	354	370
Toplam (Diğerleri Dahil)	73.966	53.864

Kaynak: İGEME, “GAC Ülke Raporu”, Haziran 2011, s. 16; T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “GAC Raporu”, Temmuz 2011, s. 48.

¹³³ KTO, a.r., s. 15.

¹³⁴ Topuz, Hıfzı, **Kara Afrika**, Milliyet Yay., Ocak 1971, s. 312.

¹³⁵ Evcioglu, Kemal, **Büyük Ortadoğu Projesi**, Umay Yayınları, İzmir, Aralık 2005, s. 355.

2004 ve 2005 yılı ihracat verilerine baktığımızda; kıymetli madenler grubu hemen hemen birbirine yakın olmakla birlikte, 2006 ve 2007 dönemlerinde % 25 artış gözlenmiş, son dört yıl içinde de demir-çelik ihracatı ikiye katlanmıştır. Son üç yıllık dönemde ise elektriksiz makine ürünleri ile mineral yakıt ve yağların ihracatı % 50'yi aşmış olmasının yanı sıra, taşıt araçları ihracatında istikrarlı bir yükseliş seyredilmektedir.¹³⁶

2.2.3.1.2 İthalat

2003 yılında ülkenin ithalat toplamının 41.1 milyar dolar olduğu dönemde Almanya'nın Güney Afrika ithalatındaki payı % 15.4, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin % 9.4, İngiltere'nin % 9 ve İran'ın ise % 4.1'dir.¹³⁷

Tablo 25

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin İthalatında 10 Ülke (2010)¹³⁸

ÇİN	11.489.207
ALMANYA	9.123.497
AMERİKA	5.752.049
SUUDİ ARABİSTAN	3.240.027
JAPONYA	4.234.426
İNGİLTERE	3.026.092
İRAN	3.142.486
HİNDİSTAN	2.834.562
NİJERYA	2.196.994
FRANSA	2.360.792
TOPLAM (Diğerleri Dahil)	79.807.377

Kaynak: Güney Afrika Ticaret Verileri, Republic of South Africa, “Department of Trade and Industry”, for graph, <http://apps.thedti.gov.za/econdb/raportt/rapcoun.html> (09.01.2012).

¹³⁶ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 15,16.

¹³⁷ T.C. Başbakanlık, Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM), Anlaşmalar Genel Müdürlüğü, “GAC Ülke Profili”, s. 3,4, <http://www.inegoltsu.org.tr/belgeler/ulkerapor/GAC.pdf> (20.11.2011).

¹³⁸ Değer: 1.000 Dolar.

6.777.165 bin dolarlık ithalat ile 2004'te ilk sırada yer alan Almanya'yı, 4.032.671 bin dolar ile ABD takip etmektedir. Üçüncü sırada ise 3.574.713 bin dolar ile Çin yer almaktadır.¹³⁹

% 12'lik ithalat payı ile 2006 yılında yine ilk sırada bulunan Almanya'yı, % 9.7 ile Çin ve % 7.4 ile ABD takip etmektedir.¹⁴⁰

2008 yılında da yine sıralama değişmeyerek ithalatın ilk üç sırasında Almanya, Çin ve ABD yer almaktadır.¹⁴¹

Tablo 26
GAC İthalatının Bölgelere Göre Dağılımı (1.000 Dolar)

Bölgeler	2008	2009	2010
	Miktar	Miktar	Miktar
Avrupa	32.379.098	24.483.060	26.032.103
Asya	7.187.978	4.918.852	5.980.737
Amerika	36.311	47.287	45.195
Afrika	4.614.480	2.594.672	2.518.306
Ortadoğu	14.651.776	8.974.043	8.669.398
Toplam(Diğerleri Dahil)	102.197.678	73.598.360	79.807.377

Kaynak: Bölgelere Göre GAC Ticareti, Republic of South Africa, ‘‘Department of Trade and Industry’’, for graph, <http://apps.thedti.gov.za/econdb/raportt/rapregi.html> (09.01.2012).

¹³⁹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Mayıs 2006, s. 35.

¹⁴⁰ KTO, a.r., s. 15.

¹⁴¹ DEİK, a.g.b., 2010, s. 11.

Ülke ithalatını bölge dağılımına göre incelediğimizde; Avrupa, diğer bölgelere mukayese ile her zaman en öndedir. Güney Afrika, ithalatının büyük yekununu Avrupa bölgesinden gerçekleştirmektedir. Avrupa için 2008 ithalat oranı 32.379.098 bin dolar iken, 2010'da düşüş yaşanarak 26.032.103 bin dolara gerilemiştir.

2010 yılı verilerine göre Asya bölgesinden gerçekleştirilen oran 5.980.737 bin dolar iken, Amerika'dan 45.195 bin dolar, Afrika'dan 2.518.306 bin dolar ve Ortadoğu'dan 8.669.398 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Calib-i dikkat husus ise, 2009 yılında tüm bölgelerden sağlanan miktar düşük iken, Amerika'dan ithalatta bir artış söz konusu olmasındır.¹⁴²

İhracata göre daha hızlı bir şekilde cereyan eden ithalata bakılırsa, tarım ürünleri pazarının cazibesinin ileride daha da artacağı söylenebilir. Önemli tarım ürünleri ithalatında; buğday, soya yağı, pirinç, etil alkol ve palm yağı sayılabilir. 2008'de tarım ürünleri ithalatının 4.9 milyar dolar olarak gerçekleştiği Güney Afrika'nın partnerleri Arjantin, Brezilya ve Tayland'dır.¹⁴³

Tablo 27
Güney Afrika Cumhuriyeti İthalatının Sektörel Dağılımı (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Tarım	2,16	1,92	1,82	1,34	1,31	1,53	1,37
Madencilik	13,24	13,2	14,91	14,49	16,18	16,14	22,41
Sanayi	84,32	84,64	82,78	83,85	82,11	82,06	74,91
Diğer	0,28	0,24	0,49	0,33	0,40	0,26	1,32

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “GAC Raporu”, Mayıs 2006, s. 36 ve Temmuz 2011, s. 47.

¹⁴²Bölgelere Göre GAC Ticareti, Republic of South Africa, “Department of Trade and Industry”, for graph, <http://apps.thedti.gov.za/econdb/raportt/rapregi.html> (09.01.2012).

¹⁴³İGEME, a.g.r., 2010, s. 27.

Tarımsal ürün grubunun 2000 yılında ithalattaki payı % 1.73 iken, 2001’de düşüş yaşanarak bu oran % 1.4’e gerilemiştir. 2002’de payı artan sektör, 2006’ya kadar sürekli azalma göstermiştir. % 1.53 ile 2007 yılında tekrar yükselişe geçen tarım sektörü, azalma eğilimini engelleyememiş, 2010’daki payı % 1.48 olarak kalmıştır.¹⁴⁴

İthalattaki ürün gruplarından madeni yakıt ve yağların iki yılda bir ikiye katlandığı, son üç yıl içinde de zikredilen ürünlerin ciddi bir ithalat sektörü oluşturduğu gözlemlenmektedir.¹⁴⁵

Otomotiv sanayine dönük Motor Sanayi Kalkınma Programı mevzuatı çerçevesinde ithalatta bir büyüme beklentisi içine girilmiştir.¹⁴⁶ Son üç yıl içerisinde taşıt araçları ithalatı % 125’lik artış gerçekleştirmiştir.¹⁴⁷

2006 yılı verilerine göre sanayi ürünlerinden oto donanım-parça ithalatının oranı 4.99 milyar dolar, otomobil ve parçalarının miktarı ise 3.85 milyar dolardır.¹⁴⁸ Sanayi sektörünün 2010 yılındaki ithalat payı % 81.52 iken, madencilik sektörünün payı % 15.38’de kalmıştır.¹⁴⁹

Ürünlerin baz alındığı ithalat oranlarına bakıldığında 2003 yılı verilerine göre nükleer reaktör ve makinelerin payı 5.984.112 bin dolar, mineral yakıt ve yağların payı 4.063.669 bin dolar ve elektrikli makinelerin payı 3.389.971 bin dolardır.

¹⁴⁴ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Mayıs 2006, s. 36 ve Temmuz 2011, s. 47.

¹⁴⁵ İGEME, a.g.r., 2010, s. 29.

¹⁴⁶ DEİK, a.g.b., Ekim 2004, s. 7.

¹⁴⁷ İGEME, a.r., s. 29.

¹⁴⁸ Gülkaya, Musa; Sönmez, Ayper, İGEME’den Bakış dergisi, Yükselen Pazarlara Bakış, “GAC: Güçlü ve Hızla Yükselen Pazar”, s. 57.

¹⁴⁹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 47.

Tablo 28

GAC'da Başlıca Maddelere Göre İthalat (Milyon Dolar)

Ürün	2008	2009
Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	14.957	10.294
Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen ürünler	5.828	3.512
Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	3.327	2.463
Telli telefon ve telli telgrafa mahsus elektrikli cihazlar	2.692	2.160
Tedavi veya korunmada kullanılmak üzere karışık veya karışık olmayan ürünlerden oluşan ilaçlar(dozlu)	1.240	1.222
Otomatik bilgi işlem makineleri ve üniteleri	1.471	1.197
Kara taşıtları için aksam, parçalar	1.197	951
Matbaacılığa mahsus makine ve cihazlar	992	746
Diğer hava taşıtları, uzay araçları	1.256	627
Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	490	461
Elektrik transformatör, statik konversitör, endüktör	512	454
Pirinç	465	445
Elmaslar	833	434
Ağır iş, makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	578	420
Yazı, hesap, muhasebe, bilgi işlem, büro makine-cihazları	514	413
Ses kayıt disk, bant, katı hal kalıcı depo aygıtı	458	403
Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.163	398
Dozer, greyder, skreyper, ekskav, küreyici, yükleyici	1.196	394
Suni korendon alüminyum oksit ve hidroksit	587	377
Kauçuktan havahlı yeni dış lastikler	447	363
Buhar türbinleri	164	354
Kurutma, filtre, arıtma cihazları	338	318
Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	390	318
Toplam (Diğerleri Dahil)	87.593	63.766

Kaynak: İGEME, “GAC Ülke Raporu”, Haziran 2011, s. 17; T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “GAC Raporu”, Temmuz 2011, s. 47,48.

2005'e gelindiğinde makineler ve parçalarının ithalat oranı artarak 8.679.101 bin dolar olmuş, mineral yakıt ve yağların miktarı 7.853.737 bin dolara çıkmış ve elektrikli makinelerin payı 5.723.175 bin dolar olarak kaydedilmiştir.¹⁵⁰ Petrokimyasal ürünleri ithalatının 8.65 milyar dolar olduğu 2006 yılında, telekom parçalarının ithalattaki payı 1.72 milyar dolardır.¹⁵¹ 2007 yılında ham petrol ithalat miktarı 10.918 milyon dolar, petrol yağı 3.241 milyon dolar ve otomobil ithalatı 4.410 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.¹⁵² Son verilere göre mineral yakıtlar ve yağların ithalattaki payı % 21, makine ve teçhizatın % 16 ve ilaç ve tıbbi malzemenin payı % 4'tür.¹⁵³

2.2.3.1.2 Dış Ticaret Düzenlemeleri ve Pazar Bilgileri

Sıfır ile % 30 arasında tarife değişikliğinin var olduğu Güney Afrika tarife yapısı, Dünya Ticaret Örgütü ve Uruguay Round kuralları çerçevesinde yeniden düzenleme gerçekleştirilerek, tarife kategorileri seksen değişik seviyeden sekize indirilmiştir. Otomotiv ve tekstil sektöründe tarife istisnalarının mevcut olduğu ülkede gümrük vergilerinin yanı sıra, % 14 Katma Değer Vergisi (KDV) uygulaması vardır. Konşimento, ticari fatura, proforma faturası, menşe şahadetnamesi, ithalat ruhsatı ve sigorta faturasının ithalat için zorunlu olduğu ülke,¹⁵⁴ anti-damping soruşturması açıp uygulayan ülkeler sıralamasında ön sıralarda yer almaktadır. 1995-2006 yılları arasında 200, 2007 yılında üç yeni anti-damping soruşturması başlatmasına ilaveten, bir anti-damping vergisini yürürlüğe koyan Güney Afrika hükümeti, anti-damping uygulamasına ilişkin düzenlemeyi 2003'te, telafi edici vergilere ilişkin düzenlemeyi ise 2004 yılında hayata geçirmiştir.¹⁵⁵

Güney Afrika, düzenlediği izin belgelerine uygun olarak; kullanılmış eşyalar, hurda, döküntü ve zararlı maddelerin ithalatını, toplum sağlığını korumak amaçlı sınırlayabilmekte ve izne tabi tutmaktadır. Bunların yanında, limanlardaki tıkanıklık ve

¹⁵⁰ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Mayıs 2006, s. 36.

¹⁵¹ KTO, a.r., s. 15.

¹⁵² İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 16.

¹⁵³ T.C. Başbakanlık, DTM, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü, "GAC Temel Bilgi ve Verileri", Mart 2011, s. 2.

¹⁵⁴ KTO, a.r., s. 20.

¹⁵⁵ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 43.

yoğunluk, malların gasp edilmesi, yetersiz bürokrasi ve telif hakları ihlali, ithalatı sekteye uğratmaktadır.¹⁵⁶

Ayrıca altın külçe, çay, ayakkabı, cinsi tükenmekte olan vahşi hayvanlar, şarap ve 2000 Rand'ın üzerindeki banknotlar izne tabi mallar kategorisindedir.¹⁵⁷

Bazı lüks tüketim mallarının ithalatında % 5-7 oranında özel tüketim vergisi uygulanan ülkede, tütün ve tütün mamulleri ve petrol ürünlerinden özel tüketim vergisi alınmakta, alkollü içkilerden sabitlenmiş oranda vergi tahsil edilmektedir.

Şirketlerin gelirlerine göre bölümlere ayrılan vergilendirme 2000 yılından bu yana devam etmekte, şirketlere uygulanan normal vergi oranı % 30, yerleşik olmayıp, şubeleri vasıtasıyla faaliyet gösteren şirketlerin vergi oranı ise % 35'tir. 2007 yılı uygulamasına göre, ülkede yerleşik firmalardan % 10 ikincil vergi alınmasına rağmen, yabancı şirketlerin şubeleri, mezkur vergiden muaf olmakla birlikte, yalnızca kurumsal vergi ödemektedir. Vergilendirilmiş karlar, yabancı ülkedeki merkezine, stopaj vergisine tabi tutulmadan gönderilmektedir.

2004 yılında hayata geçirilen yeni bir uygulama ile, Güney Afrikalı şirketlerin başka ülkelerdeki kazançlarından alınan vergide % 30 indirimine gidilmiştir. İlk 10 bin Rand'lık sermaye gelirin vergiden muaf tutulduğu ülkede, yerleşik kurumlar, sermaye geliri vergisine tabi iken, yerleşik olmayanların sadece varlıkları sermaye geliri vergisi ile mükelleftir.¹⁵⁸

Pazar oluşturmak için hayli cazip fırsatları haiz Güney Afrika'da devam eden reform süreci, hakim stratejik konum, ucuz işgücü, ucuz elektrik, yabancı firmalara döviz kısıtlamasının olmamasının yanında; gelişmiş altyapı, finans ve iletişimi ile yatırım kararlarını etkileyebilmektedir. Üretim mekanları için 20, fabrika binaları için 5 yıl vergi muafiyeti vardır. Turizm, bilişim teknolojisi, biyoteknoloji sanayisi, tarımsal işleme ve kültürel sanayiler alanında hizmet sağlayabilecek küçük-orta ölçekli firmalar, vergisiz teşvikten faydalanabilmektedir. Hükümet, üretim yapabilecek projeler için finansman sağlayabilmektedir. Güney Afrika'dan ithalata dönük ticari fuarların

¹⁵⁶ İGEME, a.g.r., 2010, s. 31.

¹⁵⁷ KTO, a.r., s. 20,21.

¹⁵⁸ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 19,20.

masrafları belli koşullar çerçevesinde karşılanmaktadır. Ülkeden ihracat yapmak için ithalata ödenen gümrük vergisinin geri ödemesi yapılabilmektedir.¹⁵⁹

Güney Afrika'nın Zimbabve, Malavi ve Mozambik ile ikili ticaret anlaşması bulunmasının yanında, Afrika Büyüme ve Fırsatlar Yasası uyarınca, ABD ile tercihli ticaret imkanı vardır. Ayrıca Türkiye'nin de aralarında bulunduğu,¹⁶⁰ Norveç, İsviçre, Kanada, Amerika, Japonya ve Macaristan, DTÖ anlaşmaları uyarınca, Genelleştirilmiş Tercih Sistemi kapsamında, Güney Afrika'nın ihraç ürünlerine öncelik tanımışlardır.¹⁶¹

2.2.3.1.2.1 Dış Ticaret Mevzuatı

International Trade Administration Commission (ITAC), Güney Afrika dış ticaret mevzuatını belirleyici konumda olan kuruluştur. Bu organ; koruma önlemlerinin uygulanması, gümrük tarifelerinin belirlenmesi ve anti-damping soruşturması mevzularında söz sahibidir. ITAC kapsamında ormancılık, motorlu araçlar, yakıtlar, madencilik ve sanayi ürünleri ihracatı kontrole tabidir.¹⁶²

Vazifesi; ürün ve hizmetlerin standardizasyonunu belgelemek, milli standartların teknik düzenlemelerini geliştirmek, yasal mevzuatı denetlemek ve standartla alakalı eğitim vermek olan Güney Afrika Standartlar Bürosu, 1945 yılında kurulmuştur. Bu kurum aynı zamanda Uluslararası Standartlar Teşkilatı'na uygun olarak endüstriyel ve eczacılık standartlarını belgelendirmektedir.

Bazı tarım ürünlerinin standartlarından mükellef Güney Afrika Sağlık Bakanlığı, zikredilen mamullerin mikrobiyolojik, fiziksel ve kimyasal analizlerini yapmaktadır.

Ürün belgelendirilmesi hususunda elektrikli mamuller için Elektromanyetik Girişim, tüm ilaçlar için Medicines Control Council ve elektro medikal ürünler için Radyasyon Kontrol Konseyi belgesinin edinilmesi zorunludur.

¹⁵⁹ KTO, a.r., s. 22,23.

¹⁶⁰ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 45.

¹⁶¹ DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 9.

¹⁶² İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 18.

Firmaların şube ve temsilcilerine akreditasyon sağlayan Güney Afrika Standartlar Bürosu; mekanik malzeme, kimyasallar, sağlık, madencilik, hizmet ve ulaştırma kategorilerinde etiketleme ve markalama denetimi yapmaktadır. İthalatı gerçekleştirilecek sanayi ürünleri ve eczacılık birimlerinin markalama ve etiketlemeleri İngilizce olmak durumundadır.

Geçmişte ikili bir döviz kuru sistemi uygulayan ülke, 1995'te Rand kur oranlarını birleştirerek, yerleşik olmayanlar üzerindeki baskı ve kontrolü kaldırmış, liberalleşme dinamizmine bağlı olarak, yerleşik olanların üzerindeki kontrol aşamalandırılmıştır.

Halihazırda ise kur kontrol sistemi devam etmekte, döviz miktarına, kişilere ait olmasına, yerleşik veya yerleşik olmayan kişi durumlarına ilişkin olarak döviz transferi yasaları mevcuttur.¹⁶³

2.2.3.1.2.2 Serbest Ticaret Anlaşmaları

1993 yılında ihracatının % 22.9'unu Avrupa Birliği'ne yapan Güney Afrika, aynı yıl ithalatının % 42.5'ini bu bölgeden tedarik etmiştir. Daima da AB, Güney Afrika'nın en büyük ticari partneri olmuş ve önemini her zaman korumuştur.

Bu ticari ilişkiler neticesinde Avrupa Birliği ile Güney Afrika arasında 11 Ekim 1999 tarihinde Ticaret, Kalkınma ve İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşma kapsamında on senelik süre içerisinde Güney Afrika, AB'nin bu ülkeye yapacağı ihracatın % 86'sını kapsayan ürünlerde tarifeleri kaldırması ya da azaltması mukabilinde, AB, Güney Afrika'nın AB'ye ihracatındaki % 95 ürünün tarifelerini azaltacak ya da kaldıracaktır.¹⁶⁴

2005 yılında Ticaret, Kalkınma ve İşbirliği Anlaşması kapsamında otomotiv ticaretine ilişkin Güney Afrika, otomotiv sektörü ithalatında AB'ye uyguladığı gümrük

¹⁶³ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 20-21.

¹⁶⁴ Smet, Koen, "South Africa's Trade Agreements", Vienna University of Economics and Business, Department of Economics, s. 17-21.

vergilerini 2012 yılına kadar % 25'ten % 18'e indirmesine karşılık AB de, Güney Afrika'nın otomotiv sektöründeki ithalatından tüm gümrük vergilerini 2010'a kadar kaldıracaktır.¹⁶⁵

Yine aynı minvalde serbest ticaret anlaşmasına konu olan European Free Trade Association (EFTA)¹⁶⁶ ülkeleri (Lihtenştayn, İsviçre, Norveç ve İzlanda) ile Güney Afrika Gümrük Birliği arasındaki görüşmeler 2005 yılı itibariyle neticelendirilmiş ve 2008'de yürürlüğe girmiştir. Zikredilen serbest ticaret anlaşması uyarınca Güney Afrika Gümrük Birliği, tüm ürünlerde EFTA ülkelerine dönük tarifeleri aşamalı olarak kaldıracak, EFTA ise Güney Afrika Gümrük Birliği ülkelerine serbest ticaret imkanı tanıyacaktır.¹⁶⁷

2.2.3.1.2.3 Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları

Lesotho, Namibya, Svaziland, Bostvana ve Güney Afrika'dan müteşekkil Güney Afrika Gümrük Birliği, (Southern African Customs Union-SACU)¹⁶⁸ dünyanın en eski bölgesel ticari bütünleşmelerinden biri olarak, 1910'dan beri varlığını sürdürmektedir. Üyeleri arasında ortak bir gümrük politikası ve ticaretin serbestleşmesi esas olan SACU'nun liderlik rolünü Güney Afrika üstlenmiştir. Gümrük vergilerinden elde edilen gelirler, SACU üyeleri arasında formülize edilerek bölüşülmektedir.¹⁶⁹

2004 yılında yürürlüğe giren yeni SACU anlaşmasıyla yapısal bir demokratikliğe gidilmiş, karar alma organı olarak Bakanlar Konseyi kurulmuştur. Namibya şu anda sekretaryalık icra etmektedir. SACU toplam GSYİH'sinin yaklaşık % 90'ını oluşturan Güney Afrika, birliğin en büyük ekonomisidir.¹⁷⁰

Angola, Bostvana, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Lesotho, Madagaskar, Malavi, Mauritius, Mozambik, Namibya, Svaziland, Tanzanya, Zambiya ve

¹⁶⁵ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 44.

¹⁶⁶ <http://www.sars.gov.za/home.asp?pid=3905>

¹⁶⁷ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 44.

¹⁶⁸ Smet, s. 23.

¹⁶⁹ DEİK, a.g.b., Ekim 2004, s. 3.

¹⁷⁰ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 43,44.

Zimbabve'den teşekkül eden Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (Southern African Development Community-SADC)¹⁷¹, 1980 yılında kurulmuş, Güney Afrika ise 1994'te topluluğa üye olmuştur. Sekretaryalık Bostvana'dadır.¹⁷²

2000 yılında yürürlüğe giren anlaşma ile üyeler arasında ticaretin serbestleştirilmesi hayata geçirilmiş ve anlaşma kapsamında Güney Afrika, SADC ülkelerinden gerçekleştirilen ithalatta gümrükleri hayli oranda indirmiştir.¹⁷³

Üye ülkeler arasında gerçekleştirilmek istenen ise; belli bir takvim içerisinde, tarifeler ve tarife dışı engellerin kaldırılıp, gümrük birliği inşa edilmesi ve 2016 yılına kadar ortak para birimine geçilmesidir.¹⁷⁴

2.2.4 Bankacılık ve Finansman

Modern bir finans ve bankacılık sektörüne sahip olan Güney Afrika, dünyaca ünlü ve ilk yirmide yer alan Johannesburg Borsası'nı bünyesinde barındırmaktadır.¹⁷⁵

E-mail kullanım fazlalığının hemen akabinde ilk sırayı on-line bankacılık sistemi almaktadır. Liberalleşme süreci ile birlikte gelişimini üst seviyelere çıkaran bankacılık; bono ve sigorta piyasası, 220 bin kişilik istihdam meydana getirmesi ve GSYİH içinde % 20'lik payı ile ülke ekonomisinde önemli bir yerde durmaktadır. Güney Afrika Rezerv Bankası (South African Revenue Service-SARS)'nın denetimi altında faaliyet gösteren ticari bankaların yanı sıra, büyük ölçekli sigorta şirketlerinin devreye girmesiyle devasa yapıdaki uluslararası bankalar mühim ölçüde gelişme kaydetmiştir.

¹⁷¹ Smet, s. 22.

¹⁷² T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 44.

¹⁷³ KTO, a.r., s. 21.

¹⁷⁴ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 44.

¹⁷⁵ DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 3.

Tablo 29
Güney Afrika Cumhuriyeti Bankacılık Sektörünün Hacmi

	2009		2010	
	Adet	Toplam varlıklar (Milyar Rand)	Adet	Toplam varlıklar (Milyar Rand)
Yerel bankalar	13	2.825	12	2.826
Yabancı bankalar	5	11	5	13
Ortak bankalar	2	1	2	1
Yabancı bankaların Güney Afrika şubeleri	14	183	13	167
Toplam kayıtlı bankalar	34	3.021	32	3.006

Kaynak: South African Reserve Bank, “Annual Economic Report”, 2010, s. 45.

Esaslı olarak yatırım ve kurumsal bankacılık alanında hizmet veren yabancı bankalar, elit tabakaya hitap etmesinin yanında, Mali Hizmetler Tüzüğü (Financial Services Charter) kapsamında mikro yatırımlar için de faaliyet göstermektedir.

Düzenli olarak kredi kartı kullananların ülkedeki nüfus oranı % 5'tir. Uzun vadede bunu fırsata dönüştürmeyi amaçlayan İngiliz mahreçli bankalardan Virgin Group, ABSA Bankası ile yeni bir kredi kartını piyasaya sunarken, Barclays Bank, kredi kartı piyasasına doğrudan müdahale için yerel Standard Bank'ı satın almak istemektedir.¹⁷⁶

Johannesburg Menkul Kıymetler Borsası, isim değişikliğine giderek 2001 yılında Securities Exchange adını almış ve 2005 yılında 565 milyar dolarlık yerli sermaye piyasası ile dünyanın on altıncı büyüğü haline gelmiştir. % 44.6'lık ortalama likiditesi ile 29. sırada yer almaktadır.

¹⁷⁶ İGEME, a.g.r., 2010, s. 14-23.

Ülkenin perakende bankacılığı hususunda işbirliğine Malezya, Avrupa ve ABD bankaları gitmektedir. Ülke piyasasında; Johannesburg Menkul Kıymetler Borsası (JSE), Güney Afrika Futures Borsası (SAFEX) ve Güney Afrika Bond Piyasası (BESA) bulunmaktadır.¹⁷⁷

Bankacılık ve sigorta sektöründe büyük firmalarla işbirliği meylinin olduğu Güney Afrika'da, 2000'li yılların ilk yarısında 40 tane yerel banka ortadan kalkmıştır. Bankacılık ve finansal hizmetler alanında piyasayı elinde tutan; Standard Bank of South Africa (Stanbic), Nedbank, Amalgamated Banks of South Africa (ABSA), First Rand Bank ve Investec Bank'ın piyasa payı % 86'dır.¹⁷⁸

Tablo 30
Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki İlk 10 Yerel Banka (2006)

Banka	Varlıklar (Milyon Rand)	Pazar Payı (%)
Standard Bank of South Africa	530.566	27,7
ABSA Bank	446.402	23,3
First Rand Bank	388.171	20,2
Nedbank	379.331	19,8
Investec Bank	117.836	6,1
Imperial Bank	30.862	1,6
African Bank	8.353	0,4
Mercantile Bank	4.497	0,2
TEBA Bank	2.349	0,1
Capitec Bank	1.810	0,1
Toplam Pazar (Diğerleri Dahil)	1.916.904	100,0

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, “GAC Ülke Raporu”, Temmuz 2011, s. 32.

¹⁷⁷ KTO, a.r., s. 10.

¹⁷⁸ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 12.

Bu sektörde 12 yabancı, 55'i yerel banka, 5 tasarruf bankası ve 60 temsilcilik ofisi faaliyette bulunmaktadır.¹⁷⁹

2.2.5 Enerji, Doğal Kaynaklar ve Madencilik

Bilim ve teknoloji sahasında gelişmenin ilk adımını Güney Afrika için enerji sektörü oluşturmaktadır.¹⁸⁰

Ülkenin yok denecek kadar petrol ve doğalgaz rezervi bulunduğundan, kömüre endeksli bir enerji vardır. Toplam enerji üretiminin % 75'i kömürden el edilmekte ve kömüre dayalı % 92 kapasiteli santrallerden Güney Afrika,¹⁸¹ elektrik üretiminin % 95'ini gerçekleştirmektedir. Ayrıca Güney Afrika'da kömürü, endüstri sanayinde kullanılabilecek hale getiren Sasol Tesisi mevcuttur.¹⁸² Elektrik üretimi gerçekleştiren devlet şirketi ESKOM (Electricity Supply Commission), aynı zamanda Afrika kıtasının % 45 oranında elektrik ihtiyacını gidermektedir.¹⁸³

Tablo 31
Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki Elektrik Tüketimi

	2003	2004	2005	2006	2007
Elektrik tüketimi (Gigawatt-saat)	213.461	221.938	223.257	231.323	241.414
Yıllık değişim (%)	3,6	4,0	0,6	3,6	4,4

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, “GAC Ülke Raporu”, Temmuz 2009, s. 35.

¹⁷⁹KTO, s. 10.

¹⁸⁰Guelli, Richard, “Güney Afrika: Çatışma Sonrası Yeniden İnşaya Dair Gelecek Araştırmalar Gündemi”, African Security Review, Sayı: 17, No: 1, Çev.: Fatma Günce KANLI (Güney Afrika ve Afrika'nın Yeniden İnşası: Bazı Stratejiler Önerme), s. 5, <http://www.tasamafrika.org/pdf/yayinlar/RGuelli-TR.pdf> (13.12.2011).

¹⁸¹T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r, Mayıs 2006, s. 24.

¹⁸²Özuslu, Tayfun (Çev.), “Kömürden Petrol: Güney Afrika'daki Sasol Kömür Dönüştürme Tesisi”, World Coal 1975, Cilt: 14, Sayı: 4, s. 43.

¹⁸³<http://www.eskom.co.za/c/article/223/company-information/> (09.01.2012).

Tablo 32**Güney Afrika Cumhuriyeti Maden Rezervleri (2007)**

Ürün	Birim	Rezervler	%	Dünya Sıralaması
Altın	Ton	36.000	40,1	1
Alüminyum silikat	Kiloton	51	-	-
Antimon	Ton	200	6,4	4
Bakır	Kiloton	13	1,4	14
Çinko metal	Kiloton	15	3,3	8
Demir cevheri	Megaton	1.500	0,9	9
Flourspar	Megaton	80	16,7	2
Fosfat	Megaton	2.500	5,0	4
Kömür	Megaton	27.981	3,5	8
Krom cevheri	Kiloton	5.500	72,4	1
Kurşun	Megaton	3.000	2,0	7
Manganez cevheri	Kiloton	4.000	80,0	1
Platin grubu metaller	Kilogram	70.000	87,7	1
Titanyum	Megaton	220	18,3	2
Uranyum	Ton	341	7,2	5
Vanadyum	Kiloton	12.000	31,0	7
Vermikülit	Kiloton	80	40,0	1
Zirkonyum	Kiloton	14	19,4	1

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, “GAC Ülke Raporu”, Temmuz 2011, s. 35,36.

Elektrik enerjisi üretiminin % 5’ini nükleer santralden, % 2’sini ise su ve petrolden gerçekleştiren Güney Afrika; 342 MW kapasiteli iki gaz türbin santrali, 35.200 MW net kapasite ile çalışan on üç adet kömüre dayalı enerji santrali, 661 MW

kapasiteli altı adet hidroelektrik santrali ve 1.840 MW kapasiteye sahip bir nükleer enerji santralini bünyesinde barındırmaktadır.¹⁸⁴

Petrol ihtiyacını Nijerya, İran ve Suudi Arabistan'dan sağlayan ülke,¹⁸⁵ 2007 yılı itibariyle 15 milyon varil rezerve sahip olup, Mısır'dan sonra Afrika kıtasında en büyük rafineri kapasitesiyle (500.000 varil/gün) öne çıkmaktadır. Çokuluslu şirketler bazında Güney Afrika petrol piyasasına hakim; BP, Shell, Caltex (Chevron Texaco), Engen ve Total'in yanında, Sapref (172.000 v/g), Enref (118.750 v/g), Calref (110.000 v/g) ve Natref (87.547 v/g) gibi 4 adet büyük rafineri bulunmaktadır.¹⁸⁶

Önemli nitelikte bir doğal kaynak eksikliği bulunan ülkenin, su yetersizliği en büyük kısıtlıklardan birisidir. Bu yüzden alternatif olarak termal güç santrallerini (hidrokarbon veya kömür yakıtlı) yetkililer gündemde tutmaktadırlar.¹⁸⁷

Ülkenin başlıca enerji üretim kaynağı konumundaki kömür, 2007 yılı verilerine göre 247 milyon tonluk rezervi ile dünyanın sekizinci en büyüğüdür. Güney Afrika, kömürde toplam dünya üretiminin % 5.2'sini gerçekleştirmekte ve Avustralya'nın ardından net kömür ihracatında ikinci sırada yer almaktadır. Toplam kömür üretimini iç piyasadaki en büyük şirketler Ingwe, Anglo Coal ve Sasol % 80 oranında gerçekleştirmekte ve dünyada Sasol üretiminin % 35'ini karşılayarak, dünya kömür yağı üreticiliğinde birinci, kömür madenciliğinde altıncı sırada yer almaktadır.¹⁸⁸

2004 yılı verilerine baktığımızda, sanayi sektörünün enerji tüketimi payı % 36.2 iken, ulaşım sektörünün % 25.7, konut sektörünün % 17.9, madencilik sektörünün % 7, ticaret sektörünün % 6.7 ve tarım sektörünün % 2.9'dur.¹⁸⁹

Kıymetli madenler ile metal işleminde ülke, dünya lideri konumundadır. Günümüzde dünyadaki en ileri madencilik teknolojisine sahip olmasına rağmen ocaklardaki verimlilik hayli düşüktür. Büyük bazı maden firmaları kapanmış ve

¹⁸⁴T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 34-35.

¹⁸⁵İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 12.

¹⁸⁶T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 35.

¹⁸⁷İGEME, a.g.r., 2010, s. 10.

¹⁸⁸İGEME, a.r., s. 11.

¹⁸⁹KTO, s. 11,12.

sektörde bir daralma meydana gelmiştir.¹⁹⁰ Madencilik merkezi olarak Gauteng eyaleti gösterilebilir.¹⁹¹

Tablo 33
Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Altın Üretimi ve Altın Fiyatları

	2005	2006	2007	2008	2009
Altın üretimi (Ton)	297.3	275.1	254.7	217.6	204.9
Toplam üretimdeki payı (%)	11.66	11.08	10.30	9.03	7.97
Altın fiyatı (Dolar)	444.4478	603.7722	695.3865	871.9627	1134.7237

Kaynak: <http://www.bullion.org.za/Publications/Facts&Figures2009/F&F2009.pdf> (16.11.2011) s. 23; http://www.lbma.org.uk/pages/?page_id=53&title=gold_fixings (16.11.2011) sitesinden derlenmiştir (Monthly Highs, Lows and Averages, 2005-2009 yıl ortalamaları).

Güney Afrika ekonomisi için büyük önem arz eden altın, uluslararası altın piyasasının en önemli aktörlerinden biri olmakla birlikte, dünya toplam altın üretiminde ülke payı yıllar geçtikçe azalmakta ve ülke iç ekonomisindeki rolü, etkinliğini yitirmektedir. 1898 yılından beri dünyadaki en büyük altın üreticisi ülke konumunda iken –Güney Afrika’da kıymetli mücevheratın keşfi, 1867 yılına rastlar.¹⁹²- ve 1970’lerde dünyadaki toplam altın üretiminin yaklaşık % 90’ı bu ülke tarafından gerçekleştirilirken; düşüş oranı % 11’i bulmuş, 2007 yılı itibariyle Güney Afrika, 254 tonluk altın üretimiyle liderlikten düşerek yerine 276 tonluk üretimiyle Çin geçmiştir.¹⁹³

¹⁹⁰ DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 5.

¹⁹¹ DEİK, a.g.b., 2010, s. 4.

¹⁹² McNeill, William H., **Dünya Tarihi**, Çev.: Alaeddin Şenel, Ankara, İmge Kitabevi, 2001, s. 715.

¹⁹³ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 36.

Tablo 34
Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Maden Üretimi

Ürün	Birim	Üretim		
		2007	2008	2009
Altın	1000 kg	252,6	212,6	197,6
Antimon	Kiloton	3 354	3 370	2 673
Bakır	Kiloton	117,1	97,2	92,9
Çinko	Kiloton	30,9	29,0	28,2
Demir cevheri	Kiloton	42 083	48 983	55 313
Elmas	1000 karat	15 250	12 895	6 119
Fosfat	Kiloton	2 556	2 287	2 237
Gümüş	1000 kg	69,8	75,2	77,8
Kömür	Kiloton	247 666	252 699	250 582
Kurşun	Kiloton	41,9	46,4	49,1
Manganez cevheri	Kiloton	5 996	6 807	4 576
Nikel	Kiloton	37,2	31,7	34,6
Platin grubu Metaller	1000 kg	304,0	275,8	271,4
Uranyum	1000 kg	619	654	629
Vermikülit	Kiloton	198,5	199,8	193,3

Kaynak: Republic of South Africa, “Department Mineral Resources, Mineral Information Statistic”, http://www.dmr.gov.za/Mineral_Information/Statistic.html (13.11.2011).

Johannesburg Witwatersrand havzasının kuzeyindeki Bushveld Igneous Complex'teki Rustenburg, altın ve platin madenciliğinin merkezidir. Ülke; manganez, nikel, bakır, krom ve vanadyum madenlerinin üretiminde hatırı sayılır konumdadır.¹⁹⁴ Yıllar itibariyle madencilik sektörünün GSYİH'ye katkısının azalmakta olduğu görülmekte, 1980'li yıllarda GSYİH'ye katkısı % 14 iken, bu oran 2009 yılında % 9.7'ye düşmüştür.

Yine 1980'lerde ihracat gelirlerinin % 80'ini teşkil ederken, günümüzde toplam ihracat gelirlerinin % 25'ini oluşturmaktadır. Madencilik sektöründe 2007 yılı itibariyle istihdam edilenlerin sayısı 455 bindir.¹⁹⁵

Pretoria Büyükelçiliğimizin 2011 yılı raporuna göre; “Güney Afrika, dünyadaki en büyük platin grubu metal (PGM)-dünya toplam rezervlerinin % 88'i-rezervlerine sahiptir. Manganezde dünya toplamının % 80'i, kromda % 72'si, altında % 40'ı Güney Afrika'da bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Güney Afrika; ferro-krom, PGM ve vanadyum metallere dünya toplam üretiminin % 40'ından fazlasını sağlamaktadır. GAC aynı zamanda dünyanın önde gelen krom, vermikülit ve alumino-silikat üreticisi ülkelerinden olup, altın, manganez, titanyum ve fluorspar üretiminde ilk üç sırada yer almaktadır. Yıllar itibariyle Güney Afrika'nın altın üretiminin azalmasına karşın, platin grubu metaller üretimi artış göstermektedir. 2001 yılı itibariyle platin grubu metallerden elde edilen ihracat gelirleri altının üzerine çıkmış, 2005 ve 2006 yıllarında da platin grubu metallerin üretimi ilk defa altın üretimini geçmiştir.

Güney Afrika dünya ferro-krom ihracatının % 50.9'unu ve alüminyum-silikat ihracatının % 34.4'ünü karşılamakta ve PGM, altın, vanadyum ile manganez cevherinde dünyada önde gelen ihracatçı ülkeler arasında yer almaktadır. Diğer önemli ihraç ürünleri arasında ferro-manganez, ve fluorspar bulunmaktadır.”¹⁹⁶

¹⁹⁴ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 9.

¹⁹⁵ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 36.

¹⁹⁶ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 36,37.

2.2.6 İnşaat

Güney Afrika’da özellikle milyonları aşkın insanın barakalarda yaşaması ve bu insanlara dönük konut projelerinin geliştirilmesi, inşaat sektörünün stratejik bir konumda olduğunu göstermektedir.¹⁹⁷

Kuruluş amacını; inşaat sektöründe faaliyet yürütenlere liderlik yapmak, sürdürülebilir büyüme ve reform sürecinde ülke ekonomisine katkı sağlamak olarak açıklayan¹⁹⁸ İnşaat Sektörü Geliştirme Kurulu (Construction Industry Development Board-CIDB)’nun gayrimenkul piyasasına getirdiği kolaylıklar, inşaat sektörüne canlılık getirerek kentsel bölge ticari faaliyetlerini artırmıştır. Faizleri düşürüp gelir vergilerini azaltarak özel mesken sahibi olmayı teşvik eden Güney Afrika, mülke yatırımı daha cazip hale getirmeyi başarmış ve yabancıların talebini yükseltmiştir.¹⁹⁹

Emek yoğun bir endüstrinin hakim olduğu Güney Afrika inşaat sektörü; büyüklü-küçüklü müteahhitler ve taşeronlardan teşekkül etmektedir. Sektördeki esas husus, düşük maliyetli konut ve devlet ile özel sektör arasındaki yakın ilişkiyi haiz yapı-ışlet-devret modelidir. İnşaat sektörüne dahil olma son yıllara kadar hayli basit olmasına rağmen, müteahhitlerden artık konsey üyeliği talep edilmektedir. İnşaat sektöründe talep artışı olmasına rağmen, ödemelerin garantisinin olmaması, müteahhitlerin kontrat maliyetlerindeki artışa paralel bir şekilde tazmin edilmemeleri ve vergisel sorunlar, sektörü menfi olarak etkilemektedir. 10 yıllık bir plan kapsamında alt gelir grupları için 1.6 milyon düşük maliyetli ev inşa eden hükümet, yasadışı yerleşimleri ortadan kaldırmak istemektedir.²⁰⁰

¹⁹⁷ <http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=bakanlikofisi&bolum=detay&haberid=131> (10.12.2011).

¹⁹⁸ <http://www.cidb.org.za/default.aspx> (15.11.2011).

¹⁹⁹ İGEME, a.g.r., 2010, s. 21.

²⁰⁰ Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM), Pretoria Ticaret Müşavirliği, “GAC Müteahhitlik Hizmetleri Ülke Profili”, Ocak 2011, s. 5.

2.2.7 Ulaşım

Ulaşımında, kıtanın en ileri seviyeye sahip ülke konumundaki Güney Afrika'nın mükemmel kara ulaşım ağı, etkin ve büyük limanları ve birçok ülkeye hava yolu ulaşımı mevcuttur.²⁰¹

Ulaşım alt yapısı özellikle iş dünyası için oldukça gelişmiştir.²⁰² Ancak ulaşım ağı alt yapısının neredeyse tamamının apartheid rejimi sebebiyle sadece büyük şehir bağlantıları ve önemli kentler için kaliteli ve seçkin seviyede olduğunu, buna rağmen kasaba ve küçük yerleşimleri gibi Afrikalıların yaşadıkları kırsal kesim ulaşım ağının yeterince gelişmediğini söyleyebiliriz.²⁰³

Ülke içi trafik, 1980'lerden itibaren devreye sokulan siyasetin bir neticesi olarak demiryollarından karayollarına yönlendirilmiş ve sonuç itibariyle kara nakliyesinin yaklaşık % 75'i karayolları vasıtasıyla yapılır hale gelmiştir. Mevcut yolların bakım mesuliyetinin Güney Afrika Ulusal Karayolları Ajansı (South African National Roads Agency Ltd-SANRAL) ile eyalet idaresinde olduğu Güney Afrika'da, ulaştırma alanındaki genel politikaları belirleyen kurum Ulaştırma Bakanlığı'dır. Ücretli yolların uzunluğunun 2.400 km. olduğu Güney Afrika'da, 9.600 km ücretli veya ücretsiz asfalt kaplı ulusal, 56.000 km asfalt kaplı eyalet, 168.000 km asfaltlı ve asfaltsız şehir içi, 221.000 km klasifiye edilmemiş ve 300.000 km çakıl kaplı eyalet yolları mevcuttur ve toplam 754.600 kilometre yol ve sokaktan oluşmaktadır.²⁰⁴

Güney Afrika'daki demiryolu yolcu taşımacılığında ve demiryolu nakliyesinden sorumlu Transnet Freight Rail'e bağlı toplam 20.247 km.lik demiryolu ağı ile Sahra altı Afrika bölgesindeki demiryolu ağına bağlanılmaktadır.

Toplam maliyeti takriben 25 milyar Rand olarak hesaplanan ve yapımına 2006 yılında başlanılan Gautrain hızlı tren projesi ile, Johannesburg ve Pretoria'nın birbirine

²⁰¹KTO, s. 7.

²⁰²İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 10.

²⁰³İGEME, a.g.r., 2010, s. 12.

²⁰⁴T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 29.

bağlanması planlanmaktadır. Bu projenin uhdesinde olan Johannesburg'daki OR Tambo Havalimanı ile Sandton arasındaki bölümü 2010 yılı başında tamamlanmıştır.²⁰⁵

Son yıllarda Afrika'nın diğer bölümleriyle birlikte Asya ile de hava ulaşımı bağlantıları artan ülkenin, Avrupa ve ABD ile havayolu bağlantıları oldukça iyi düzeydedir.²⁰⁶

Ülkenin yarı-özel kuruluş olan the Airports Company of South Africa (ACSA), havaalanı idaresinden sorumludur ve kuruluş yılı 1993'tür. Bloemfontein, Port Elizabeth, East London, George, Kimberley, Upington ve Pilanesberg havaalanları yanında en önemli üç havaalanı OR Tambo (Johannesburg), Cape Town ve Durban havaalanlarıdır. Ülkenin havaalanı terminallerin genişletilmesi, yeni uçak park terminallerinin inşa edilmesi ve havaalanlarındaki otoparkların genişletilmesi için 2010 Dünya Kupası hazırlıkları çerçevesinde 5.2 milyar Rand'lık yatırım planlanmış ve bir kısmı gerçekleştirilmiştir. Güney Afrika Havayolları, Afrika kıtasının en büyüğü olarak senelik yaklaşık yedi milyon yolcu taşımakta ve toplam 26 ülkedeki 34 şehre hizmet sağlamaktadır.²⁰⁷

Güney Afrika'nın iki ana limanı olarak öne çıkan Cape Town ve Durban'da kargo geçişleri trafiğindeki artış liman yatırımları için bir baskı oluşturmuştur. Port Elizabeth limanındaki yoğunluğu bertaraf etmek için 2008 yılında inşa edilen Ngqura limanının rahatlatma ve hareketlilik getirmesi beklenmektedir.²⁰⁸ Ülkenin taşımacılık ve sosyo-ekonomik kalkınmasında önemli bir boşluğu dolduran deniz yolu ile toplam ihracatın % 98'i yapılmakta ve ülke toplam 2.954 km'lik deniz kıyısına sahiptir.²⁰⁹

Ulaşım sektörü kapsamında ülkenin lojistik maliyetleri, GSYİH'nin % 14.7 oranındadır.²¹⁰

Güvenlik gerekçesiyle toplu taşıma araçlarının yabancılar tarafından kullanılmadığı ülkede, nüfusun % 80'i toplu taşıma araçlarını kullanmakta, toplu taşıma

²⁰⁵ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 30.

²⁰⁶ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 10.

²⁰⁷ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 30.

²⁰⁸ İGEME, a.r., s. 11.

²⁰⁹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 30-31.

²¹⁰ İGEME, a.g.r., 2010, s. 12.

sisteminin yaklaşık üçte ikisini minibüs-taksi, geri kalanını ise tren-otobüs teşkil etmektedir. Ülke trafiği soldan akmaktadır.²¹¹

2.2.8 İletişim

Dünya genelinde bilişim ürün ve hizmetlerinin tüketiminde 20. sırada yer alan Güney Afrika, bilişim teknolojileri sahasında kıtanın lideri konumundadır. 2013 yılında 1355 milyar dolara yükselmesi beklenen bilişim pazarının toplam büyüklüğü, 2008 yılı itibariyle 8.5 milyar dolardır.²¹²

Bir kısmı özelleştirilmiş olmasına rağmen, fiilen hala sabit hatlı telefon sektöründe tekel konumunda olan TELKOM şirketinin yanı sıra, 2005 yılında sektöre dahil olan Neotel firması, 2006 yılında operasyonlarına başlamıştır. Sabit hatlı telefon hizmetlerinin pahalı olması hasebiyle 2000 yılında cep telefonu kullanıcılarının sayısı 8.3 milyon, 2002 yılında 13.7 milyon kişi iken, 2007 itibariyle 41.4 milyon adet cep telefonu kullanıcısı bulunmaktadır. Cep telefonu sahasında Vodacom % 59, MTN Group % 32 ve Cell-C ise % 9'luk pazar payına sahiptir. 2006 yılı itibariyle Virgin Mobile şirketi de sektöre giriş yapmıştır.²¹³

Ülkenin önemli medya kuruluşları olarak Independent News & Media (Pty) Limited, Associated Magazines, Caxton Publishers & Printers Limited, Media 24 ve Johnic Communications sektörlerinin öne çıktığı Güney Afrika'da, resmi yayın kurumuna ait üç adet televizyon kanalı bulunmakta, SABC 3 kanalı tamamen İngilizce olarak yayın yaparken, tüm resmi dillerde yayımlanan haberler ve programlar diğer kanallarda icra edilmektedir. 1997 yılında yayın hayatına başlayan ve ilk özel karasal yayın yapan e-TV'nin yanında, DSTV de uydu üzerinden şifreli olarak yayın yapmakta ve 100 civarında yerli ve yabancı kanalı bünyesinde barındırmaktadır.

Gazete dilinin İngilizce ve Afrikaans olduğu Güney Afrika'da, haftalık olarak yayımlanan yaklaşık 150 adet yerel gazete, ulusal bazda da 22 adet günlük ve 9 adet

²¹¹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 70.

²¹² DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 5.

²¹³ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 31.

haftalık gazete hizmet vermektedir. Ülkenin en çok okunan haftalık gazetesi Sunday Times olurken, Business Day ve Financial Mail en çok okunan ekonomi gazeteleridir. En çok okunan günlük gazeteler ise Daily Sun, The Star ve The Sowetan'dır.²¹⁴

GSM operatörlerindeki sektör büyümesi yıllık olarak %5 0'dir.²¹⁵

İGEME verilerine göre "Güney Afrika'da bilgisayar kullanım oranı düşük olmakla birlikte gelişen bir alan olarak değerlendirilmektedir. İnternet varlığı ve kullanım oranı artmaktadır. International Telecom Union yayınlarına göre on-line hat sayısı 2003 yılındaki 3.28 milyondan 2005 yılında 5.1 milyon adede ve 2007 sonunda da 4.19 milyon adede yükselmiş olup bunun yaklaşık 400.000 adeti, geniş bant internet hattıdır. Elektronik ticarete de birçok ülkede yaşanmakta olan kalıplar benzer şekilde sürmektedir.

BM tahminlerine göre GAC'da on-line ticaret hacmi 2002 yılındaki 500 milyon dolar seviyesinden 2006 yılında 6.9 milyar dolar seviyesine gelmiştir. Burada elektronik ticaret ile işletme maliyetlerinin azalması ve GAC'ın mali sektör, mineraller ve kimyasallar sektörlerinde küresel müşterilerine internet üzerinden erişmeye başlamasının önemli rolü olduğu vurgulanmaktadır.

On-line alışverişlerin artışında, ülkede sayıları artmakta olan sanal pazaryerleri ve ihale portallarının da önemli katkısı olduğundan bahsedilmektedir. Bunlar arasında en büyükler: MarketSite, Quadrem ve Thetradestandard.com (ABD teknoloji ortaklı) şeklinde belirtilmektedir. B2C tarzında hizmet, ABD ve Avrupa'da bir dizi ülkeye gerçekleştirilebilmektedir. On-line bankacılık kullanımı da yoğunlaşmış olup, e-mail kullanım yoğunluğundan hemen sonra gelmektedir. Ülkedeki en büyük bankalar Standard Bank, Amalgamated Banks of South Africa ve Nedbank kapsamlı kurumsal ve kişisel online hizmetler sunmakta, bunlar arasında muhasebe takibi, para transferleri, e-fatura sunum ve ödeme sistemi ve nakit para hesap yönetimi yer almaktadır.

²¹⁴ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 31-32.

²¹⁵ KTO, s. 7.

Kamu ile ilgili konuları içeren kapsamlı güncel on-line kaynaklar mevcuttur. Bunlar arasında vergi beyanı ve ödemesi konusundaki E-file vergi gelir sistemini 2.5 milyon kişinin kullanmakta olduğu bildirilmektedir.²¹⁶

2.2.9 Yabancı Sermaye

Geçmiş dönemini irdeleyecek olursak, 1990'lı yılların başında 215 Amerikan şirketi Güney Afrika'da boy gösteriyordu.²¹⁷ Son yıllarda Güney Afrika'nın ekonomik gelişimi ve istikrarlı mali yapısı sebebiyle, ülke, yatırım derecesi notunun uygun ve elverişli olarak değerlendirildiği nadir Afrika ülkelerinden biridir ve bu sayede uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları, ülkenin kredi notunu yükseltmiştir.²¹⁸

Afrika kıtasında en çok yabancı sermaye çeken ülkelerden birisi olan Güney Afrika'da, toplam yabancı sermaye stoku ve doğrudan yabancı sermaye girişine ilişkin veriler yayımlayan UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development)²¹⁹ World Investment Report 2007'ye göre; ülke tarihinin yaşanan en büyük doğrudan yabancı sermaye girişinin, Güney Afrika'nın en büyük bankalarından ABSA'nın 2006 yılında İngiliz Barclay grubu tarafından 5.5 milyar ABD Doları bedelle alınması vakıasıdır.²²⁰

2007 yılı verilerine göre dünya genelinde gerçekleşen yabancı sermaye girişi 2.099.973 milyon dolar olurken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran 564.930 milyon dolar, Afrika kıtasında 63.092 milyon dolar, Güney Afrika ülkelerinde 18.764 milyon dolar ve Güney Afrika'da 5.695 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

²¹⁶ İGEME, a.g.r., 2010, s. 13-14.

²¹⁷ Nixon, Richard, **Zamanı Yakalamak** (Seize the Moment), Milliyet Yayınları, Çev.: Fatoş Dilber, İstanbul, 1992, s. 229.

²¹⁸ İGEME, a.r., s. 26.

²¹⁹ Açılıma dair bu bilgi, www.unctad.org (18.12.2011) adlı siteden alınmıştır.

²²⁰ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 13-14.

2008’de dünya genelindeki yabancı sermaye girişinde bir düşüş gözlenirken, Güney Afrika’da ciddi bir artışla doğrudan yabancı sermaye girişi 9.006 milyon dolar olmuş, 2009 yılında ise 5.696 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.²²¹

Tablo 35
Doğrudan Yabancı Sermaye Girişi (Milyon Dolar)

Bölge/Ülke	YILLAR		
	2007	2008	2009
Dünya	2.099.973	1.770.873	1.114.189
Gelişme Yolundaki Ülkeler	564.930	630.013	478.349
Afrika Ülkeleri	63.092	72.179	58.565
Güney Afrika Ülkeleri	18.764	28.742	21.623
Güney Afrika Cumhuriyeti	5.695	9.006	5.696

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, “GAC Ülke Raporu”, Temmuz 2011, s. 39.

2009 yılı verilerine göre Güney Afrika’ya yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını incelediğimizde; İngiltere 55.516 milyon dolar ile ilk sırada yer alırken, bu ülkeyi 10.844 milyon dolar ile Hollanda, 6.892 milyon dolar ile Almanya, 6.621 milyon dolar ile ABD ve 4.031 milyon dolar ile Çin takip etmektedir.

Güney Afrika’nın doğrudan yatırım gerçekleştirdiği ülkeleri 2009 verilerine göre sıraladığımızda; ilk sırada 10.361 milyon dolar ile İngiltere yer almakta, İngiltere’yi 7.887 milyon dolar ile Lüksemburg, 5.850 milyon dolar ile Morityus, 4.114 milyon dolar ile ABD ve 2.607 milyon dolar ile Avustralya takip etmektedir.

2008 yılında ülkeye doğrudan yabancı yatırım, toplamda 632.619 milyon Rand olarak gerçekleşirken; bu oranda Avrupa ülkelerinin payı 492.301, Asya ülkelerinin

²²¹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 39.

68.155, Kuzey ve Güney Amerika'nın 65.196, Afrika ülkelerinin 5.225 ve Okyanusya'nın 1.603 milyon Rand'dir.²²²

Tablo 36
Doğrudan Yabancı Yatırımların Ülkelere Göre Dağılımı (2008)

	Milyon Rand	Oran: %		Milyon Rand	Oran: %
İngiltere	342.472	54,2	Çin	26.760	4,3
Almanya	46.960	7,5	Japonya	17.036	2,7
Hollanda	32.224	5,1	Malezya	12.750	2,1
İsviçre	29.235	4,7	Diğer	13.200	2,1
Fransa	9.228	1,5	Asya ülkeleri	68.155	10,8
Avrupa Ülkeleri	492.301	77,9	Avustralya	1.570	0,3
ABD	47.165	7,5	Diğer	33	0,0
Kuzey ve Güney Amerika	65.196	10,3	Okyanusya	1.603	0,3
Zimbabve	2.138	0,4	Uluslararası Örgütler	139	0,1
Mauritius	1.910	0,3			
Afrika ülkeleri	5.225	0,9	Genel Toplam	632.619	100,0

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, “GAC Ülke Raporu”, Temmuz 2011, s. 40.

²²² T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 39-40.

2009 yılında Güney Afrika'ya toplam 102.807 milyon dolarlık doğrudan yabancı sermaye yatırımı gerçekleşirken, ülkenin toplam dış ülkelerde gerçekleştirdiği yatırım 63.542 milyon dolardır.

1994 sonrası değişimin ardından, doğrudan dış sermaye yatırımının yıllık ortalama 1.8 milyar dolar olduğu Güney Afrika'da; düşük ücret, mevzuat reformu çerçevesinde genişletilen teşvikler, iletişim ve finans sektörünün güçlü olması gibi nedenlerle 2010 yılında ülkeye 17 milyar dolar doğrudan yabancı yatırım girmiş²²³ olmasına rağmen, ülke dış sermaye yatırımının zor günler geçirdiği ve sadece bankacılık sektöründe yatırımın işlev gördüğü ifade edilmektedir.²²⁴

2.2.10 Turizm

Ülkenin stratejik coğrafi konumda bulunması, Güney Afrika'yı, Afrika kıtasının en çok yabancı turist çeken ülkesi konumuna getirmiştir. Turizm sektörü yıllık 10 milyar dolarlık değere sahip olup, ülke turizm alt yapısı hayli güçlüdür. Küresel terör ve SARS virüsü nedeniyle 2002'de daralan sektör; 2003 yılında % 1.2, 2004 yılında % 2.3 ve 2005 yılında % 10.3 büyüme göstermiştir. Gelen turistlerin % 70'lik kısmını komşu ülkeler teşkil etmektedir.²²⁵ 2006 yılında Sahra Altı turizm sektöründeki % 9.4'lük artışta²²⁶, Güney Afrika'nın katkısı büyüktür.

2009 yılında, bir önceki yıla göre % 5.7 oranında artış gösteren Afrika kıtasından gelen ziyaretçi sayısı 7.744.176 kişi olurken, Avrupa'dan gelen turist sayısı % -4.1'lik düşüşle 1.348.502 kişi olmuştur. Amerika'dan gelen turist sayısı 379.907, Asya ve Avustralya'dan gelen ise 322.290 kişidir.

²²³ DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 10.

²²⁴ KTO, s. 16.

²²⁵ KTO, s. 11.

²²⁶ Kavas ve Tepebaş, Ufuk (Edit.), **Sahra Altı Afrika**, TASAM Yay., Milsan A.Ş., 1. Baskı, 2007, s. 485.

Turistler tarafından en fazla ziyaret edilen mekanlar; Kruger National Park, Table Mountain ve Garden Route'tur.²²⁷

Tablo 37
Güney Afrika Turizm İstatistikleri

	2008	2009
Gelen turist sayısı (Milyon)	9,6	9,9
Yıllık değişim	%8,3	%3,6
Turistlerin yaptıkları harcamalar (Milyar Rand)	74,2	79,4
Turistlerin ortalama kalış süresi (Gece)	8,2	7,5
Turizm sektörünün GSYİH'ye katkısı	%7,9	%8,1
Turizm sektörünün GSYİH'ye katkısı (Milyar Rand)	55,7	62,8
Turizm sektöründeki toplam istihdam	896.900	941.000

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, “GAC Ülke Raporu”, Temmuz 2011, s. 33.

2010 yılı verilerine göre Güney Afrika'yı; 10.671.547 kişi tatil için, 341.282 kişi iş amaçlı, 196.474 kişi transit geçiş için, 178.840 kişi çalışmak için ve 93.784 kişi eğitim amaçlı ziyaret etmiştir.²²⁸

Aynı yıl içinde ülkeye 8.07 milyon turist giriş yapmıştır. Türkiye'den Güney Afrika'ya 9.915 turist giderken, Güney Afrika'dan ülkemize gelen ziyaretçi sayısı 27.177 kişidir.²²⁹

²²⁷ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 33,34.

²²⁸ Güney Afrika Turizm İstatistikleri, Statistics South Africa, “Tourism”, 2010, Report No: 03-51-02, s. 18.

²²⁹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 33.

Tablo 38**GAC'a Gelen Yabancıların Bölgelere / Ülkelere Göre Dağılımı**

Bölge / Ülke	2008	2009	Yıllık değişim
Afrika	7.329.103	7.744.176	%5,7
Avrupa	1.406.350	1.348.502	%-4,1
İngiltere	485.166	486.692	%0,3
Almanya	238.306	210.917	%-11,5
Hollanda	128.097	122.604	%-4,3
Fransa	127.956	116.517	%-8,9
İtalya	55.545	59.899	%7,8
Türkiye	8.945	8.511	%-4,9
Amerika	407.408	379.907	%-6,8
ABD	287.438	262.866	%-8,5
Kanada	56.904	51.765	%-9,0
Brezilya	35.649	36.957	%3,7
Asya & Avustralya	322.586	322.290	%-0,1
Avustralya	100.133	92.650	%-7,5
Hindistan	51.929	61.007	%17,5
Çin	40.320	45.326	%12,4
Japonya	27.621	24.655	%-10,7
Toplam	9.591.828	9.933.966	%3,6

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, “GAC Ülke Raporu”, Temmuz 2011, s. 33,34.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE - GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ EKONOMİK İLİŞKİLERİ

3.1 2000-2010 Dönemi Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti

2000 yılında dünya ekonomisinde yaşanan yüksek büyüme²³⁰ sonrası, aynı yıl global üretim hacmi 32 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2001-2002’de bir yavaşlama kendini göstermiş; bu daralma sürecinde gelişmiş ülke ekonomilerinde ciddi bir değişiklik göze çarpmazken, gelişmekte olan ülke ekonomilerinde % 7.4’lük bir büyüme gerçekleşmiştir. 2003’te yeniden ekonomik bir canlanma yaşanırken, gerçekleştirilen genişletici politikalar sayesinde 2007’ye kadar gözle görülür bir hareketlilik yaşanmıştır. “Büyümenin altın çağı” olarak adlandırılan 2003-2007 küresel ekonomik evresinde; gelişmekte olan ülkeler % 5.9 büyürken, gelişmiş ülkelerde yıllık ortalama % 2.1’lik büyüme kaydedilmiştir. 2008 yılına gelindiğinde dünya üretim hacmi 62 trilyon dolara ulaşmıştır.²³¹

Dünya ekonomisinde hızlı büyümelerin gerçekleştiği bu dönemde (2003-2007, bir nebze de 2008 yılı); gelişmiş ülkeler çerçevesinde, Amerika kıtasında ABD öne çıkarken, Asya’da Güney Kore, Avrupa’da ise İngiltere önemli mesafe katetmiştir. Gelişmekte olan ülkelere liderliği Çin ve Hindistan paylaşırken, bu ülkeleri Rusya, Bulgaristan, İran ve Malezya takip etmektedir. Ekonomik büyümelerin, artan emtia fiyatlarına dayalı olmasına bağlı olarak tedricen zuhur eden küresel kriz nedeniyle İran, Rusya ve Brezilya ekonomik büyümelerinde kırılma kendini göstermiştir.

²³⁰ Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), “Ekonomik Rapor-2005”, Haz.: Komisyon, Baskı: Nurol Matbaacılık, Mayıs 2006, s. 1.

²³¹ Evliyaoğlu, Tamer, *2008 Krizi Sonrası Yeniden Yapılanan Dünya Ekonomisi*, Yüksek Lisans Tezi, İst. Üni. Sosyal Bilim. Enst., Danışman: Mehmet Altan, İst., 2006, s. 18-19.

Tablo 39
İhracatın Bölgesel ve Dünya Genelindeki Dağılımı (Milyon Dolar)

	Avrupa	Afrika	Ortadoğu	Asya	Kuzey Amerika	Güney-Orta Amerika	Dünya Geneli
2000	2.633.985	148.500	268.035	1.837.300	1.224.920	197.800	6.456.000
2001	2.655.665	138.800	239.820	1.674.400	1.147.505	190.700	6.191.000
2002	2.839.425	144.900	247.816	1.807.800	1.106.179	193.100	6.492.000
2003	3.386.535	179.300	302.344	2.138.400	1.162.906	221.500	7.586.000
2004	4.051.100	239.700	400.834	2.653.300	1.319.617	287.900	9.218.000
2005	4.397.005	311.200	541.236	3.060.200	1.475.764	359.500	10.489.000
2006	4.975.785	370.700	659.499	3.576.100	1.664.105	435.500	12.113.000
2007	5.799.500	435.800	766.232	4.141.700	1.840.714	498.100	14.003.000
2008	6.469.895	560.800	1.023.424	4.725.100	2.035.178	603.500	16.120.000
2009	5.016.335	391.200	706.146	3.891.100	1.602.322	459.100	12.516.000
2010	5.631.805	508.000	894.928	5.072.300	1.964.587	577.000	15.237.000

Kaynak: World Trade Organization web sitesi,

http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2011_e/its11_appendix_e.htm
(26.03.2012).

Gelişmekte olan ülkelerde yüksek oranda büyüme görülmesinin arkasında yatan neden; geçmiş dönemde ortaya çıkan krizler sonrası hayata geçirilip yürürlüğe konan reform hareketleridir. Andığımız kategorideki ülkeler; bir taraftan makro düzeyde dengeleri daha sürdürülebilir bir seviyeye taşırlarken, diğer yandan enflasyonu makul bir noktaya çekmişler ve bütçe açığını da azaltmışlardır. Kalabalık nüfusları

hasebiyle, global ölçekte talebi karşılamakta yetkinliğe sahip olan Hindistan ve Çin, dünya toplam üretim ve ticaret hacmine mühim katkıda bulunmuşlardır.²³²

Tablo 40
İthalatın Bölgesel ve Dünya Genelindeki Dağılımı (Milyon Dolar)

	Avrupa	Afrika	Ortadoğu	Asya	Kuzey Amerika	Güney-Orta Amerika	Dünya Geneli
2000	2.774.855	129.700	167.400	1.678.700	1.684.340	207.400	6.724.000
2001	2.733.570	134.900	175.100	1.558.900	1.580.295	205.400	6.483.000
2002	2.875.295	135.900	184.300	1.659.500	1.601.620	181.000	6.742.000
2003	3.461.510	165.500	215.000	1.977.300	1.724.005	191.400	7.867.000
2004	4.161.265	212.500	280.600	2.488.400	2.008.940	243.500	9.568.000
2005	4.573.175	256.500	335.400	2.889.600	2.284.410	300.100	10.855.000
2006	5.238.655	302.700	375.800	3.334.200	2.541.720	364.300	12.437.000
2007	6.101.455	374.100	469.600	3.820.000	2.702.095	457.400	14.304.000
2008	6.867.245	479.200	599.300	4.575.000	2.908.130	595.400	16.524.000
2009	5.175.890	407.100	508.600	3.674.400	2.178.015	443.000	12.720.000
2010	5.859.305	469.900	561.800	4.836.500	2.683.250	577.800	15.402.000

Kaynak: World Trade Organization web sitesi,

http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2011_e/its11_appendix_e.htm

(26.03.2012).

²³² MÜSİAD, 2009 Türkiye Ekonomisi Yine Kriz, Yeni Dersler, Ed.: İbrahim Öztürk, İst., Haziran 2009, s. 30-32.

Tablo 41**Türkiye'nin Toplam İhracatının Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon Dolar)**

	Avrupa		Afrika		Asya		Ortadoğu		Amerika		Genel Toplam
	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar
2000	17.519	63	1.373	4.9	1.298	4.6	2.573	9.2	3.596	12.9	27.775
2001	19.640	62	1.521	4.8	1.331	4.2	3.261	10.4	3.685	11.7	31.334
2002	23.022	63	1.697	4.7	1.790	4.9	3.440	9.5	3.914	10.8	36.059
2003	30.756	65	2.131	4.5	2.348	4.9	5.465	11.5	4.269	9.03	47.253
2004	41.088	65	2.968	4.6	2.544	4.02	7.921	12.5	5.733	9.07	63.167
2005	47.220	64	3.631	4.9	3.029	4.1	10.184	13.8	5.960	8.11	73.476
2006	55.897	65	4.566	5.3	3.942	3.5	11.316	13.2	6.328	7.3	85.535
2007	71.242	66	5.976	5.5	5.227	4.8	15.081	14	5.603	5.2	107.272
2008	79.068	59	9.063	6.8	7.074	5.3	25.430	19.2	6.532	4.9	132.027
2009	58.336	57	10.180	9.9	6.704	6.5	19.208	18.8	4.836	4.7	102.143
2010	64.058	56	9.283	8.1	8.581	7.5	23.295	20.4	6.078	5.3	113.883

Kaynak: <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/AB0B1F4B-D8D3-8566-45203214B0010CCC/eko04.xls>²³³ (27.03.2012).

2008 küresel ekonomik krizinin kökenleri 2006 yılına dayanır. Kriz tam manasıyla kendini 2008'de gösterse de, Amerikan konut sektöründeki istikrarsızlık, 2006 yılının ikinci çeyreğinde emlak piyasasındaki hasarlarla zedelenmeye başlamış ve nihayet aynı yılın sonunda bir mortgage şirketi iflas etmiştir. Ortaya çıkan

²³³ Bölgeler seçilmiş olup, tüm bölgeler kastedilmemektedir.

dalgalanmalar sebebiyle bir güvensizlik ortamı doğmuş ve 2007’de de mortgage piyasasında çöküşler yaşanmıştır.²³⁴

Tablo 42
Türkiye’nin Toplam İthalatının Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon Dolar)

	Avrupa		Afrika		Asya		Ortadoğu		Amerika		Genel Toplam
	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar
2000	34.676	63	2.714	4.9	6.933	12	3.373	6.1	4.799	8.8	54.503
2001	25.561	61	2.819	6.8	4.884	11.7	3.016	7.2	3.841	9.2	41.399
2002	33.176	64	2.696	5.2	6.530	12.6	3.186	6.1	4.065	7.8	51.554
2003	45.482	65	3.338	4.8	9.644	13.9	4.455	6.4	4.922	7	69.340
2004	63.860	65	4.820	4.9	15.500	15.8	5.585	5.7	6.595	6.7	97.540
2005	73.082	62	6.047	5.1	20.581	17.6	7.967	6.8	7.857	6.7	116.774
2006	85.096	60	7.405	5.3	25.658	18.3	10.568	7.5	9.401	6.7	139.576
2007	102.866	60	6.784	3.9	33.658	19.7	12.641	7.4	12.152	7.1	170.063
2008	118.998	58	7.770	3.8	38.087	18.8	17.628	8.7	17.224	8.5	201.964
2009	82.474	58	5.700	4.04	29.138	20.6	9.595	6.8	12.275	8.7	140.928
2010	102.556	55	6.414	3.4	41.422	22.3	16.091	8.6	16.799	9	185.544

Kaynak: <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/AB239C4C-D8D3-8566-452029E6D9F9E9E3/eko05.xls>²³⁵ (27.03.2012).

²³⁴Yılmaz, Derya; Gaygusuz, Filiz, “2008 Krizinin Yeni Global Ekonomik Yapı Üzerine Etkileri”, Süleyman Demirel Üni., İİBF, Isparta, Eylül 2009, s. 603.

²³⁵ Bölgeler seçilmiş olup, tüm bölgeler kastedilmemektedir.

2007 yılı öncesinde önemli ekonomik buhranlar sadedinde cari açık ve fazlalıklar bazında dengesizlikler dünya ölçeğinde boy gösterirken; Asya’da ve OPEC ülkelerinde cari fazlalar ortaya çıkmış, Amerika’da ise yüksek oranda cari açıklar meydana gelmiştir. Netice itibariyle küresel dengesizliklerin uzun süre devam etmesi büyük boyutlu meseleleri doğurmuştur. 2008 krizi öncesinde sürekli büyüyen ekonomilerde tam zirve yaşanırken, petrol ve enerji talebindeki artışa paralel olarak fiyatlarda bir artış olmuş ve akabinde likidite bolluğu ortaya çıkarak Amerika başta olmak üzere birçok ülke ekonomisine sermaye akışında yoğunluk yaşanmıştır. Bu süreçte kredi genişlemeleri sonrası bazı ülkelerde geri ödeme sorunsalı baş göstermiştir.²³⁶ Bu kriz ortamında bazı ülkelerde uygulamaya konulan gevşek para politikaları olumlu sonuç vererek finansal kaldıraçtan istifadenin önünü açmış ve likidite ortamını desteklemiştir.²³⁷

Tablo 43
Bölgesel ve Dünya Genelindeki Dış Ticarete İki Ülkenin Ortalama
Yüzdeler Payı (1999 - 2010)

	Türkiye		Güney Afrika Cumhuriyeti	
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
Bölgesel Payı ²³⁸	% 2	% 3.2	% 16.1	% 1
Dünya Genelindeki Payı	% 0.7	% 1.2	% 0.5	% 0.0

Kaynak: World Trade Organization web sitesi,

http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2011_e/its11_appendix_e.htm
(26.03.2012).

²³⁶ Giovanni Dell’Arricia, Deniz Igan, Luc Laeven, “Credit Booms and Lending Standards: Evidence From the Subprime Mortgage Market”, IMF Working Papers, No: 106, Nisan 2008, s. 15-16.

²³⁷ Özkan, F. Gülçin, “Küresel Mali Kriz: Makroekonomik Bir Yaklaşım”, s. 4-6,
<http://www.scribd.com/doc/66442640/Kuresel-Mali-Krize-Makro-Yakla%C4%B1%C5%9Fm-Gulcin-Ozkan>
(07.04.2012).

²³⁸ Dünya Ticaret Örgütü verilerinde Türkiye Avrupa bölgesinde, Güney Afrika Cumhuriyeti Afrika’da yer almaktadır.

Büyüme oranları ve üretimdeki artışın müspet olduğu 2006 yılında²³⁹, uluslar arası göstergelere göre; Euro bölgesinde büyüme trendi hızlanırken, Almanya sonradan bu duruma eklenmiş, Japon ekonomisindeki yükseliş devam etmiş, Çin büyümesini sürdürürken, Asya, Avrupa ve Latin Amerika'daki gelişmekte olan ülkelerle, alçak seviyede gelire sahip Afrika kıtası ve Ortadoğu bölgesindeki petrol ihracatçıları bu iyimser tablodan beslenerek ekonomik büyümelerini sürdürmüşlerdir. Amerikan ekonomisine gelince; aynı senenin ilk çeyreğinde müthiş bir ivme yakalarken, ikinci çeyrekte ise artan petrol fiyatları ve emlak sektöründeki durağanlık sebebiyle büyüme biraz yavaşlamıştır. Küresel ölçekte gerçekleşen yüksek büyüme oranlarının bir neticesi olarak enflasyonist baskılar artmış, Hindistan, Arjantin, Rusya, Venezüela, Türkiye ve Güney Afrika Cumhuriyeti gibi piyasası gelişmekte olan ülkelerde döviz kurlarındaki yıpranma ve hızlı büyümeyi müteakiben fiyat baskıları oluşmuştur.²⁴⁰

Grafik 1

Gelişmiş Ülkelerin (sol) ve Gelişmekte Olan Ülkelerin (sağ) Sanayi Üretim Endeksi – Yıllık % Değişim Oranları

Kaynak: Yılmaz, Durmuş, “Küresel Kriz, Etkileri ve Para Politikası Uygulamaları”, Boğaziçi Üniversitesi Konuşması, Mart 2009, s. 4.

2007'deki global büyüme oranı % 5.4'tür. Bu dönemde Amerika'daki başta hizmet sektöründe olmak üzere diğer sektörlerdeki tüketim hırsı, istihdamı

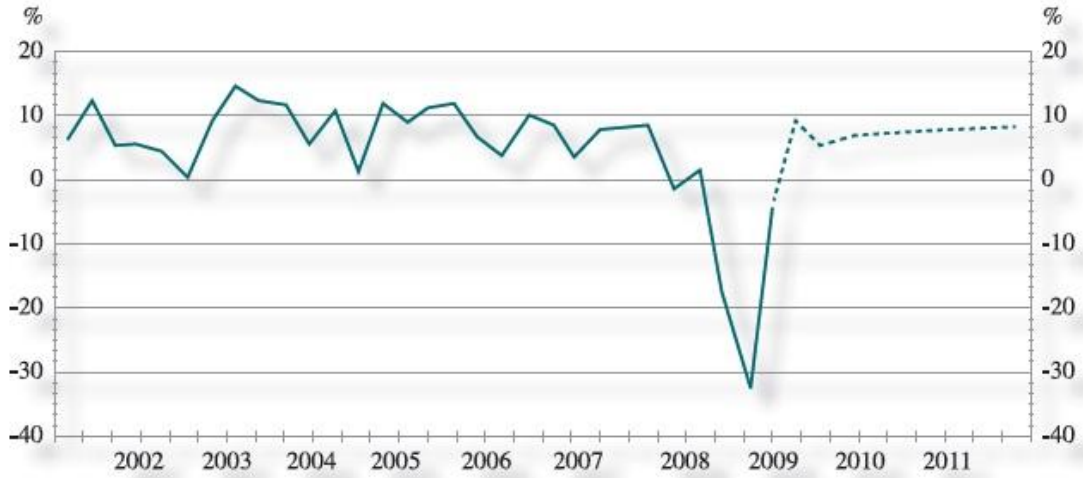
²³⁹ IMF Research Department, **World Economic Outlook September 2006: Financial Systems and Economic Cycles**, Washington DC, IMF Publication Services, Nisan 2006, s. 1.

²⁴⁰ IMF Research Department, aynı veri (a.v.), s. 1-3.

desteklemeye devam etmiş, fakat emlak piyasasındaki azalmaya bağlı olarak hareketlenme yavaşlamış ve yatırımlar beklenenden az ilgi görmüştür. Artan yerel talep dolayısıyla Avrupa kıtası, son altı yılın en yüksek büyüme hızını yakalamıştır. Bu iç talepteki büyümede; iş çevrelerine güven ve emek piyasasındaki gelişim önemli etkenlerdir. Japonya istikrarsız bir şekilde büyümedeki yürüyüşünü devam ettirirken, yeni gelişimlere açık Çin ve Hint ekonomileri büyümenin baş aktörleri olmuştur. Çin'i bu dönemde büyüten yatırım ve ihracattır. Ortadoğu'da petrol fiyatlarının düşmesiyle güvenlik konusunda makul bir ortam doğmuş, piyasadaki arz-talep dengesi yerini bulmuştur. Petrol fiyatlarındaki düşüşle gelişmiş ülkelerdeki TÜFE oranları azalırken, Hindistan, Çin ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler, piyasanın aşırı ısınması ve yüksek oranlı büyüme neticesinde, daraltıcı para politikalarını hayata geçirmişlerdir.²⁴¹

Grafik 2

Dünya Ticaretindeki Büyüme

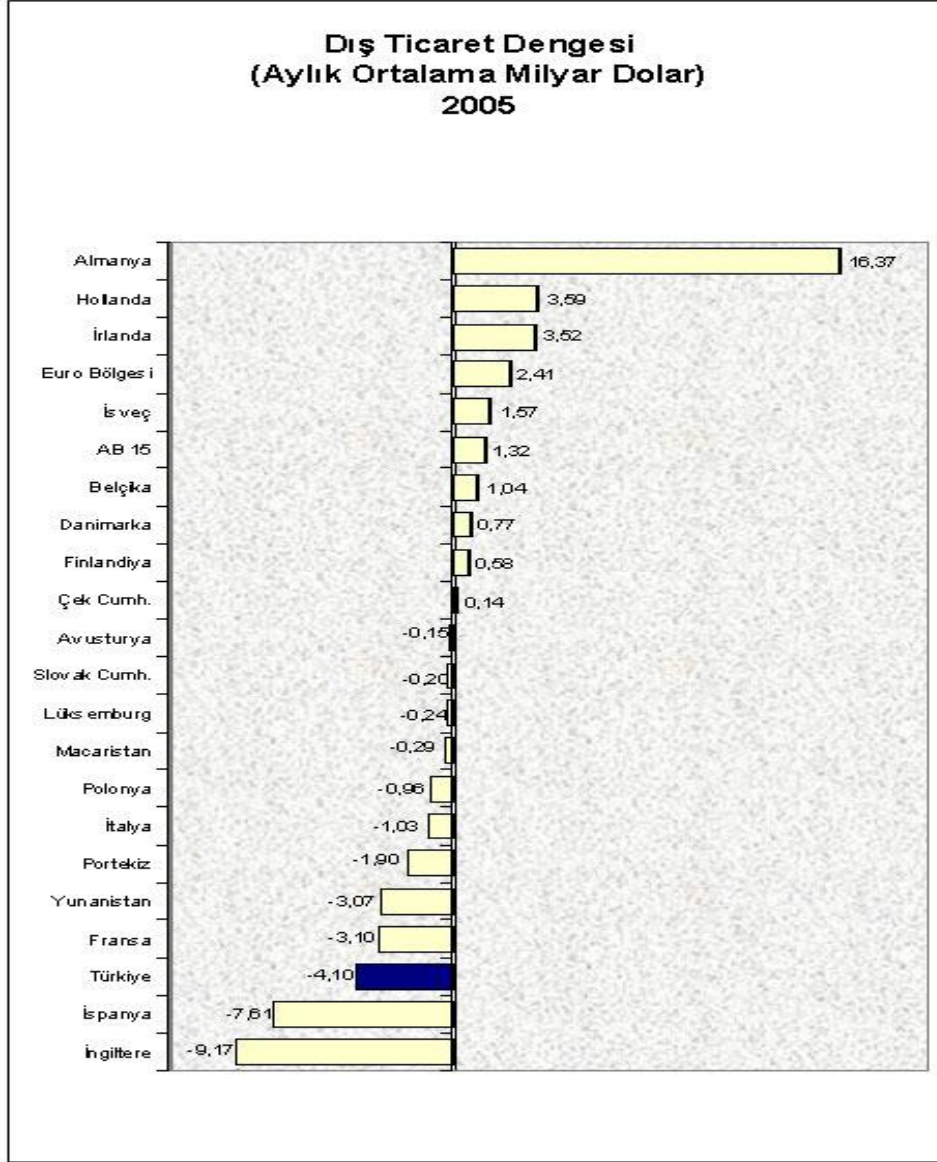

Kaynak: OECD Economic Outlook, No: 86.

²⁴¹ IMF Research Department, **World Economic Outlook April 2007: Spillovers and Cycles in the Global Economy**, Washington DC, IMF Publication Services, Eylül 2006, s. 1-3.

Şekil 4

Dünya Ekonomisinde Dış Ticaretin Görünümü

Kaynak: <http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=1937> (24.03.2012).

2008 kriziyle birlikte kaynak sıkıntısı baş göstermiş ve kredi alımlarında tıkanmalar vuku bulmuştur. Küresel ölçekteki bu ani gerileme ile sanayi üretimi daralmış, işsizlik hayli yükselmiş ve reel kesim ile hane halkı arasındaki güven sekteye uğrayarak bir duraklama evresi başlamıştır. Her ülke içinde bulunduğu iktisadi

yapılanmaya paralel krizden etkilenmişse de, maksimum seviyede zarar gören özelde dayanıklı mal ve yatırım ihracı gerçekleştiren, genelde ise ihracata endeksli büyüyen ülke ekonomileridir. 2008'in son çeyreğinde; Avrupa kıtası ve Japonya % 12.4 oranında küçülmüş, krizin patlak verdiği Amerika ise % 6.4 oranında gerilemiştir.²⁴²

Tablo 44
Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Toplam İhracatında Ülkelere Göre Yüzdeler (2010)

ÜLKELER	Türkiye	Güney Afrika Cumhuriyeti
Çin	% 2	% 10.03
Amerika	% 3.3	% 8.98
Japonya	% 0.2	% 7.93
Almanya	% 10.1	% 7.32
İngiltere	% 6.4	% 4.56

Kaynak: TÜİK İstatistik Göstergeler 1923-2010, s. 454-462; T.C. Pretoria Büyükelçiliği GAC Ülke Raporu, Temmuz 2011, s. 45-46.

2008 yılı verilerine göre; Avrupa, Amerika ve Çin'den tehlike sinyalleri alınırken, işsizlik artışında Türkiye, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Polonya ilk üçte yer almıştır. Reel sektördeki esas yavaşlama tekstil ve otomobildedir. Dünya ölçeğinde işsizliğe bakıldığında, 2009'da işsizlik; Amerika'da % 8.9, Japonya'da % 4.8, Çin'de % 9, Almanya'da % 8.1, Rusya'da % 10, Mısır'da % 9.4, Brezilya'da % 9, Türkiye'de % 16.1 ve Güney Afrika'da % 23.5 seviyesine kadar yükselmiştir. Sanayi üretimindeki düşüşten en fazla zarar gören ülkeler; Japonya, Brezilya ve Türkiye olmuştur.²⁴³

²⁴² Yılmaz, Durmuş, "Küresel Kriz, Etkileri ve Para Politikası Uygulamaları", Boğaziçi Üniversitesi Konuşması, Mart 2009, s. 3-5, <http://bit.ly/cwNE6M> (09.04.2012).

²⁴³ MÜSİAD, a.g.r., s.39-41.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerindeki üretim, son on yılın en düşük seviyesini görmüştür.²⁴⁴

Tablo 45
Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Toplam İthalatında Ülkelere
Göre Yüzdellik Paylar (2010)

ÜLKELER	Türkiye	Güney Afrika Cumhuriyeti
Çin	% 9.3	% 14.4
Amerika	% 6.6	% 7.2
Japonya	% 1.8	% 5.3
Almanya	% 9.5	% 11.4
İngiltere	% 2.5	% 3.8

Kaynak: TÜİK İstatistik Göstergeler 1923-2010, s. 463-470; T.C. Pretoria Büyükelçiliği GAC Ülke Raporu, Temmuz 2011, s. 46.

Japonya başta olmak üzere Avrupa, Brezilya, Türkiye ve Güney Afrika ihracat oranlarında büyük azalmalar meydana gelmiştir. Bu süreçte İngiltere, Rusya, Endonezya, Brezilya ve Türkiye’de cari açık ve büyüme at başı giderken, devalüasyon ortaya çıkmıştır. Yüksek cari açık veren ve düşük oranlı büyümeye sahip ülkelerin parasal değer kayıpları ortalamanın üstünde seyretmiştir. 2008’de (bu kriz döneminde) en fazla bütçe açığı veren ülkeler; Amerika, İngiltere, Japonya, Rusya, Hindistan, Malezya ve Mısır’dır.²⁴⁵

2009 yılında gelişmiş ülkeler kategorisindeki Amerika’da ekonomik büyüme, bu yılın üçüncü döneminde, kamu harcamaları ve transferleri içeren mali kalkınma paketinin açıklanmasıyla yükselişe geçmiştir. Son çeyrekte % 5.6’lık büyüme oranını

²⁴⁴ Yılmaz, Durmuş, aynı sunum (a.s.), s. 4.

²⁴⁵ MÜSİAD, a.r., s. 39-41.

yakalayan Amerika’da, işsizlik oranı % 10’a yükselmiştir. Krizin etkisiyle Euro bölgesinde GSYİH % 4.1 oranında daralarak işsizlik ve kamu borçlanmaları artmıştır. 2009 yılının ortalarına kadar ekonomilerde ciddi daralmalar sonrasında, gevşek maliye ve para politikaları uygulanarak faizler düşüşe geçmiş, enflasyon düşmüş ve büyüme trendi yeniden yakalanmıştır. Yatırımcılara olan güvenin sarsılmasıyla yeterli sermaye girişini sağlayamayan Rusya, krizden en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Bu olumsuz süreçten çıkışı hızlandırmak isteyen ülke, bir program ortaya koyarak mesleki eğitimi teşvik etmiş ve iş kurmak isteyenlere fon yardımıyla bulunmuştur.

Tablo 46

Yıllara Göre Türkiye’nin Dış Ticaret Verileri (1.000 \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
2000	27.774.906	54.502.821	-26.727.915	82.277.727
2001	31.334.216	41.399.083	-10.064.367	72.733.299
2002	36.059.089	51.553.797	-15.494.708	87.612.886
2003	47.252.836	69.339.692	-22.086.856	116.592.528
2004	63.167.153	97.539.766	-34.372.613	160.706.919
2005	73.476.408	116.774.151	-43.297.743	190.250.559
2006	85.534.676	139.576.174	-54.041.498	225.110.850
2007	107.271.750	170.062.715	-62.790.965	277.334.465
2008	132.027.196	201.963.574	-69.936.378	333.990.770
2009	102.143.101	140.928.022	-38.784.921	243.071.123
2010	113.976.000	185.535.000	-71.559.000	299.511.000

Kaynak: TÜİK, İstatistik Göstergeler 1923-2009, Aralık 2010, s. 432; Türkiye İstatistik Yıllığı 2010, Nisan 2011, s. 289.

Çin ekonomisini ayakta tutan ise mali ve parasal destek paketleridir. Krize rağmen bu yılda Çin’in GSYİH’si % 8.7 büyümüştür. Doğu Asya ülkelerindeki işsizlik oranı bir önceki yıla göre % 0.1 artarak bu yılda % 4.4 olmuştur. Gelişmekte olan Latin Amerika ülkelerinde ise bu oran % 8.2’dir. Küresel krizden çıkışı hızlandırmak isteyen

G-20 liderleri, 2009'da toplanarak finansal sistemi düzenlemek, küresel sermaye akışını düzene koymak için taahhütlerde bulunmuşlar ve reformlara odaklanarak sistem içindeki anaparanın arttırılması için girişimlerde bulunmuşlardır.²⁴⁶

Tablo 47
Türkiye'nin İhracatında İlk 5 Ülke (2010)

ÜLKELER	Değer: 1000 Dolar
Almanya	11.479.066
İngiltere	7.235.861
İtalya	6.505.277
Fransa	6.054.499
Irak	6.036.362

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) web adresi, ülkelere göre ihracat-ithalat verileri, 1996-2011, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=624;
http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=625 (29.01.2012).

Global ekonomik gidişattaki ciddi daralmaların ardından, piyasalarda kriz sarsıntıları devam etse de, 2010 yılında daralmalar azalmaya başlamıştır. Küresel düzlemde genişletici mali ve parasal politikaların birlikte ele alındığı bir yıl olan 2010'da, gelişmekte olan ülkelerde büyüme trendi yüksek seyrederken, Euro bölgesi ve Amerika'da sürdürülebilir büyüme düşük seviyede kalmıştır. Bu yılda en çok gündemde olan mevzular; küresel finansal istikrar ve istihdam oluşturmeyen büyüme olmuştur. Bu dönemde izlenen politika, mali daraltıcı bir yapı arz etmiştir. Gelişmiş ülkelerde uygulamaya konulan talebi artırıcı politikalar sayesinde tüketim harcamalarında artış meydana gelmiştir.

²⁴⁶ TOBB, Ekonomik Rapor 2009, Ankara, 2010, s. 6-8.

Tablo 48
Türkiye'nin İthalatında İlk 5 Ülke (2010)

ÜLKELER	Değer: 1000 Dolar
Rusya	21.600.641
Almanya	17.549.112
Çin	17.180.806
Amerika	12.318.745
İtalya	10.139.888

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) web adresi, ülkelere göre ihracat-ithalat verileri, 1996-2011, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=624;
http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=625 (29.01.2012).

2008-2009 krizinin etkilerini hissetmeye devam eden gelişmiş ülkeler, bu süreçte takip ettikleri ultra gevşek para politikalarını, 2010 yılında da devam ettirmişlerdir. Düşük faiz uygulamaları ve likidite sebebiyle, Türkiye'nin de içinde bulunduğu pek çok gelişmekte olan ülke, sermaye akışı ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. Özellikle gelişmiş ülkelerde bir toparlanma süreci başlamış olmasına rağmen, bu paralelde bir istihdam artışı ortaya çıkmamıştır. Bu dönemde dış ticaret açıklarının da önü alınamamıştır. Krizin etkisiyle 2010 yılında gelişmiş ülkelerde tüketici güveninin kazanılamaması sebebiyle, ekonomik dengenin sağlanabilmesi için gelişmekte olan ülke tüketicilerine arz fazlası kanalizasyon etmek istenmiştir. Maalesef Amerika ve Çin bu uygulamada destekçi olmamıştır.²⁴⁷

²⁴⁷ TÜSİAD, ‘‘2011’e Girerken Dünya ve Türkiye Ekonomisi Raporu’’, Aralık 2010, s. 9-14.

Tablo 49
Türkiye'nin İhracatının Sektörel Dağılımı (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tarım	6	6.3	4.9	4.5	4.2	4.7	4.2	3.6	3.2	4.4	4.5
Madencilik	1.4	1.1	1.1	1	1	1.1	1.3	1.5	1.6	1.6	2.4
Sanayi	91.9	92	93.5	93.9	94.3	93.7	93.8	94.2	94.8	93.4	92.6
Diğer	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	0.6	0.6	0.4	0.5	0.6

Kaynak: TÜİK İstatistik Göstergeler, 1923-2010, s. 444.

2000 yılına ekonomik küçülme ile giren Türkiye, aynı yılın Kasım ayı ve 2001 Şubat ayında yaşanan krizler sonrası, ekonomik olarak GSMH'si % 9.5 ve GSYİH'si % 7.5 oranında küçülmüştür. Bu süreci atlama isteyen Türkiye, IMF ile orta vadeli 'Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı'nı devreye sokmuştur.²⁴⁸

2001 Bankacılık Krizi'nin ardından, 2002-2007 sürecinde güçlü ve istikrarlı bir ekonomik büyüme performansı gerçekleştiren Türkiye'nin, bu kazanımlarında; makro-ekonomik düzlemde sağladığı istikrar, uygulamaya konulan yapısal reformlar, Merkez Bankası'na özerk bir statü tanınması, kamu borç ve bütçe göstergelerindeki disiplinize edilmiş anlayış, enflasyonun kontrollü hale getirilmesi ve tüm bunları gerçekleştirmeye güç yetiren siyasi istikrar hayati derecede etkilidir.

Türkiye'ye olan güven, Avrupa ile ilişkilerde pozitif ilerleme ve AB adaylık statüsünün edinilmesi ve IMF ile ilişkilerde düzeyli istikrar, küresel ölçekli alaka ile perçinlenerek artmıştır. Bütçe göstergelerinde baş gösteren hasarlar dolayısıyla 2007 yılında bu gidişat bozulmaya başlamış, 2008'de ortaya çıkan küresel krizle, 27 çeyrek üst üste büyüme gerçekleştiren Türk ekonomisi, 2008 yılının son çeyreğinde küçülme yaşamıştır.

²⁴⁸Biçen, Ömer Faruk, *Dünya Ekonomisinde 1970'li Yıllardan Bu Yana Yaşanan Dönüşümler ve Türkiye Ekonomisine Yansımaları*, YL tezi, Danışman: Gülsüm Akalın, Marmara Üni., Sosyal Bilim. Ens., İktisat Teorisi Anabilim Dalı, İst., 2011, s. 107.

Tablo 50
Seçilmiş Fasıllara Göre Türkiye'nin İhracatı (Milyon Dolar)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Motorlu kara taşıtları vd.	1.592	2.335	3.304	5.272	8.288	9.566	11.886	15.903	18.326	12.251	13.815
Kazan, makine ve cihazlar	1.418	1.744	2.142	2.992	4.125	5.246	6.516	8.781	10.258	8.132	9.337
Demir ve çelik	1.624	2.069	2.269	2.969	5.359	4.973	6.273	8.732	14.946	7.641	8.768
Örme giyim eşyası	3.728	3.641	4.443	5.732	6.259	6.590	6.938	8.022	7.826	6.925	7.741
Elektrikli makine ve cihazlar	1.977	2.259	2.867	3.474	4.790	5.423	6.327	7.422	7.971	6.630	7.540

Kaynak: TÜİK İstatistik Göstergeler, 1996-2010, fasıllara göre ihracat, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=622 (30.03.2012).

Gelişmiş ülke ekonomileri nispetinde olmasa da Türkiye, sağlam bankacılık sektörü ve makro-ekonomik dengesinin kuvvetli olmasına rağmen ciddi bir darbe almıştır. Ülkemiz dünya ölçeğindeki krizin etkisiyle, dış talepte sert bir düşüş yaşamış ve bunun sonucunda ihracat oranlarında önemli bir azalma meydana gelmiştir. Dış ticarete yaşanan bu mesele sonrasında likidite sorunu reel kesimi menfi yönde etkilemiştir. Tüm bunların neticesinde olumsuz bir hava oluşarak güven problemi zuhur etmiş ve yatırım-tüketim kararları ertelenmek zorunda kalmıştır. Ekonomik aktivitelerin azalması sonrasında, 2009 yılının ilk çeyreğinde Türkiye, % 14.6 oranında küçülme yaşamıştır.²⁴⁹

²⁴⁹ TÜSİAD, ‘‘2011’e Girerken Dünya ve Türkiye Ekonomisi Raporu’’, Aralık 2010, s. 17.

Tablo 51
Türkiye'nin İthalatının Sektörel Dağılımı (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tarım	3.8	3.4	3.3	3.6	2.8	2.3	2.07	2.7	3.1	3.2	3.4
Madencilik	13	15.8	13.9	13	11.2	13.9	15.7	14.8	17.6	14.6	13.9
Sanayi	81	78.9	80.2	80.3	82.4	80.6	79	78.7	74.3	78.7	78.3

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=631 (28.03.2012).

Mali ve parasal önlemlerin alınması, kredi şartlarında iyileşme ve tüketici güveninin yeniden kazanılmasıyla, kriz sonrası müspet durum ortaya çıkmış ve 2010 yılında bu canlanma devam etmiştir. 2010'da Türk halkının iç talepteki hızlı toparlanması, bu yılın ilk yarısında % 11'lik bir ekonomik büyümeyi getirmiştir. 2010'un üçüncü çeyreğinde de Avrupa mali sorunlarının etkisiyle hava yumuşamış ve % 5.5'lik bir büyüme gerçekleşmiş, bu süreç daha da hızlanarak son çeyrekte artmıştır.

2010 yılında, halen küresel kriz etkilerinin tam olarak silinememiş olması, istihdam piyasası üzerindeki vergi yükünün ağırlığı ve işsizlik üzerindeki yapısal sorunlar sebebiyle, ekonomik büyümenin olumlu etkisi istihdama tam olarak yansımamış ve işsizlik oranı % 11.8 olarak kayda geçmiştir. Aynı yılın enflasyon oranları kimi zaman oynamalar olsa da çekirdek göstergeler % 5'i bulmuş, bazen de % 2.5'te seyretmiştir. Bu dönemde para politikalarını çeşitlendiren Türkiye Merkez Bankası, faiz politikalarına yönelmiş ve likidite yönetimini kullanmaya başlamıştır. Hayata geçirilen bu politikalar sayesinde yapılmak istenen işe; varlık balonlarının oluşumunu engellemek ve cari açığın finansal istikrarı tehdit edici boyutlara ulaşmasını önlemek.²⁵⁰

²⁵⁰ TÜSİAD, a.r., s. 17-25.

Tablo 52

Seçilmiş Fasıllara Göre Türkiye'nin İthalatı (Milyon Dolar)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mineral yakıt ve yağlar	9.540	8.339	9.203	11.575	14.407	21.255	28.859	33.883	48.281	29.905	38.488
Makine ve cihazlar	7.816	6.304	8.173	10.293	13.456	16.400	18.998	22.570	22.539	17.131	21.241
Demir ve çelik	2.778	1.797	2.904	4.747	8.031	9.457	11.525	16.182	23.160	11.351	16.114
Elektrikli makine ve cihazlar	6.113	3.635	4.356	5.519	8.371	9.663	10.881	13.295	13.892	12.243	14.637
Motorlu kara taşıtları vd.	5.466	1.827	2.332	5.383	10.237	10.552	11.408	12.397	12.789	8.975	13.422

Kaynak: TÜİK İstatistik Göstergeler, 1996-2010, fasıllara göre ithalat, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=623 (30.03.2012).

2010'da Türkiye'nin dış ticaret açığı sürmeye devam etmiştir. Krizin etkisini bu yılda yaşamaya devam eden Avrupa, Türkiye'nin en ciddi ve önemli ihracatçısı olması hasebiyle, dış ticaret (ihracat) akışı yavaşlamıştır. Bu yılda Avrupa borç krizleri ile boğuşurken, genel itibariyle Türkiye'nin dış ticaret açığının artmasının sebebi; TL'nin reel olarak değerli görülmesi ve faiz oranlarının düşüklüğünden dolayı kredi hacminin artmasıdır.²⁵¹

1994 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ilk demokratik seçimlerinden sonra, ülke ekonomisi, dünyanın en açık ekonomilerinden biri olmuştur. Bu yeni dönemle birlikte, ülke ekonomisi dünya ekonomisi ile entegrasyon sürecini hızlandırmıştır.²⁵²

²⁵¹ TUSİAD, a.r., s. 25.

²⁵² İGEME, a.g.r., 2008, s. 1.

Tablo 53
Güney Afrika Cumhuriyeti İhracatının Sektörel Dağılımı (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tarım	3,74	4,05	4,44	4,82	4,53	4,55	3,60	3,38	4,01	4,71	4,18
Madencilik	37,9	37,9	36,8	33,1	31,9	31,1	32,6	32,3	32,4	38,9	40,5
Sanayi	57,8	57,7	58,5	61,7	63,1	64	63,7	63,9	63	56	54,9
Diğer	0,44	0,27	0,16	0,29	0,35	0,24	0,09	0,31	0,47	0,33	0,32

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği GAC Ülke Raporu, Mayıs 2006, s. 36; Temmuz 2011, s. 47.

2000 yılında, Güney Afrika Maliye Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan para ve maliye politikaları çerçevesinde, yıllık enflasyon oranının % 3-6 aralığında olması arzu edilmişti. Bu yılda başlanması istenen mezkur politikanın uygulama yılı 2002 olmasına rağmen, 2003'te değişikliğe gidilerek sürekli hale getirildi.²⁵³

Demokratik değişim sonrası her kurumunda radikal evrimler geçiren Güney Afrika, 2002 yılında “Siyahların Ekonomik Bakımdan Güçlendirilmesi” programını uygulamaya başlamıştır.²⁵⁴ 2003 yılında yasa olarak çıkartılan bu programın amacı;

-“Güney Afrika Cumhuriyeti ekonomisinin, siyah ırkın ekonomik faaliyetlere anlamlı bir şekilde katılımını sağlayacak bir ekonomik yapıya dönüştürülmesi,

-Ekonomik faaliyet gösteren firmaların yönetim yapılarının, uzmanlarının ve idarecilerinin ırksal profillerinin temelli bir biçimde değiştirilmesi,

-Siyah kadınlar/toplumlar/çalışanlar/kooperatifler tarafından sahip olunacak ve yönetilecek firma sayısının artırılması ve bunlara daha geniş ekonomik olanakların sağlanması,

²⁵³ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., 2007, s. 23.

²⁵⁴ İGEME, a.g.r., 2011, s. 5.

Tablo 54
Güney Afrika Cumhuriyeti İthalatının Sektörel Dağılımı (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tarım	1,73	1,4	2,16	1,92	1,82	1,34	1,31	1,53	1,37	1,64	1,48
Madencilik	16.3	15	13.2	13,2	14.9	14.4	16.1	16.1	22.4	17.4	15.3
Sanayi	81.7	83.4	84.3	84.6	82.7	83.8	82.1	82	74.9	79.3	81.5
Diğer	0,21	0,18	0,28	0,24	0,49	0,33	0,40	0,26	1,32	1,52	1,62

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği “GAC Ülke Raporu”, Mayıs 2006, s. 36;

Temmuz 2011, s. 47.

-Siyah ırkın iktisadi faaliyetlere daha fazla katılmasını sağlayacak yatırımların desteklenmesi,

-Kırsal ve mahalli toplumların ekonomik imkanlara daha fazla erişmelerine olanak sağlanması,

-Siyahları ekonomik açıdan güçlendirebilmek amacıyla finansman kaynaklarının tahsisi.”²⁵⁵

Orta vadeli planlarını ekonomik program açısından önemseyen Güney Afrika, 2004-2009 arası dönem için büyüme hızını % 4.5 olarak öngörmüştür. Mali politikada, 2007-2008 döneminde, güçlü ekonomik büyüme ve kamu gelirlerinin artışıyla % 0.6 fazla veren Güney Afrika bütçesi, hükümet kurumlarını cesaretlendirmiş ve yatırımları destekleme kararı alınmıştır. 2007-2010 dönemine ait bütçeye, 2010 Dünya Kupası altyapı çalışmaları ve sosyo-ekonomik yapıyı iyileştirmek için 12.2 milyar dolarlık harcama eklenmiştir.²⁵⁶

ABD doları karşısında Rand’ın değer kazanması, petrol fiyatlarındaki artış ve iç talepte yoğunlaşma yaşanması sebebiyle 2005 yılında Güney Afrika’da enflasyon oranı % 3.9’u bulmuş, 2004 yılında da dış ticaret açığı verilmiş olmasına rağmen

²⁵⁵ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., 2008, s. 23.

²⁵⁶ KTO, a.g.r., s. 5.

2005'te de aynı şey yaşanmış fakat bu yılda dünya talebindeki artıştan ötürü altın ve platindeki ihracatta artış yaşanmıştır. Ülke ekonomisinde yaşanan müspet gelişmelere paralel, borsa rezervleri, izlenen sıkı maliye ve para politikaları sayesinde 80 milyar Rand'den 130 milyar Rand'e yükselmiştir. Bu yılda Güney Afrika merkezli otomotiv ve madencilik firmalarının yaptıkları yatırımlar sayesinde yabancı sermaye girişinde artış yaşanmıştır.²⁵⁷

Tüm sektörlerin büyüme kaydetmesi sonrası 2006 yılının son çeyreğini % 5.5 oranlı büyüme ile kapatan Güney Afrika, istihdamı artırmak ve yoksulluğu azaltmak gayesiyle yürüttüğü makro-ekonomik politikalar sayesinde 2006 yılında ekonomik istikrarı sağlamıştır. Bu yılda görülen güçlü mali ekonomik yapısı ile, ekonomik ve sosyal kalkınmayı artırabilmek için kaynak ayırabilmiştir. Vergi gelirlerinde artış olan Güney Afrika bütçesi, bu yılda 29.5 milyar Rand daha artmıştır. Enflasyonu ağırlıklı derecede etkileyen gıda ürünleri fiyatları olmasına rağmen, bu dönemde enflasyon hedefi yerini bulmuştur: % 3-6 aralığı. Orta vadeli ekonomik programında işsizliğin azaltılmasını hedefleyen Güney Afrika, ülkede yaşanan kuraklık sebebiyle sebze-meyve fiyatlarının yükselmesi ve petrol fiyatlarındaki artış sebebiyle, enflasyon oranının % 6'nın üzerine çıkışını önleyememiştir. Sermaye malları fiyatlarının artışına paralel olarak petrol dışı ürünlerin fiyatlarında artış yaşanmış ve ithalat artışı ihracat artışını geçmiştir.²⁵⁸

Finansal krizlerin etkisiyle, 2007'de artan gıda ve petrol fiyatlarına bağlı olarak enflasyon oranları artmış ve Güney Afrika sıkı maliye politikası uygulamak zorunda kalmıştır. 2007 yılında ekonominin birincil sektörleri olan madencilik ve tarımdaki büyüme, yılın son çeyreğinde maden üretimindeki azalma sebebiyle, azalmıştır. İmalat sanayi büyüme hızı, 2006 yılına kıyasla 2007 yılında; Rand'in yabancı paralar karşısındaki değerinin yüksek olmasından ötürü Güney Afrika sanayisinin dünya ölçeğinde rekabetinin yavaşlaması, vasıflı-yarı vasıflı işgücü bulma konusundaki sorunlar, kapasite meseleleri ve yüksek girdi maliyetleri nedeniyle yavaşlamıştır.²⁵⁹

²⁵⁷ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., 2006, s. 17,18.

²⁵⁸ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., 2007, s. 23,24.

²⁵⁹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., 2008, s. 24,25.

2008'de yaşanan küresel krizden etkilenen Güney Afrika tarım dışı ekonomik sektörlerinin reel üretiminde düşüşler yaşanmaya başlamıştır. Güney Afrika'da reel GSYİH artış oranı, küresel ekonomik koşullara paralel olarak, yurtiçinde sıkılaştırılan politikaların da etkisiyle, 2004-2007 yıllarında yaşanan 4,9-5,3 oranındaki artışlara göre belirgin oranda azalarak, 2008 yılında % 3,1 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında, ekonominin üçüncül sektörleri olan ticaret, ulaştırma, haberleşme, finansal hizmetler, kamu hizmetleri ve diğer hizmetler sektöründe, büyüme oranı bir önceki yıla göre bir miktar azalarak % 3,5 olarak gerçekleşmiştir. Yılın ikinci yarısında Güney Afrika'da, hem gelişmiş ülkeler, hem de gelişme yolundaki ülke ekonomilerinde enflasyonist baskılar, küresel ekonomik aktivitelerdeki gerileme ve fiyat düşüşlerinden dolayı azalmış ve yılın son yarısında üretici ve tüketici fiyatlarında düşüş yaşanmaya başlamıştır. 2008 yılının son çeyreğinde Güney Afrika'nın ihracat gelirlerinin düşmesinde, Uluslararası piyasalarda düşen fiyatlar ve dış talepteki gerileme etkilidir. küresel ekonomik büyümenin yavaşlaması ve mali piyasalardaki gerginlikle bağlantılı olarak enerji talebi düşmüş, mal ihraç fiyat endeksinde, ham petrol ve enerji fiyatlarındaki düşüşten kaynaklanan bir gerileme meydana gelmiştir. Yurtiçinde ekonomik faaliyetlerin yavaşlamasına rağmen, bu dönemde ham petrol ithalatında önemli bir değişiklik gözlenmese de, kredi koşullarındaki zorluklar ve göreceli fiyat artışları, ithal mallarına yönelik harcamaların düşmesine bağlı olarak, ithalat 2008'in son çeyreğinde % 5,8 oranında azalmıştır.²⁶⁰

2009 yılında reel üretimde % 1,7'lik gerileme yaşanmış, tarım sektöründe ise % 3'lük küçülme meydana gelmiştir. İkincil sektörlerinde % 7,1 oranında daralma yaşayan Güney Afrika, 2010 FIFA Dünya Kupası'na yönelik hazırlıkların yoğunlaştığı 2009 yılında, inşaat sektöründe % 7,4 artışı görmüştür. Üçüncül sektörlerinin içinde olan ticaret sektöründe % 2,5 oranında gerileme yaşayan ülkenin, 2009 yılı tüketici fiyat endeksi % 7,1 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla oranla 2009 yılı ihracatında % 22,5 gerileme yaşamasının sebebi, uluslararası piyasalarda Güney Afrika'da üretilen mallara yönelik talep artışındaki istikrarsızlıktır. Gerek global ölçekteki piyasalarda, gerekse iç piyasalarda görülen düşüşe bağlı olarak, Rand bazında ithal fiyatları, 2009'un

²⁶⁰ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., 2009, s. 23-25.

son çeyreğinde Rand'ın % 1,7 oranında değerlenmesi sonucunda, bir önceki çeyreğe oranla sadece % 2,4 oranında artabilmektedir.

İkincil ve üçüncül sektörlerdeki katma değer artışının etkisiyle, 2010 yılının son çeyreğinde Güney Afrika ekonomisi güçlenerek büyüme eğilimi göstermiştir. Özellikle platin ve kömür üretimindeki artışa paralel olarak madencilik sektörü üretimi, 2010 yılında artarda dört yıl yaşanan düşüşten sonra, % 5,8 oranında artmıştır. 2010 yılında hem imalat sanayii, hem de gaz ve elektrik sektörleri ikincil sektörlerdeki artış oranına katkıda bulunarak, bu sektörlerde % 4,1'lik büyüme gerçekleşmiştir. Üretim artışına katkıda bulunan motorlu araçlar ve yan sanayii, gıda ve içecek, demir-çelik ve demir dışı metaller sektörlerinin etkisiyle ve de 2010'un üçüncü çeyreğinde ulaştırma sektöründeki grevleri müteakip üretimin normale dönmesi gibi unsurların desteklemesiyle imalat sanayindeki üretim artışı % 5 olarak gerçekleşmiştir. Yılın son çeyreğinde konut talebinin düşmesi, iş merkezi ve ofislerde doluluk oranındaki göreceli düşüş ve yeni inşaat projelerinin eksikliği, Yeni yatırım projelerinin yokluğu ve işadamları güven endeksinin düşük seviyelerde olması gibi faktörler 2010 yılında inşaat sektörünün büyümesini engellemiştir. Ticaret sektöründeki reel katma değer bu yılda, düşük faiz oranları, tüketici güven endeksinin artması ve reel gelirdeki artışa paralel olarak % 2,2 oranında artmıştır.²⁶¹

Ekonomik ve ticari ilişkilerden bağımsız düşünilemeyen siyasi ilişkiler, Güney Afrika Cumhuriyeti ile 22 Nisan 1993 tarihinde başlamıştır. Ankara'da GAC Büyükelçiliği 27 Şubat 1993'te, GAC'ın idari başkenti Pretoria'da Türkiye Büyükelçiliği'nin 22 Mart 1994'te açılmasının²⁶² yanı sıra, 1996 yılında Türk Hava Yolları (THY)'nin dış hatlarına Johannesburg'u eklemesi,²⁶³ 2003 Mart ayı itibariyle

²⁶¹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., 2011, s. 23-25.

²⁶² <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-guney-afrika-siyasi-iliskileri.tr.mfa> (01.02.2012).

²⁶³ THY, Kurumsal Tarihçe websayfası, <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:07xKZH9Xtj4J:www.turkishairlines.com/tr-tr/kurumsal/tarihce+thy+cape+town+ilk+sefer&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr> (01.02.2012).

Güney Afrika'ya uçuşların durdurulması²⁶⁴ sonrası, 2007 Eylül ayında uçuşların yeniden başlaması,²⁶⁵ ekonomik ilişkileri yükseltmiştir.

Hali hazırda Türkiye'nin Cape Town şehrinde bir Fahri Konsoloslugu, GAC'ın ise İstanbul, İzmir ve Mersin'de Fahri Başkonsoloslukları mevcuttur.²⁶⁶

Güney Afrika ile diplomatik, hizmet, hususi ve genele mahsus pasaport taşıyıcıları vizeye tabi olmakla birlikte, 30 güne kadar ikamet süreli müteadditli giriş vizelerini sınır kapılarından edinmektedirler.²⁶⁷

3.2 Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti Ekonomik İlişkilerinin Seyri

Karşılıklı olarak gerçekleştirilen Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti arasındaki ekonomik anlaşmaların amacı; her iki ülkeden birinde yatırım yapacak firmalara uygun şartların hazırlanması ve bir diğer üçüncü ülkeye sağlanan kolaylıklardan daha fazlasının mevcut hale getirilmesidir.²⁶⁸

23 Ocak 1998 yılında Havayolu Taşımacılığı'na dair imzalanan anlaşmanın²⁶⁹ ardından ekonomik anlaşmalar trafiğinde yoğunluk bir hayli artmıştır. Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanıp hayata geçirilmesine dönük çalışmaların ve müzakerelerin devam ettiği Güney Afrika²⁷⁰ ile görüşmeler 2004 ve 2005 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Yine hedefleri arasında ticareti geliştirerek teknoloji, sanayi, yatırım ve ticari ilişkiler hakkında bilgi toplayarak yaymak için gerekli koordinasyonu her iki ülkenin menfaatine olacak şekilde sağlamak, ikili ticareti engelleyen unsurları çözmek, endüstriyel ve teknolojik işbirliğini öncelemek ve fuarlara katılımların desteklenmesi

²⁶⁴ Skylife Business Dergisi, "THY Güney Afrika'ya uzanıyor", Mayıs 2007, THY aylık yayın organı, Infomag Yayıncılık, İstanbul, Baskı-Cilt: Bilnet Matbaacılık A.Ş.

²⁶⁵ Skylife Business Dergisi, "THY yeniden Güney Afrika'da", Ekim 2007, THY aylık yayın organı, Infomag Yayıncılık, İstanbul, Baskı-Cilt: Bilnet Matbaacılık A.Ş.

²⁶⁶ <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-guney-afrika-siyasi-iliskileri.tr.mfa> (01.02.2012).

²⁶⁷ <http://www.mfa.gov.tr/turk-vatandaslarinin-tabi-oldugu-vize-uygulamaları.tr.mfa> (01.02.2012).

²⁶⁸ DEİK, "Türkiye-Güney Afrika Ticari ve Ekonomik İlişkileri" s. 3.

²⁶⁹ DEİK, a.r., s. 3.

²⁷⁰ Ekonomik Forum Dergisi, "Yeni Dönemin Parlayan Yıldızı Güney Afrika Cumhuriyeti", Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Aylık Yayın Organı, Baskı: Dünya Yayıncılık A.Ş., Ekim 2011, s. 34.

olan GAC-Türkiye Ortak İş Konseyi, Afrikaanse Handels Institute (AHI) ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) tarafından imzalanan anlaşma ile 24 Haziran 1998’de kurulmuştur.²⁷¹

2000 yılında Siyasi Danışma²⁷² ve İstişarelere Dair Protokol’ün imzalanmasının ardından, yatırımların kamu faydası için ve o günkü piyasa değeri üzerinden tazminat ödenmesi şartıyla kamulaştırılabileceği, her bir ülkenin kendi iç hukuk yapısına tezat olmayacak şekilde yatırım yapan tarafın nitelikli teknik ve idari personel ve bunların ailesinin ülkesine girişi, ikameti, çalışması ve seyahati ile ilgili taleplerinin olumlu yönde değerlendirileceği ve zuhur edecek anlaşmazlıkların iyi niyet yoluyla çözümleneceği gibi hükümler içeren Yatırımların Karşılıklı Korunması ve Teşviki Anlaşması imzalanmıştır.

31 Mart-2 Nisan 2008 tarihlerinde Pretoria’da, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler ve Güney Afrika Ticaret ve Sanayi Bakanının eş başkanlıklarında gerçekleşen Türkiye-Güney Afrika Karma Ekonomik Komisyonunun Birinci Dönem Toplantısı’nın kaynağını, 3 Mart 2005 tarihinde Pretoria’da imzalanan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması teşkil etmektedir.²⁷³

Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Gümrük İdareleri Arasında İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardımlaşma Anlaşmalarının, 3 Mart 2005’te Pretoria’da imzalanmasının yanı sıra; Turizm Alanında İşbirliği Anlaşması 23 Haziran 2000 tarihinde, Polis İşbirliği ve Kültür, Sanat, Eğitim, Bilim, Teknoloji, Spor, Dinlenme ve Gençlik Alanlarında İşbirliği Anlaşmaları ise 14 Ekim 2003’te Ankara’da imzalanmıştır.²⁷⁴

²⁷¹ İGEME, a.g.r., 2010, s. 40.

²⁷² T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Mayıs 2006, s. 42.

²⁷³ DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 16.

²⁷⁴ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 27; T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., 2009, s. 50.

Tablo 55**Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti Ekonomik Anlaşmaları**

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	İmza Yeri	Resmi Gazete Tarihi	Resmi Gazete No
İstişarelere Dair Protokol	23 Haziran 2000	Ankara	07.09.2000	24163
Turizm Alanında İşbirliği Anlaşması	23 Haziran 2000	Ankara	04.11.2000	24220
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma	23 Haziran 2000	Ankara	01.04.2005	25773
Polis İşbirliği Anlaşması	14 Ekim 2003	Ankara	15.06.2004	25493
Kültür, Sanat, Eğitim, Bilim, Teknoloji, Spor, Dinlenme ve Gençlik Alanlarında İşbirliği Anlaşması	14 Ekim 2003	Ankara	22.11.2005	26001
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	3 Mart 2005	Pretoria	20.11.2006	26352
Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	3 Mart 2005	Pretoria	31.08.2007	26629
Gümrük İdareleri Arasında İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardımlaşma Anlaşması	3 Mart 2005	Pretoria	25.07.2009	27299

Kaynak: İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 27; T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., 2009, s.

50.

3.3 Ticaret

Afrika ülkeleri ile ticari ilişkileri geliştirme bağlamında, 2003 yılında Afrika Ülkeleriyle Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi'nin Dış Ticaret Müsteşarlığınca hazırlanması ve dönemin hükümeti tarafından 2005 yılının Afrika Yılı ilan edilmesi,²⁷⁵ Güney Afrika ile ekonomik ve siyasi ilişkilerin seyrini pozitif yönde tetiklemiştir.²⁷⁶ Güney Afrika 2003'te, Türkiye tarafından Sahra Altı Afrika'ya girişte öncelikli ülke olarak ilan edilmiştir.²⁷⁷

İkili ilişkilerde dış ticaret dengesinin sürekli aleyhimize olmasının sebebi, Güney Afrika'dan yapılan altın ithalatıdır.²⁷⁸ Türkiye ile Güney Afrika arasındaki sağlam ilişkiler, 1994 apartheid yönetimi sonrasına rastlar.²⁷⁹ 1990 yılında ihracatımızda ilk üç ürün fındık, tütün, kolemit iken; ithalatta ise buğday, mısır ve demir konsantreleridir.²⁸⁰ Günümüzde ise ürün yelpazesi genişlemiştir. Şu anda Güney Afrika, Türkiye'nin en iyi ticaret ortağıdır.²⁸¹

GAC ile Türkiye arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler, 1966 yılından beri devam etmekte olup, ülkemizde uygulanan dış ticaret politikaları sebebiyle 1980'e kadar düşük düzeyde seyreden ticari ilişkiler, 1981 yılından sonra hızla artmaya başlamıştır. Türkiye tarafından 1998 yılında uygulamaya konulan Afrika'ya Açılım Politikası sayesinde ülkemiz, Afrika kıtasında etkin bir ülke konumunda olan GAC ile ilişkilerini geliştirmeye ve çeşitlendirmeye önem vermektedir.²⁸²

²⁷⁵ <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa> (01.02.2012).

²⁷⁶ Afrika Yılı ilan edildiğinde ilk olarak Güney Afrika Cumhuriyeti, Başbakan tarafından ziyaret edilmiştir: http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=1560:tuerkiyenin-afrika-aclm&catid=169:analizler-afrika (10.04.2012).

²⁷⁷ <http://www.kobifinans.com.tr/tr/dispazar/042704/24716> (09.04.2012).

²⁷⁸ DEİK, a.b., s. 13.

²⁷⁹ Özey, Ramazan, **Afrika Coğrafyası**, Aktif Yay., 1. Baskı, 2009, s. 336-337.

²⁸⁰ **Güney Afrika Cumhuriyeti**, İTO Yay., 1992, İstanbul, s. 53-56.

²⁸¹ Aras, Bülent; Dağcı, Kenan; Selçuk, Hasan; (Edit.), **Yeni Yüzyılda Afrika**, TASAM Yay., İstanbul, 2005, s. 71-113.

²⁸² KTO, s. 17.

İlişkilerin ileri seviyede olması için Türkiye, kapsamlı bir siyasi diyalog, karşılıklı üst düzey ziyaretler ve siyasi istişare mekanizmalarının oluşturulmasını amaçlamaktadır.²⁸³

2000’li yıllara kadar pek ciddi bir ticaret hacmi oluşturamayan ikili ilişkiler, bu yıldan sonra ivme kazanmıştır.²⁸⁴ Mezkur yıllara kadar 180 ile 220 milyon dolar arasında seyreden ticaret hacmi,²⁸⁵ yıldan yıla artarak değişiklik göstermiştir.

Tablo 56

Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti Dış Ticaret Değerleri (1000 Dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2000	71.049	171.810	242.859	-100.761
2001	77.871	345.028	422.899	-267.157
2002	85.453	206.653	292.406	-121.499
2003	121.528	335.713	457.241	-214.185
2004	190.113	1.006.683	1.196.796	-816.570
2005	315.739	1.259.978	1.575.717	-944.239
2006	598.489	1.793.113	2.391.602	-1.194.624
2007	653.785	2.172.298	2.826.083	-1.518.513
2008	1.238.632	1.502.492	2.741.124	-263.860
2009	866.721	1.102.513	1.969.234	-235.792
2010	369.269	889.614	1.258.883	-520.345

Kaynak: DEİK, a.g.b., Aralık 2011, s. 13.

²⁸³ DEİK, a.g.b., Ekim 2004, s. 8.

²⁸⁴ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Mayıs 2006, s. 42.

²⁸⁵ DEİK, a.g.b., Aralık 2011, 1998-1999 rakamları, s. 13.

2000 öncesi; Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) heyeti, Aralık 1996'da Güney Afrika'ya bir iş ziyareti gerçekleştirmiştir.²⁸⁶ 2003'te Güney Afrika Devlet Başkan Yardımcısı'nın Türkiye'yi ziyareti, ekonomik ilişkilerde hareketlilik yaşanmasına sebep olmuş, 2005 yılında da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Güney Afrika'yı ziyaretiyle ilişkiler ivme kazanmıştır.

Her iki ülke arasında gerçekleşen ziyaretler hasebiyle, imzalanan anlaşmaların yasal zemini oluşmuş, sonrasında düzenlenen iş heyetleri toplantıları ve fuarlar neticesinde yakınlaşma hasıl olmuş ve bu tür gelişmelere bigane kalmayan büyükelçilikler, broşür ve yazılarla süreci desteklemişlerdir.

Türkiye ve Güney Afrika Cumhuriyeti ekonomilerinin son üç yılda % 4-10 dolayımında büyümesi ve Türkiye'nin Afrika'ya açılım politikası neticesinde Türk işadamlarının alternatif pazar arayışları yerini bulmuş ve iki ülke arasındaki toplam ticaret hacmi 2005 yılında, 2002 yılına göre % 439 oranında artış göstermiştir.²⁸⁷

Tabloda da görüleceği gibi ikili ticaret hacmi 2000 yılında artış göstererek 242 milyon doları aşmıştır. 2001'e göre 2002'de düşüş yaşanmış olmasına rağmen, 2003 yılında açık kapatılarak ticaret hacmi 457 milyon 241 bin dolara yükselmiştir. 2004'ten 2006 yılına kadar artış devam ederek 2007 yılında hacim 2.826.083 bin dolar olmuş, 2010'a kadar bir miktar düşüş kaydedilerek ticaret hacmi 1.258.883 bin dolara gerilemiştir.

Ticaret dengesine baktığımızda ise hep aleyhimize bir gelişme yaşanmıştır. Dengesizliğin asgari düzeyde olduğu yıl, 100.761 bin dolar açığın verildiği 2000 yılı; maksimum seyrettiği yıl ise, 1.518.513 bin dolar açığın verildiği 2007 yılıdır.

Ticaret hacminin en yüksek olduğu yıl, 2.826.083 bin dolar ile 2007; en düşük olduğu yıl ise 242.859 bin dolar ile 2000 yılıdır.

²⁸⁶ “MÜSİAD'ın Afrika ve İngiltere İş Gezileri Raporu”, MÜSİAD Araştırma Raporları-20, Baskı: Eramat, Ocak 1997.

²⁸⁷ <http://www.tobb.org.tr/UlkeRehberi/Documents/Ulkeler/guneyafrika/bilgi.doc> (09.01.2012).

3.3.1 Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'ne İhracatı

Güney Afrika'nın, yılın büyük bir bölümünde Türkiye ile aynı zaman diliminde olması, farklı vakitlerde karşılıklı olarak gerçekleştirilen memnuniyet verici ziyaretler, THY'nin yoğunlaştırılmış doğrudan seferleri, zıt mevsimlerin eş zamanlı yaşanıyor olması sebebiyle ürünler açısından pozitif olanaklar, deniz ulaşımı bağlantılı Mersin limanının varoluşu ve Türk tarihinde ırk ayrımına dair bir izin bulunmamasından kaynaklanan kültürel sempati, gelişmekte olan birçok ülkeye kıyasla iş yapma ve yatırım kolaylığı ve yabancı yatırıma sıcak yaklaşım, ülkemizin ihracat oranlarını artırmakta ve potansiyeli çoğaltmaktadır.

2006-2007 yılları itibariyle, ihracat artışımızın ön sıralarda olduğu Güney Afrika'ya 2003 yılında 112 milyon dolar olan sanayi ürünleri ihracatımız, % 466 artarak 2007 yılında 634 milyon dolar olmuştur.²⁸⁸

Güney Afrika'ya ihracat gerçekleştiren Türk firmalarının şikayetçi oldukları şey, ülkenin yüksek koruma duvarlarıdır.²⁸⁹ Bu sebeple ciddi bir ihracat gerçekleştiremeyen, ama zaman zaman yükselişe geçen Türkiye'nin 2000 yılı ihracat rakamı 71.049 bin dolardır.

2001'de yükselişe geçen ülkemizin ihracatı 77.871, 2002'de 85.453 bin dolar olmuştur. Bu yükseliş trendi 2008'de dahil devam etmiş ve rakam 1.238.632 bin dolar olmuştur. Sonraki yıllarda ise düşüş yaşanmaya başlamıştır. 2009 yılı ihracat rakamı 866.721, 2010 ihracat rakamı ise 369.269 bin dolardır.²⁹⁰

²⁸⁸ Gülkaya, Musa; Sönmez, Ayper, s. 54-61.

²⁸⁹ DEİK, a.g.b., Ekim 2004, s. 8.

²⁹⁰ DEİK, a.g.b., Aralık, 2011, s. 13.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)' nun verilerine göre;²⁹¹ ürün bazında yıllara göre öne çıkan ihracat maddelerimize baktığımızda; 2000 yılında 13 milyon doları aşkın değeri ile motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğerleri, 10.271.297 dolar ile özel dokunmuş mensucat, dantela, duvar halıları ve işlemler ve 6.145.211 bin dolar ile elektrikli makina ve cihazlar, aksam ve parçalarıdır. En düşük ihracatı yapılan ürün ise 5 dolar ile yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrulardır.

2001 yılında da ihracat ürünleri ve değerleri aynı olmakla birlikte, özel dokunmuş mensucat, dantela, duvar halıları ve işlemler 12.385.582 bin dolar ile bir adım öne çıkmıştır. En düşük ihracatı yapılan ürün ise 10 dolar ile şemsiye, baston, kamçı, kırbaç ve bunların aksamıdır.

2002'de en fazla ihracatı yapılan ürünler; 15.412.574 dolar ile kağıt, karton, kağıt hamurundan kağıt ve kartondan eşyalar, 11.888.241 dolar ile motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğerleridir. En az değerde olan ürün ise 104 dolar ile dokumaya elverişli bitkisel lifler, kağıt ipeği ve dokumalarıdır.

2003'te öne çıkan ürünler; 20.292.946 dolar ile kağıt, karton, kağıt hamurundan kağıt ve kartondan eşyalar, 17.449.185 dolar ile motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğerleri ve 11.589.991 dolar ile kazan, makine, cihazlar, aletler ve parçalarıdır. En az ihracatı yapılan ürünler ise; 200 dolar ile fotoğrafçılıkta ve sinemacılıkta kullanılan eşyalar, 325 dolar ile kalay ve kalay mamulleri ve 420 dolar ile ipektir.

2004 yılında ihracat ürün ve değerlerinde pek bir değişiklik olmamakla birlikte sentetik ve suni devamsız lifler 16.800.313 dolar ile; 2005'te mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları ve mumlar 55.912.001 dolar ile; 2006'da demir ve çelik 7.015.721 dolar ile; 2007'de kauçuk ve kauçuktan eşya 10.922.637 dolar ile; 2008'de plastik ve plastikten mamul eşya 5.545.391 dolar ile; 2009'da halılar ve diğer dokumaya elverişli maddeden yer kaplamaları 9.144.917 dolar ile; 2010'da ise emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış mensucat, bunlardan teknik eşyalar 10.037.438 dolar ile öne çıkan ihracat ürünleridir.

²⁹¹ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı, “Ülke ve Fasıllara Göre Dış Ticaret, Güney Afrika raporu”, 2000-2010 yılları, <http://rapor.tuik.gov.tr/reports> web sitesi (31.01.2012).

Güney Afrika'nın ithalatında ilk sırada yer alan inşaat ürünleri ihracatımız, 2004 yılında 10.7 milyon dolar iken, 2007 yılında 21.5 milyon dolara yükselmiştir. Sektör ürünleri yontulmuş ve kesilmiş travertenlerdir. Türkiye'nin işlenmiş ürün ihracatında rakipleri İran, İtalya ve İspanya'dır. Mobilyalar, mutfak gereçleri ve elektrikli makinalarda da şansı büyük olan ülkemizin, yüksek bir ihracat gerçekleştirmesi için reklamı önemsemesi, acentelerle işbirliği yapması, ülkede ofisler açması ve ihaleleri takip etmesi gerekmektedir.²⁹²

Türkiye'nin ihracat imkanları açısından; inşaat, tekstil ve hazır giyim, otomotiv, beyaz eşya ve elektrikli ev aletleri, makineler, cam ve camdan eşyalar pozitif sektörler olarak öne çıkmaktadır.²⁹³

Tablo 57

Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'ne İhracatında Başlıca Maddeler (2010)

Madde	Değer (1000 Dolar)
Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	106,61
Kara taşıtları için parçalar	17,39
Otomobil, arabalar	16,88
Tuvalet kağıtları, havlu, masa örtüsü vs.	12,29
Naylon, polyester iç-dış lastiği	9,53
Dokunmuş halılar, yer kaplamaları	8,94
İnşaata elverişli işlenmiş taşlar	8,79
Yıkama, temizleme vb. için makine-cihaz	8,33
Traktörler	5,13
Mobilyalar	4,76
Toplam	198,65

Kaynak: İGEME, “GAC Ülke Raporu”, Ankara, Haziran 2011, s. 22-24..

²⁹² Gülkaya, Musa; Sönmez, Ayper, s. 62-64.

²⁹³ Ekonomik Forum dergisi, “Afrika'nın Ucundaki Avrupalı: Güney Afrika Cumhuriyeti”, Ağustos 2010, s. 37, Haz.: Gülde Demir.

Türkiye'nin Güney Afrika'ya 2005 yılı ihracatı, 2002'ye oranla % 271 oranında artmıştır. Ülkemiz, arzu edilen ihracat seviyesine gelemese de, kibritten otomotive kadar katma değeri yüksek ürünler ihraç etmektedir. Pazar olarak ülkemiz firmaları Güney Afrika'yı tam olarak tanıyamamaktadır. Genel olarak ülkeye yapılan ihraç kalemlerini; otomotiv yedek parça ve tarım makinaları aksam ve parçası, beyaz eşya, çocuk bezi, tuvalet kağıdı gibi hijyen malzemeleri, ev tekstili, altından mücevherat, traverten ve mermer, fındık, elektrikli ev aletleri, gıda maddeleri, ofis mobilyaları oluşturmaktadır.

Ülkeye en fazla ihracat gerçekleştiren Türk firmaları; Arçelik, ETİ maden, Evyap Temizlik Malzemeleri, Goldaş, Hema Endüstri, İhlas, Oyak-renaut, Kale Kilit, Kent Gıda, Petkim, Nuhun Ankara makarnası, Tariş Zeytin, Tofaş, Tukaş, Türk Traktör, Uzel Otomotiv, Vestel ve Zorlu'dur.²⁹⁴

Aynı zamanda Güney Afrika'ya yapılacak ihracat, Sahra Altı Afrika'ya kapıları açacaktır.²⁹⁵

2010 yılı verilerine göre tarım ve gıda ürünleri ihraç potansiyelimiz vardır. Örneğin tütün, pamuk ve yağlı tohumları kapsayan endüstriyel bitkiler ihracatımız – özelde tütün- 1.6 milyon dolardır. Ekmeklik buğday ihtiyacının üçte birini ithal eden ülkenin makarnalık buğday ithalatı yok gibidir. 2008 yılında gerçekleştirdiği 22 milyon dolarlık makarna ithalatında Türkiye, ilk sırada yer alan İtalya'dan sonra dördüncü sırada yer almaktadır.

Aynı yılın sanayi ürünleri ihracat potansiyeline baktığımızda ise, pompalar, 6.1 milyon dolarlık ihracat ile önümüze çıkmaktadır. Ev tekstili ihracatında dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olan Türkiye, coğrafi uzaklıktan ötürü Güney Afrika'ya yüksek miktarda ihracat gerçekleştirememektedir.²⁹⁶

Lokanta ve gıda pazarının sektörel olarak geliştiği Güney Afrika'ya, Türkiye'nin bu alanda ihraç potansiyeli mevcuttur. Güney Afrika'ya ihracat yapıldığı

²⁹⁴<http://www.tobb.org.tr/UlkeRehberi/Documents/Ulkeler/guneyafrika/bilgi.doc> (14.01.2012).

²⁹⁵ http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/ZA/pazara_giris.doc (05.01.2012).

²⁹⁶ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 32-42.

takdirde, Türk devletinin hibe şeklinde destekleri ve geri ödenmeli gümrük vergisi uygulamaları vardır.²⁹⁷

2005 yılına göre % 89.5 oranında artarak 2006'da ihracat rakamı 598.4 milyon dolar olmuştur.²⁹⁸ İhraç ettiğimiz ürünlerin 2009-2010 yüzdeleri değişimi -% 57.4'tür.²⁹⁹ Yıllar bazında sürekli olarak artışı gerçekleşen ihracat ürünleri; otomotiv sektörü ve petrol ürünleridir.³⁰⁰ 2008'de Türkiye'nin Güney Afrika'ya ihracatının yarısını kıymetli taşlar ve metal mamulleri oluşturmakta, bu ürün grubundaki 2007 yılı ihracatımız 3.4 milyon dolardan, 2008 yılında bu değer 640 milyon dolara yükselmiştir.³⁰¹

3.3.2 Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'nden İthalatı

Yıllara göre Türkiye'nin Güney Afrika'dan gerçekleştirdiği ithalat oranlarına baktığımızda tam bir istikrar görmemekteyiz, zaman zaman artışlar olmuş, bazı yıllarda da düşüşler yaşanmıştır.

2000 yılında ithalatımız 171.810 bin dolar iken, 2001 yılı ithalatımız artış göstererek 345.028 bin dolar olmuş, fakat 2002 yılında düşüş yaşanarak oran 206.653 bin dolara gerilemiştir. Tekrar bir önceki yılın ithalat oranına yaklaşılacak istenirken 2003 yılı 335.713 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu yıldan sonra ithalat artık milyar dolar olarak seyretmeye başlamıştır. 2004 yılı ithalat miktarımız 1.006.683 bin dolar, 2005 yılı 1.259.978 bin dolar ve 2006 yılı 1.793.113 bin dolardır. 2007 yılı ithalatımız daha da artarak 2.172.298 bin dolar seviyesine gelmiş, sonraki yıllarda seviye giderek azalmaya başlamıştır. 2008 yılında 1.502.492, 2009'da 1.102.513 ve nihayet 2010'da 889.614 bin dolar seviyesine gelinmiştir.³⁰²

²⁹⁷ DEİK, a.g.b., Ekim 2004, s. 9,14.

²⁹⁸ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, "GAC Otomotiv Sektörü" raporu, Ağustos 2007, Pretoria, s. 5.

²⁹⁹ T.C. Başbakanlık, DTM, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü, "GAC Temel Bilgi ve Verileri", Mart 2011, s. 3.

³⁰⁰ İGEME, a.g.r., 2008, s. 30.

³⁰¹ Ak, s. 11.

³⁰² DEİK, a.g.b., Aralık, 2011, s. 13.

Türkiye'nin, Güney Afrika'dan ithalatında avantajlı ürünler olarak; kıymetli taşlar, demir- çelik ürünleri, yün, iplik, mensucat, ağır iş makine ve cihazları, aksam ve parçaları sayılabilir.³⁰³

Genel olarak baktığımızda Güney Afrika ithalatını oluşturan ürünler; altın, kömür, maden cevherleri, otomotiv yedek parça, paslanmaz çelik sac, demir-çelik ürünleri, ham deri ve gümüştür.

Güney Afrika'dan ülkemize ithalat gerçekleştiren Türk şirketleri; Ereğli Demir Çelik, Granitaş, Aselsan, Borusan, Tepe-Knauf, Gama, mopak, Çukurova İnşaat, Başarı Elektronik, Doğu Oto, Arçelik, Eczacıbaşı, Sanko ve Koçtaş'tır.

Yıldan yıla artarak devam eden ithalat kendini bariz bir şekilde göstermektedir. Örneğin; 2005 yılında 2002 yılına göre % 507 oranında ithalatımız artmıştır.³⁰⁴

En önemli ithalat kalemi olarak gösterilen altın, aynı zamanda Güney Afrika ile Türkiye arasındaki dış ticaret açığının baş müsebbibidir. Güney Afrika'dan toplam ithalatımızda altın, 2009 ve 2010 yıllarında % 42'lik kısmı oluşturmaktadır.³⁰⁵

Ülkeler bazında ithalatımızı değerlendirdiğimizde; Güney Afrika'nın 2006-2008 arası yüzdelik değişimi, genel toplam olan % 44.7'de % -16.2, payı ise % 0.7'dir. Mobilya sektöründeki ithalatımızın 2006-2008 yüzdelik değişimi % 81, payı ise yoktur.³⁰⁶

Güney Afrika'dan gerçekleştirdiğimiz sanayi ürünleri, 2003 yılına kıyasla % 551 oranında artış göstermiştir.³⁰⁷

Gübreler, ilaçlar, mineral veya kimyasal gübreler, haşarat öldürücüler, fosfat, tabaklanmış ham deri benzeri ürünler Türkiye'de pazarı olan Güney Afrika

³⁰³ http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/ZA/pazara_giris.doc s. 5, (05.01.2012).

³⁰⁴ <http://www.tobb.org.tr/UlkeRehberi/Documents/Ulkeler/guneyafrika/bilgi.doc>

³⁰⁵ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 49.

³⁰⁶ T.C. Başbakanlık, DTM, İstanbul İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, "Mobilya Sektörel Ticaret Heyeti Projesi, Güney Afrika", Ağustos 2009, s. 3,4.

³⁰⁷ Gülkaya, Musa; Sönmez, Ayper, a.g.ç., s. 61.

ürünleridir.³⁰⁸ Güney Afrika ithalatımızda 2005 yılı itibariyle % 75’lik pay ile altın ilk sırada yer alırken, taşkömürü ise % 9’luk pay ile ikinci sırada bulunmaktadır.³⁰⁹

2006 yılında gerçekleştirdiğimiz ithalatın ürün gruplarına baktığımızda karşımıza otomotiv ve makine ürünleri, ferro-alyajlar, paslanmaz çelik, krom cevheri ve ham kuzu derisi çıkmaktadır.³¹⁰

2005 yılına oranla ithalatımız 2006 yılında % 42,1 artmış,³¹¹ 2008 yılına göre, 2009 ithalatımız % 26 oranında azalmıştır.³¹²

Ülke toplam ithalatına bakıldığında Türkiye’nin Güney Afrika’dan ithalatı % 1’in altındadır.³¹³ Özellikle son beş yıl (2004-2008 aralığı), Türkiye’nin Güney Afrika’dan ithalatında ciddi bir artış görülmüştür.³¹⁴ Güney Afrika Cumhuriyeti, 2006 yılı itibariyle Türkiye’nin beş ana ithalatçı ülkesinden biridir.³¹⁵

Yıllar itibariyle Güney Afrika’dan gerçekleştirdiğimiz ithalatı madde gruplarıyla, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre incelediğimizde,³¹⁶ 2000 yılında öne çıkan ürünler; 73.333.715 dolar ile mineral yakıtlar, mineral yağlar, müstahsalları ve mumlar, 21.413.264 dolar ile demir ve çelik, 16.528.899 dolar ile hava taşıtları, uzay araçları, aksam ve parçalarıdır. En az ithalatı yapılan ürün ise, 101 dolar ile emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış mensucat, bunlardan teknik eşyalardır.

2001’de öne çıkan ürünler; 204.340.188 dolar ile inciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralar, 17.231.773 dolar ile kazan, makina ve cihazlar, aletler, parçaları, 8.811.328 dolar ile metal cevherleri, cüruf ve küldür. Değeri en az olan ithalat ürünü ise, 72 dolar ile adi metallere aletler, bıçakçı eşyası ve sofraya takımlarıdır.

³⁰⁸ DEİK, a.g.b., Ekim 2004, s. 9.

³⁰⁹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Mayıs 2006, s. 42.

³¹⁰ İGEME, a.g.r., 2010, s. 38.

³¹¹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, “GAC Otomotiv Sektörü”, s. 5.

³¹² DEİK, a.g.b., 2010, s. 15.

³¹³ Ekonomik Forum dergisi, “Güney Afrika ile 220 milyon dolarlık anlaşma imzalandı”, s. 90, Haziran 2010.

³¹⁴ Ak, s. 9,10.

³¹⁵ Köse, Oğuzhan (Edit.), “4. Çalıştay Sonuç Raporu”, TASAM, Türkiye ve Afrika Ülkeleri Diplomatik Temsilcileri Ortak Stratejik Vizyon Geliştirme Projesi, Afrika Ülkeleri-Türkiye Arasındaki Ekonomik İlişkiler, Stratejik Rapor No: 24, Aralık 2007, s. 12.

³¹⁶ TÜİK, adı geçen veriler (a.g.v.).

2002'de öne çıkan ürünler; 60.849.864 dolar ile mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar, 50.880.835 dolar ile kazan, makina ve cihazlar, aletler, parçaları, 25.564.385 dolar ile inciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralardır. Değeri en az olan ithalat ürünü ise, 2 dolar ile kurşun ve kurşundan eşyadır.

2003'te en fazla ithalatı gerçekleşen ürünler; 127.180.518 dolar ile , mineral yağlar, müstahsalları ve mumlar, 101.202.002 dolar ile inciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralar ve 24.629.859 dolar ile demir ve çeliktir. Değeri en az olan ithalat ürünü ise, 126 dolar ile barut, patlayıcı maddeler, pirotekni mamulleri ve kibrittir.

2004'te gerçekleşen ithalatta öne çıkan ürünler; 9.986.959 dolar ile ham postlar, kürkleri hariç deriler ve köseleler, 8.680.016 dolar ile elektrikli makina ve cihazlar, aksam ve parçaları, 6.539.640 dolar ile taş, alçı, çimento, amyant, mika vb. maddelerden eşyalardır. İthalatı en az gerçekleştirilen ürün ise 109 dolar ile emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış mensucat, bunlardan teknik eşyalardır.

2005'te öne çıkan ithalat ürünleri; 3.181.814 dolar ile meşrubat, alkollü içkiler ve sirke, 2.227.711 dolar ile gıda sanayii kalıntı ve döküntüleri, hazır hayvan gıdaları, 1.252.157 dolar ile pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucatlardır. İthalatı gerçekleştirilen değeri en düşük ürün ise, 284 dolar ile dokumaya elverişli bitkisel lifler, kağıt ipeği ve dokumalarıdır.

2006'da en fazla ithalatı gerçekleştirilen ürün, 1.313.914.343 dolar ile inciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralar, en az ithalatı gerçekleştirilen üç ürün ise; 288 dolar ile halılar ve diğer dokumaya elverişli maddeden yer kaplamaları, 179 dolar ile hayvansal ve bitkisel yağlar ve bunların müstahzarları, 104 dolar ile şeker ve şeker mamulleridir.

2007'de en fazla ithalatı gerçekleştirilen ilk beş ürün; 1.594.161.948 dolar ile inciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralar, 246.781.600 dolar ile mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar, 129.708.765 dolar ile kazan, makina ve cihazlar, aletler, parçaları, 71.087.751 dolar ile demir ve çelik, 33.746.105

dolar ile motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğerleridir. En az gerçekleşen ise; 113 dolar ile çinko ve çinkodan eşyadır.

Tablo 58

Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'nden İthalatında Başlıca Maddeler (2010)

Madde	Değer (1000 Dolar)
Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	374,35
Taş kömürü, briketler, katı yakıtlar	220,79
Kurutma-arıtma cihazları	62,43
Krom cevherleri	29,63
Dökme demir, aynalı demir	17,25
Et, sakatat, yemeye uygun olmayan kıkırdak	13,16
Buhar jeneratörleri	5,70
Toprak ve maden ayıran iş makineleri	5,27
Kara taşıtları için parçalar	5,12
Koyun ve kuzuların ham derileri	4,61
Toplam	738,31

Kaynak: İGEME, “GAC Ülke Raporu”, Ankara, Haziran 2011, s. 25.

2008'de öne çıkan ürünler; 21.354.948 dolar ile organik kimyasal müstahsallar, 14.997.598 dolar ile yağlı tohum ve meyvalar, sanayi bitkileri, saman, hayvan yemi, 3.684.645 dolar ile debagat ve boyacılıkta kullanılan hülasa, boya, macun ve sakızlardır.

2009'da en fazla ithalatı gerçekleşen ilk üç ürün; 457.728.447 dolar ile inciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralar, 334.184.268 dolar ile mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar, 94.791.528 dolar ile motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğerleridir. İthalatı en az gerçekleşen son üç ürün ise; 1.287 dolar ile pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat, 1.109 dolar ile demiryolu ulaşım araçları vb., aksam ve parçaları, 112 dolar ile mantar ve mantardan eşyadır.

2010 yılında öne çıkan ilk on ithalat ürünü; 374.352.750 dolar ile inciler, kıymetli taş ve metal mamulleri, madeni paralar, 223.128.650 dolar ile mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar, 82.292.386 dolar ile kazan, makina ve cihazlar, aletler, parçaları, 73.602.387 dolar ile demir ve çelik, 30.064.402 dolar ile metal cevherleri, cüruf ve kül, 28.960.275 dolar ile organik kimyasal müstahsalları, 13.219.040 dolar ile gıda sanayii kalıntı ve döküntüleri, hazır hayvan gıdaları, 7.228.518 dolar ile inorganik kimyasal müstahsallar, organik, inorganik bileşikler, 5.374.340 dolar ile motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğerleri, 5.264.832 dolar ile kağıt ve karton, kağıt hamurundan kağıt ve kartondan eşyalardır. İthalat oranlarında en düşük payı olan son beş ürün ise; 573 dolar ile örme giyim eşyası ve aksesuarları, 394 dolar ile pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat, 332 dolar ile örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarları, 267 dolar ile balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar, diğer omurgasızlar ve 132 dolar ile hububatlarıdır.

İthalat oranlarına bakıldığında; 2010 yılı ithalatımız, 2009'a göre % 19 oranında azalmış ve ithalatımızın iki önemli ürününden işlenmemiş altın % 42.1, kömür ise % 25 oranında toplam ithalatımızda yer etmiştir. Bu değerlere göre, 2010 yılında altın ithalatımız, 2009 yılına göre % 18.2, kömür ithalatımız ise % 34 oranında azalmıştır. Yine aynı yıllar baz alınarak krom cevherinde % 11 azalma görülürken, paslanmaz çelikten yassı madde mamulleri % 84 oranında artmıştır. % 78 oranında artan doymamış monokarboksilik asit ithalatımız yanında, pik demir ithalatı % 555 artış gerçekleştirmiştir. Ferro-alyajlarda % 20, ketonlar-kinonlarda % 18 ve ham derilerde %

13 düşüş yaşanırken; balık yeminde % 237, suni radyoaktif izotoplarda % 80 ve buhar jeneratörlerinde % 145 oranında artış yaşanmıştır.³¹⁷

3.3.3 İhracat-İthalatta Otomotiv Sanayi Ürünleri Örneği

Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça ve aksesuarı alanlarında Güney Afrika'nın ithalatında, en fazla ithalat yapılan ülkeler sıralamasında Türkiye, 2006 yılında 90.8 milyon dolar ile on dördüncü, 38.8 milyon dolar ile de en fazla ihracat yapılan ülkeler sıralamasında on sekizinci sırada yer almaktadır.

Güney Afrika ekonomisi içinde ayrı bir yeri olan otomotiv sanayi; çelik ve alüminyum üretimi, tekstil, plastik ve boya, petrokimya sanayi ve yedek parça üretimi gibi sektörlerde oluşturduğu iş imkanları, aynı zamanda gümrükler, diğer hükümet kurumları ve yerel birimler, finansal, lojistik ve diğer özel sektör hizmetlerinde meydana getirdiği istihdam olanakları ile son derece önemli bir sektör olarak görülmektedir.

Son yıllarda üretim ve ihracat oranlarını artırarak, ülkenin lider sektörü olarak görünmeye başlayan otomotiv sanayi, gelişmede ciddi olarak mesafe kat ederek GSYİH'ye yaklaşık % 7.5 oranında katkıda bulunmaktadır. Madencilik sektöründen sonra en fazla istihdam imkanı sağlayan sektör, imalat sanayi sektörleri arasında en önemli alt sektör olarak, imalat sanayindeki toplam üretimin % 30'unu gerçekleştirmektedir.

Otomotiv sanayinde üretim ve ihracat patlaması, büyük oranda iç pazarın ithalata açılmasıyla gerçekleşmiş ve devletin uyguladığı teşvik politikaları sonucunda ithalat artmış, sektör mühim bir değişim geçirmiştir. Tüm bu var olagelen imkanlar, Türkiye otomotiv sanayi için büyük fırsatlar doğurmaktadır.³¹⁸

³¹⁷ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 51.

³¹⁸ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, "GAC Otomotiv Sektörü", s. 14-16.

Güney Afrika otomotiv sanayi sektörünün, ileri bir konumda bulunmasının sebebi, hükümetin Motor Sanayi Planı (MIDP) kapsamında pozitif müdahalesi ve akabinde sektörün uluslar arası pazarda rekabet imkanı bulmasıdır. Makro ekonomik değerlerin 2006'da yükselmesiyle, binek otomobili satışları artış göstermiştir. Payı her yıl sürekli artış gösteren dizel araç satışlarının, toplam içindeki payı % 20.8'dir.

2008 yılı itibariyle Türkiye'nin Güney Afrika'ya olan otomotiv ana sanayi ihracatı, bir önceki yıla göre 16 milyon dolar gerçekleşerek, % 73 düşmüştür.³¹⁹

Ürünlerimiz arasında en fazla ihracatı yapılan 16 milyon dolar ile binek otomobilleri iken, ikinci sırada, 2008'de bir önceki yıla kıyasla % 25 düşüş yaşayan, 12 milyon dolarla traktör ihracımızdır. 2009 yılında küresel kriz hasebiyle ana sanayi ihracatı bir önceki yıla göre % 58 azalmıştır. Otomotiv yan sanayi, en fazla ihracı gerçekleştiren ürünler; fren-servo frenler ve aksamı, dış lastikler, hava yastıkları, kara taşıtlarının diğer kısım ve parçaları, direksiyon simitleri ve kısımları ve dizel motor kısımları iken, bu dalda 2008 yılı ihracatı, bir önceki yıla göre % 15 artarak 39 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.³²⁰

Otomotiv sanayi ürünlerinde, 2007 yılı itibariyle ihracatımız 90.654.520 dolar iken, ithalat miktarımız 33.746.105 dolardır. 2008 yılında ihracatımız 48.030.748 dolar olarak gerçekleşirken, ithalatımız 169.521.755 dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatımız 2009'da 37.448.689 dolar iken, ithalatımız 94.791.528 dolardır. 2010 yılında ise ihracatımız 40.308.885 dolar iken, ithalatımız 5.374.340 dolar olarak gerçekleşmiştir.³²¹

Gerçekleştirdiğimiz ihracatta otomotiv sanayi ürünleri dikkat çekerken, ithalatta ise otomotiv yan sanayi ürünleri öne çıkmaktadır.³²²

Güney Afrika Devlet Başkan Yardımcısı Kgalema Motlanthe'nin görüşüne göre; Türkiye ile ticarete taşıt, otomotiv komponentleri öne çıkmalı.³²³

³¹⁹ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 44,45.

³²⁰ İGEME, a.r., s. 46.

³²¹ TÜİK, a.g.v., 2007-2010.

³²² DEİK, a.g.b., 2010, s. 16.

³²³ Ekonomik Forum dergisi, "Güney Afrika" ile ilgili haber, Haziran 2010, s. 90.

Otomotiv sanayi sektörü, Türkiye'nin ihracat imkanları açısından pozitif görünümündedir. Türkiye'nin ithalatı bakımından da motor sanayi öne çıkan sektörlerdendir. Ayrıca otomotiv sanayi sektörü, Güney Afrika'nın gelişimini tetiklemekte ve yatırım alanları açma bakımından önemli yer teşkil etmektedir.³²⁴

2006 yılı itibariyle Afrika kıtasının toplam otomobil üretiminin yaklaşık % 75'ini Güney Afrika otomotiv sanayi gerçekleştirmektedir.³²⁵

Tablo 59

Otomotiv Sanayi Ürünlerinde Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti Dış Ticareti

Yıllar	İhracatımız (1000 Dolar)	Güney Afrika'ya İhracatımızdaki Payı (%)	İthalatımız (1000 Dolar)	Güney Afrika'dan İthalatımızdaki Payı (%)
2000	13,147	18,5	192	0,1
2001	9,676	12,4	3,445	1
2002	8,395	9,6	9,393	4,5
2003	13,381	11	9,359	2,8
2004	45,319	23,8	6,584	0,7
2005	88,158	27,9	22,246	1,8
2006	88,211	14,7	41,572	2,3

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, "GAC Otomotiv Sektörü", s. 14.

2006-2008 yıllarında ihraç ürünlerimiz arasında ilk sıralarda gelen benzin ihracatı, 2010 yılında sadece 570 bin dolar düzeyinde kaydedilmiştir. Bunun nedeni, küresel ekonomik kriz nedeniyle 2008 sonrasındaki dönemde GAC otomobil satışlarının azalmasıdır. İkinci sırada yer alan kara taşıtları aksam parçaları ihracatımız, 2010'da % 66,5 artarak 17.4 milyon dolar düzeyine çıkmış, 3. sıradaki otomobil ihracatımız % 19 düşüşle 20.8 milyondan 16.9 milyona gerilemiştir. 2009 yılında 10.9 milyon

³²⁴ Ekonomik Forum dergisi, "Güney Afrika" ile ilgili haber, Ağustos 2010, s. 34-45.

³²⁵ Tatari, Begüm, "Güney Afrika'nın En Önemli İmalat Sektörü: Otomotiv", Periskop, İzmir Ticaret Odası (İZTO), <http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/E0CB10E2-1FEB-42B6-B3AA-60F4B5E3E6C4/8971/GuneyAfrikaOto.pdf> (13.01.2012).

dolar olan iç ve dış lastik için mensucat ihracatımız, 2010 yılında 9.5 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılı ihracatımızda, dış lastikler (-% 35) ve motor aksamı (-% 41) en fazla düşüş gösteren ürünlerdir.³²⁶

2010 yılı ithalatımızda otomotiv klima sistemlerinde kullanılan filtre cihazları, % 56 oranında artışla 62.4 milyon dolardır.³²⁷

Otomotiv sanayi ürünleri karşılıklı ticaretinde, yıllara göre ihracat verilerini incelediğimizde; tam bir istikrar sağlanamamıştır. Bazen düşüşler yaşanmış, bazı yıllarda ise yükselişler görülmüştür. 2000 yılında 13.147 bin dolar olan ihracatımız, 2001 ile düşüğe geçmiş, 2003 yılında ise 2000 yılındaki ihracat oranına çok az bir miktar fark atarak 13.382 bin dolar olmuştur. 2004 yılında 45.319 bin dolar olan ihracatımız, 2008'e kadar yükselişini devam ettirmiş, 2008'den sonra düşüş yaşanmıştır. 2009 yılında ihracat rakamlarımızda düşüş yaşanırken, 2010'da tekrar küçük bir büyüme yaşanmıştır.

2000 ile 2010 yılları arasında otomotiv sanayi ürünleri bazında ihracat rakamımızın en yüksek olduğu yıl, 90.654.520 dolar ile 2007, en düşük olduğu yıl ise; 8.395 bin dolar ile 2002'dir.

Güney Afrika'dan otomotiv sanayi ürünleri ithalatımıza baktığımızda ise; 2000 yılında 192 bin dolar ile başlayarak 2002'ye kadar bir yükseliş söz konusudur. 2003'te 9.359 bin dolar olarak gerçekleşen ithalatımız, 2004'te düşmüş, 2005 yılından sonra da yükselişe geçmiştir. 2006'da 41.572 bin dolara kadar çıkan ithalat rakamımız, 2007'de düşüş yaşamıştır. 2008'de ithalatımız bir hayli yükselirken, 2009'dan sonra sürekli düşmüştür.

2000 ile 2010 yılları arasında otomotiv sanayi ürünleri bazında ithalat rakamımızın en yüksek olduğu yıl, 169.521.755 dolar ile 2008, en düşük olduğu yıl ise; 192 bin dolar ile 2000'dir.

³²⁶ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 50-51.

³²⁷ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 51.

Otomotiv sanayi ürünleri alanında dış ticaret hacmimizin en yüksek seyrettiği yıl, 217.552.503 dolar ile 2008 yılı iken, en düşük gerçekleştiği yıl, 13.121 bin dolar ile 2001 yılıdır. Dış ticaret dengesi, çoğu yıllar hep lehimize gelişirken; 2002 (-0.997 bin dolar), 2008 (-121.491 bin dolar) ve 2009 (-57.343 bin dolar) yılı aleyhimize gelişme göstermiştir.

Güney Afrika otomotiv yan sanayinde canlılık kendini bariz bir şekilde göstermektedir. Aynı zamanda otomotiv ürünleri için pazar sürekli canlı konumda ve gelişmektedir. Ülkenin otomotiv yan sanayisinde ürün ve yedek parça yelpazesi, Afrika merkezli bir ülke olduğundan ve de her yerden farklı ürünler ulaştığından, geniştir. Çinlilerin ucuz-kalitesiz ürün satmasının yanı sıra, Türk oto firmaları kaliteyi önemsediklerinden, bu pazarda şanslı sayılırız. En fazla ihraç ettiğimiz otomotiv sanayi ürünleri; binek otomobil, traktör, otobüs ve minibüstür.³²⁸

³²⁸ Gülkaya, Musa; Sönmez, Ayper, s. 54-64.

Tablo 60
Yıllar Bazında Otomotiv Sanayi Ürünleri Ticaret Potansiyeli (Milyon Dolar)

Sektör	GAC'ın Toplam İthalatı (2009)	Türkiye'nin GAC'a İhracatı (2010)	Türkiye'nin Toplam İhracatı (2010)	Dünya İthalatında GAC'ın Payı (2009)	Türkiye'nin GAC'a İhracatındaki Değişim (2009-2010)	GAC'ın Toplam İthalatındaki Değişim (2008-2009)	Ülke İthalatında İlk 3 Ülke ve Pazar Payları (%)
Otomotiv Ana Sanayi	4,470	34,3	12,216	% 0,5	% 9,4	% 3	Japonya(% 24) Almanya(% 22) İngiltere(% 12)
Otomotiv Yan Sanayi	3,155	17,4	2,673	% 0,4	% 66,5	% 8	Almanya(% 22) ABD(% 12) Japonya(% 11)
Tarım Traktörleri	427	5,1	271	% 0,8	% -3,6	% 40	Almanya(% 26) İtalya(% 15) ABD(% 14)
Güç Aktarımları Ekipmanı	390	1,9	213	% 0,8	% 76,5	% 25	Almanya(% 26,9) ABD(% 18,9) İtalya(% 10,8)

Kaynak: İGEME, “GAC Ülke Raporu”, Ankara, Haziran 2011, s. 37.

Otomotiv sanayinin önemli bir bölümünü teşkil eden petrol ve petrolden elde edilen ürünler sektöründe, Türkiye'nin ihracatında Güney Afrika, 337 milyon dolar ve % 7'lik payla 2. sıradadır.³²⁹

Son beş yıl içerisinde Türkiye'nin Güney Afrika'ya ihracatında motorlu kara taşıtları % 112 artış göstermiştir.³³⁰

Otomotiv ürünlerinin, 2005 yılında görüşmelerine başlanılan Güney Afrika ile Avrupa Birliği (AB) arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması (STA) kapsamına alınması, Güney Afrika'ya otomotiv yan sanayi ürünleri ihracı yapan Türkiye'yi negatif yönde etkileyecektir.³³¹

3.4 Sanayi

Yüksek istihdamı ile ülke gelişimine katkıda bulunan, özel sektör ağırlıklı madencilik ve enerji, demir-çelik, ağır kimyasallar ve mineral işletmeciliğinden müteşekkil imalat sanayi, GSYİH'nin beşte birini oluşturmaktadır.³³² Ayrıca sanayi sektöründeki gelişim ve ilerleme açısından Afrika kıtasında Güney Afrika, bir adım öndedir.³³³

2008 Şubat ayı itibariyle % 84.4 olan imalat sanayi kapasite kullanım oranı, 2009'un son çeyreğinde % 78.8'dir. Ülkenin son yıllarda en çok büyüme gösteren otomotiv ve yedek parça sektörü, iç ve dış talepte yoğun tercih edilerek, Güney Afrika GSYİH'sine % 7 dolayında katkıda bulunmuştur. 2006 senesinde 587.719 adet üretilen araç sayısı, 2007'de 534.490, 2008'de 562.965, 2009'da ise 373.923'tür. Bunun sebebi küresel ekonomik krizdir. 2007 yılı itibariyle ihraç edilen araç sayısı 171 bin iken,

³²⁹ Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., "Türkiye'nin İhracatında Öne Çıkan Sektörlerde Temel Pazar Ülkeler, Rakipler ve Rekabet Gücü", Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, Şubat 2010, Ankara, s. 14.

³³⁰ Ak, s. 7.

³³¹ DEİK, "Türkiye-Güney Afrika Ticari ve Ekonomik İlişkileri", s. 4.

³³² KTO, a.r., s. 9,10.

³³³ Tepebaş, Ufuk, "1990 Sonrası Afrika: Mücadele Alanı", Yüksek Lisans Tezi, T.C. Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler ve Küreselleşme Anabilim Dalı, Tez Danışmanı: Uğur Özgöker, İstanbul, 2009, s. 27.

üretime oranı % 32; 2008’de 284 bin iken, üretime oranı % 50 ve 2009’da 175 bin iken, üretime oranı % 47’dir.³³⁴

Afrika’nın tek kağıt ve selüloz üreticisi olan Güney Afrika’da, yılda 720 bin ton kağıt yeniden dönüştürülmektedir. Misal olarak; 2000 yılında paketleme sanayi 1.4 milyar dolar ciro yapmış ve 2.3 milyon ton paketleme malzemesi tüketmiştir. 2008’de kimya ve plastik sektörü GSYİH’nin % 4’ünü oluşturmaktadır. Afrika ülkelerinde sektör bazında lider konumda olan Güney Afrika, dökme kimyasallarda en fazla ihracatı Zimbabve’ye yapmaktadır. Kömüre dayalı olan plastik sanayi teknolojisi, Avrupa ve Doğu Asya’dan ithal edilmekte ve 35 bin kişi istihdam etmektedir. Üretim sektörü içinde 6. sırada yer alan tekstil, ülke GSMH’sinin % 1.5’ini teşkil etmekte, en büyük üretim payında dokumacılık ve iplik yer almaktadır. Yılda 50 bin ton yünün üretildiği ülke, dünyanın 4. büyüğüdür. Pamuk ihtiyacının % 60’ını ithalattan sağlayan Güney Afrika, 36 milyon m² halı ve 500 milyon m² kumaş üretmektedir. Tekstilde en fazla ithalat Tayvan’dan yapılmaktadır. Ayakkabıcılıkta ise Endonezya ve Çin’den gelen ucuz ayakkabılar, yerli sanayiye aleyhte etki yapmıştır.³³⁵

3.5 Turizm

Doğrudan ve dolaylı bir milyon istihdam imkanı sağlayan turizm sektöründe hedef, GSYİH katkısını % 14’e çıkarmaktır.

Sektör verilerine göre, Güney Afrika’ya gelen turistler 2006 yılında 66.6 milyar Rand’lık harcama yaparken, 2007’de 60.1 milyar Rand harcama yapmışlar ve oran % 9.7 civarında azalmıştır. 2008’de 9.6 milyon yabancı ülkeyi ziyaret ederken, 2009 yılında % 3.6 oranla artış kaydedilerek rakam 9.9 milyonu bulmuştur.

Yaygın bir şekilde kullanımda olan İngilizce, mutedil bir iklim yapısı, spor tesis ve imkanları, kumlu sahiller, dağlar, oyun parkları ve vahşi doğa rezervleri, güçlü bir turizm potansiyelini göstermektedir. Hükümet tarafından İvmelendirilmiş ve

³³⁴ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.r., s. 28.

³³⁵ DEİK, a.g.b., 2010, s. 8,9.

Paylaşımli Büyüme Girişimi (Accelerated and Shared Growth Initiative-AsgiSA) programında, anahtar sektörlerden birisi olarak ele alınan turizm, emek yoğundur. Ülke ekonomisinde en hızlı büyüyen sektörlerden birisi olan sektör, GSYİH'nin büyümesine katkısının yıllık % 6 oranına yükseltilmesi hedeflenmektedir.³³⁶

3.6 İnşaat – Madencilik

2000 yılında inşaat sektöründe 56.674 kişi istihdam edilirken sektör geliri 8.669.595.494 Rand idi. 2004'e kadar istihdamla birlikte gelirlerde artış söz konusu iken, 2004 yılında sektör geliri 17.180.281.073 Rand'e gerilemiştir. Bu dönemden sonra da yükseliş devam etmiş; 2008'de zirve yapan istihdam sayısı 129.694 kişi, sektör geliri ise 58.063.639.993 Rand olmuştur. 2009'da istihdam kapasitesi gerileyerek 127.480 kişi, gelir ise 51.147.261.584 Rand olarak kaydedilmiştir.³³⁷

2006 yılında % 14.7 ve 2007 yılında % 18.1'lik büyüme oranı ile ülke ekonomisinde en fazla büyüme kaydeden sektör konumunda olan inşaat, 2010 FIFA Dünya Kupası hazırlıkları kapsamında, ülke altyapısının modernleştirilmesine yönelik yatırımlarda artış kaydedilmiştir.³³⁸

2009 yılındaki reel üretimde % 7.4 artış görülmüş, 2010 yılı üçüncü çeyreğinde inşaat sektöründeki reel katma değer % 0.8'lik oranda artış göstermiş, son çeyrekte ise oran düşerek % 0.2'ye gerilemiştir.³³⁹

Madencilik sektörünün önemli ölçüde özel kesim tarafından yapıldığı ülke, değerli maden sahalarına sahiptir. Ülkenin kurulması ve ekonomisinin hızlı gelişmesinde ana faktör olarak zengin jeolojik mineral yoğunluğun gösterildiği Güney Afrika, maden işletmeciliğinde büyük ölçüde yerli ağırlıklı olmasına karşın, yabancı yatırım serbesttir. Mineral ve Petrol Kaynakları Geliştirme Yasası'nın 2002 yılında hayata geçirilmesi ile, kaynakların tamamı devletin eline geçmiş ve siyahların lehine

³³⁶ İGEME, a.g.r., 2010, s. 23.

³³⁷ DTM, a.p., Ocak 2011, s. 7-8.

³³⁸ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 28.

³³⁹ DTM, a.p., s. 4-5.

olarak arazi sahipliği değişikliği yasasına göre mineral telif hakları ödemesi başlatılmıştır.³⁴⁰

3.7 Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik İlişkilerin Geleceği

Coğrafi uzaklık ve Güney Afrika'ya dönük Türk müteşebbislerin uzun vadeli plan-strateji yapamamaları, ikili ekonomik-ticari ilişkilerin istenilen düzeyde olmamasının sebeplerinden biri olarak gösterilen yüksek gümrük vergilerinin yanı sıra, özellikle tekstil (Haziran 2003 ve Şubat 2004) ve makine teçhizatlarına (Haziran 2004) uygulanan anti-damping soruşturması ve vergileri, Türk iş adamlarını korkutmaktadır. Ayrıca yüksek gelirli elit bir kesim ve çok fakir olarak hayatını devam ettiren halkın olması ve orta sınıfın olmayışı, Hintli ve Çin nüfusu nedeniyle halkın Uzakdoğu mallarına ilgisi, Türkiye'nin piyasa rekabet ortamını zayıflatmaktadır.³⁴¹

Hindistan ve Çin'in denizyolu ulaşımının Güney Afrika'ya kolay gerçekleşmesinden dolayı bu ülke mallarının pazara masrafsız ulaşması, Türklerin deniz ulaşımında limanlarda bekleyerek ziyadesiyle harcama yapmaları şirketlerimizi zor duruma düşürmektedir. Yüksek gelir farkı ve yoksulluğun bariz bir şekilde görünmesi, güvenlik endişesini artırmakta ve bu da ticareti bir nebze engellemektedir.³⁴²

Güney Afrika'da Türkiye'nin, ülkemizde ise Güney Afrika'nın yeterince tanınmaması,³⁴³ ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizi etkilemekte ve bu, başlıca sorun olarak göze çarpmaktadır.

Uluslararası ticaret tecrübesi ve ahlak kavramını tam olarak kurumsallaştıramayan firma ve şirketler, pazar piyasasında sıkıntı yaşamaktadır.³⁴⁴

³⁴⁰ KTO, s. 12.

³⁴¹ http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/ZA/pazara_giris.doc (05.01.2012).

³⁴² Ekonomik Forum dergisi, "Güney Afrika" ile ilgili haber, Ağustos 2010, s. 43,45.

³⁴³ Öztürk, a.g.r., s. 38.

Ülke ve bölgelerin Güney Afrika'da ekonomik ilişkileri bağlamında rekabetine bakıldığında, ülkemizin Güney Afrika ihracatında serbest ticaret anlaşmasının bulunmaması, gümrük vergisi dezavantajı vardır.³⁴⁵ Aynı zamanda uygulanan yüksek oranlı gümrük vergileri, Türk iş konseyi aktivitelerini zora sokmaktadır.³⁴⁶

İnşaat sektöründe yatırım yapacak firmaların alacaklarının vaktinde tazmin edilmemesi ve vergisel sorunlar, büyük firmaların emperyal bir yapı arz etmesi, ülkede kalıcı olmanın önünde bir engel olarak durmaktadır.³⁴⁷

Hükümetin maden sektöründeki üretime getirdiği kısıtlamalar, Türk iş adamlarının bu alanda yatırım yapma girişimlerini azaltmakta ve maden piyasasına girişlerini engellemektedir. Nakliyecilik işlemlerini demiryoluyla yapmak zorunda olan firmalar, ulaşımın 2003 sonrası karayoluna kayması dolayısıyla, zorluklar yaşayacaktır. Sağlık açısından riskli bir ülke oluşu (AIDS/HIV vb.), çekinceler meydana getirmektedir. Yine tarife dışı engellerin yanında, limanlardaki tıkanıklık ve yoğunluk, ciddi şikayet oluşturmaktadır.³⁴⁸

Doğal taş pazar sektörünün İspanya, Malezya ve Lüksemburg firmalarınca kontrolü, mezkur piyasaya girişin adil bir şekilde gerçekleşmesini engellemektedir. Adı geçen sektöre hükümetin tam bir teşviki olmadığından, yatırımlarda istihdam sağlanamamaktadır. Bir tarafta yüksek gelirli, diğer tarafta yoksul kesimin varlığı ve güçlü bir orta sınıfın olmayışı, hedef kitlenin seçimini zorlaştırmaktadır.³⁴⁹

İrkçı ayrım (apartheid) rejiminin sona ermesinden sonra beyaz nüfusun ülkeyi terk etmesi, profesyonel işgücü kaybına yol açmıştır. Siyah nüfusun ırk ayrımında beyazları hedef alması,³⁵⁰ asayiş-güvenlik zafiyeti doğurmakta ve bu da firmalar için endişe kaynağını teşkil etmektedir.

Konaklamayı tercih edecek firma-şirket mensupları, bir yerden başka bir yere gideceğinde, güvenlik endişesi dolayısıyla sürekli araçla seyahat etmek durumdadır.

³⁴⁴ DEİK, a.g.b., Ekim 2004, s. 9.

³⁴⁵ T.C. Başbakanlık, "Mobilya Sektörü", raporu, s. 9.

³⁴⁶ DEİK, a.b., s. 10.

³⁴⁷ DTM, a.g.p., s. 5.

³⁴⁸ İGEME, a.g.r., 2010, s. 9-41.

³⁴⁹ http://www.turkishstones.org/docs/rapor_dogaltas_G_AFRIKA.pdf s. 10,15, (09.02.2012).

³⁵⁰ Gülkaya, Musa; Sönmez, Ayper, s. 56.

Güney Afrika'nın da içinde bulunduğu Afrika kıtasında bölgesel ve iç savaşların oluşu (Sahra Altı Afrika'da Mau Mau isyanı gibi³⁵¹), güçlü yatırım isteğini öldürmektedir.³⁵² Ülkede hırsızlık ve benzeri suçların³⁵³ yaygın olması, iş yapacak firma çalışanlarını tedirgin edecek düzeydedir. Bürokratik maliyetler,³⁵⁴ ülkemiz yatırımcılarının gözünü korkutmaktadır.

Ülkede güvenilir ilişkiler geliştiremeyip, vaktinde teslimat gerçekleştiremeyen ve devamlılığı olmayan firmaların kalıcılığı yoktur. Irkçı bir yapıya uzun dönem maruz kalmış halkın, zamanla oluşan yerli kültürünü yeterince tanımamak ve sabrı zorlayacak derecede yavaş işleyen bürokrasi sistematığı, iş adamlarımızı bıktırmaktadır. İş yapılacak Güney Afrika menşeli kurumların randevuları geciktirmeleri de başlı başına bir problemdir.³⁵⁵

Kamu ihalelerine girerek alım yapmak isteyen firmaların, ülkenin firmalarından biriyle ortaklık yapması gerekmekte ve siyahi personel istihdamı olmayan şirketin kazanma şansı düşük düzeyde olmaktadır. Irkçı rejimden kurtulan halka, kendilerine özgü baskı kültürleri ve çekinceleri olduğundan, yapıcı davranılması zaruridir. Ayrıca hukuksal planda, bozdurulan her miktardaki dövizin kayıt altına alınması, komisyon masraflarını şişirmektedir.³⁵⁶ Ülkenin firmalarınca yapılan gerçeği yansıtmayan iş teklifleri, Türkiye firmalarınca dikkatlice takip edilmeli ve teyakkuzda olunmalıdır.³⁵⁷

Güney Afrika pazarının gelişimi ve doyunluğuna büyük oranda katkı sağlayan Avrupalı firmalarla rekabetin zorluğu, kendini bariz bir şekilde hissettirmektedir. Ayrıca marka bağımlılığı yüksek düzeyde seyreden ülke tüketicileri için, yeni giriş yapacak ürünün tanıtım ve promosyon çalışmalarının yapılması gereklidir. Pazar-piyasa araştırmasının iyi tetkik edilmemesi, yüklü mali kayıplara sebebiyet verebilir.³⁵⁸

³⁵¹ Uchehara, Kieran E., ‘‘Afrika’daki Çatışmalarda Din Faktörü: Nijerya-Kaduna Örneğiyle Bir Analiz’’, Doktora Tezi, T.C. Uludağ Üni., Sosyal Bilimler Enst., Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Danışman: İbrahim S. Canbolat, Bursa, 2008, s. 25.

³⁵² Guelli, çeşitli sayfalar.

³⁵³ Aras, çeşitli sayfalar.

³⁵⁴ T.C. Ekonomi Bakanlığı, ‘‘Afrika Ülke Masaları Raporu’’, s. 18.

³⁵⁵ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, ‘‘GAC Otomotiv Sektörü’’ raporu, s. 16.

³⁵⁶ İGEME, a.g.r., Haziran 2011, s. 27-31.

³⁵⁷ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Mayıs 2006, s. 58.

³⁵⁸ Ak, s. 13.

Telekomünikasyon giderlerinin yüksek oluşu, geniş çaplı perakende merkezlerinin sadece ana kent ve çevrelerinde yoğunlaşması, tecrübeli, malum şirketlere sadakat ve tutuculuk ve zamanında teslimat ve devamlılığı önemseyen tüketici profili, diğer önem arz eden faktörlerdir.³⁵⁹

Güney Afrika'nın da içinde olduğu Sahra Altı Afrika'ya; ABD, Rusya, Çin, Avrupa ve Hindistan'ın artan yoğun ilgisinden³⁶⁰ kaynaklanan rekabet ortamında kaybolmamak için, altyapısı sağlam bir hazırlık gerektirmektedir.

Türkiye ile Güney Afrika arasında ilk temas, iktidarın, beyaz azınlığın elinden siyah çoğunluğun eline geçtiği 1994 yılından bu yana, Haziran 2000'de, Güney Afrika Dışişleri Bakan Yardımcısı Aziz Pahad'ın ülkemize yaptığı ziyaretle kurulmuştur. Siyasi nitelikli ilk üst düzey ziyarette, özel sektör temsilcileri de hazır bulunmuştur.

Johannesburg'da, 26 Ağustos-4 Eylül 2002 tarihleri arasında Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi düzenlenmiş, Türkiye Cumhurbaşkanı ile birlikte resmi ve gayri resmi heyetler olarak toplam 90 kişi katılmıştır. Dönemin Devlet Başkanı Yardımcısı Jacob Zuma, 2003 Eylül'ünde Türkiye'ye resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Konya Ticaret Odası (KTO) mensupları, iş görüşmeleri için 8-12 Mart 2004 tarihleri arasında Güney Afrika'yı ziyaret etmiş, Pretoria ve Johannesburg'da temaslar gerçekleştirmiştir. Aynı yılın 8-14 Mayıs'ında Uşak Sanayi Odası müntesipleri 25 kişilik bir heyetle Cape Town'a bir iş ziyareti gerçekleştirmiştir.

Johannesburg ve Cape Town'da iş adamları ile birebir görüşmeler yapmak için dönemin devlet bakanı Kürşad Tüzmen, 30 kişilik bir grupla 26 Ekim 2004 tarihinde ülkeye beş günlük bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Seminer için 5-13 Şubat 2005'te Marifed-Marmara İş Hayatı Dernekleri Federasyonu, 30 kişilik bir işadamları heyeti ile Johannesburg ve Cape Town'da bulunmuştur.

³⁵⁹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 73.

³⁶⁰ Köse, a.g.r., s. 14.

60 kişilik bir işadamları heyeti, Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında, temaslarda bulunmak ve işadamları arasında birebir görüşmeler gerçekleştirmek için, 3 Mart 2005 tarihinde Johannesburg ve 4 Mart 2005'te Cape Town'da bulunmuştur. 5-8 Şubat 2006 tarihlerinde, Güney Afrika Savunma Bakanlığı Genel Sekreterinin davetlisi olarak, savunma sanayii alanında faaliyet gösteren 11 firma temsilcisiyle beraber, Savunma Sanayii Müsteşarı Murad Bayar, Güney Afrika'ya bir ziyarette bulunmuştur.³⁶¹

2006 yılının Mayıs ayında Güney Afrika Kamu İktisadi Teşekkülleri Bakanı Alec Erwin, 13-15 Haziran 2006'da Güney Afrika Savunma Bakanı Masiuoa Lekota ülkemizi ziyaret etmiştir. Bir yıl sonra 22-23 Mart 2007 tarihlerinde istihdam ve çalışma politikaları, gelişmekte olan ülkelerdeki son ekonomik gelişmeler ve gelişmekte olan ülkelerin uluslararası örgütlerle ilişkileri konularında temas ve görüşmelerde bulunmak üzere Adalet ve Kalkınma Partisi (AK PARTİ) milletvekillerinden oluşan yedi kişilik milletvekili heyeti, Güney Afrika'ya ziyaret gerçekleştirmiştir.

24-25 Mart 2007 tarihlerinde Pretoria'da, üyeleri arasında Türkiye'nin de bulunduğu, global iktisadi gelişmelerin izlenmesi ile uluslararası işbirliğinin artırılmasına yönelik faaliyet gösteren Group of 20 (Yirmi Grubu) G-20 platformunun toplantısına, Hazine Müsteşarı İbrahim Çanakçı, bir heyetle birlikte iştirak etmiştir.

13-16 Mayıs 2007 tarihleri arasında Güney Afrika'da gerçekleştirilen Türkiye-Güney Afrika Enerji ve Madencilik Çalışma Grubu II. Dönem Toplantısı'na ülkemizden, Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürü Rıfat Dağdelen başkanlığında çeşitli bakanlık temsilcileriyle birlikte iştirak edilmiş ve Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Aynı yılın Kasım ayında Cape Town şehrinde düzenlenen G-20 toplantısına, ülkemiz heyet başkanı olarak dönemin Devlet Bakanı Mehmet Şimşek katılmıştır. Hemen akabinde bir yıl sonra 31 Mart-2 Nisan 2008'de Pretoria'da gerçekleştirilen Türkiye-GAC Karma Ekonomik Komisyonu I. Dönem Toplantısı'na dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler katılarak çeşitli temaslarda bulunmuştur.

³⁶¹ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Mayıs 2006, s. 43-44.

50 Türk firmasından oluşan Ticaret Heyeti, dönemin Devlet Bakanı Zafer Çağlayan'ın başkanlığında, 01-05 Kasım 2009 tarihlerinde Güney Afrika'ya bir iş ziyareti gerçekleştirmiş ve bakanımız, GAC Ticaret ve Sanayi Bakanı Dr. Rob DAVIES ile bir görüşme yapmıştır. 3 Bakan, 3 Bakan Yardımcısı, ilgili Bakanlık yetkilileri ile 37 firmanın dahil olduğu bir GAC Heyeti, GAC Başkan Yard. Kgalema Motlanthe başkanlığında, Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın davetlisi olarak, 24-26 Mayıs 2010 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir.³⁶²

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), ülkelere göre ihracat ve ithalat verilerini³⁶³ incelediğimizde Güney Afrika'nın yeri; 2000 yılı ihracatımızda Afrika kıtasında³⁶⁴- Türkiye'nin ikili ilişki içinde olduğu Afrika ülkeleri Ek-1'de verilmiştir.- Cezayir 1., Mısır 2., Libya 3. ve Güney Afrika 4. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da³⁶⁵ ise Güney Afrika ilk sırada yer almaktadır. Aynı yılın ithalatında Afrika kıtasında Cezayir 1., Libya 2. ve Güney Afrika 3. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır.

2001 yılı ihracatımızda Afrika'da Cezayir 1., Mısır 2., Tunus 3., Yemen 4., Fas 5. ve Güney Afrika 5. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında Afrika kıtasında Cezayir 1., Libya 2. ve Güney Afrika 3. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır.

2002 yılı ihracatımızda Afrika'da Cezayir 1., Mısır 2., Libya 3., Fas 4., Tunus 5., Yemen 6. ve Güney Afrika 7. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında Afrika kıtasında Cezayir 1. ve Güney Afrika 2. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır.

2003 yılı ihracatımızda Afrika'da Cezayir 1., Mısır 2., Libya 3., Tunus 4., Fas 5., Yemen 6. ve Güney Afrika 7. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında Afrika kıtasında Cezayir 1. ve Güney Afrika 2. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır.

³⁶² T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 53-54.

³⁶³ http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=624;
http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=625 (29.01.2012).

³⁶⁴ Afrika (Kuzey Afrika ve Ortadoğu) ülkeleri için bkz.: T.C. Dışişleri Bakanlığı web adresi:
<http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?ff1be5b3-51d9-4c0a-99f5-291c33c39414> (09.02.2012).

³⁶⁵ Sahra Altı Afrika ülkeleri için bkz.: T.C. Dışişleri Bakanlığı web adresi:
<http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?12d61ad6-534f-4961-a432-f8b94b5c2cef> (09.02.2012).

2004 yılı ihracatımızda Afrika'da Cezayir 1., Mısır 2., Libya 3., Fas 4., Tunus 5., Yemen 6. ve Güney Afrika 7. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında hem Afrika kıtasında hem de Sahra Altı Afrika'da ilk sıradadır.

2005 yılı ihracatımızda Afrika'da Cezayir 1., Mısır 2., Libya 3., Fas 4. ve Güney Afrika 5. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında hem Afrika kıtasında hem de Sahra Altı Afrika'da ilk sıradadır.

Tablo 61
Türkiye'nin Dış Ticaretinde Yıllara Göre Güney Afrika
Cumhuriyeti'nin Sıralaması

YILLAR	İHRACATIMIZ	İTHALATIMIZ
2000	59	41
2001	55	28
2002	62	41
2003	63	38
2004	56	22
2005	43	21
2006	32	18
2007	33	19
2008	25	27
2009	28	26
2010	49	39

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) web adresi, ülkelere göre ihracat-ithalat verileri, 1996-2011, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=624;
http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=625 (29.01.2012).

2006 yılı ihracatımızda Afrika'da Cezayir 1., Mısır 2. ve Güney Afrika 3. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında hem Afrika kıtasında hem de Sahra Altı Afrika'da ilk sıradadır.

Tablo 62
Yıllar Bazında Türkiye'nin Dış Ticaret Değerlerinde
GAC'ın Bölgelere Göre Sıralaması

YIL	BÖLGELER			
	AFRİKA		SAHRA ALTI AFRİKA	
	İHRACAT	İTHALAT	İHRACAT	İTHALAT
2000	4	3	1	1
2001	5	3	1	1
2002	7	2	1	1
2003	7	2	1	1
2004	7	1	1	1
2005	5	1	1	1
2006	3	1	1	1
2007	4	1	1	1
2008	3	2	1	1
2009	4	1	1	1
2010	6	3	1	1

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) web adresi, ülkelere göre ihracat- ithalat verileri, 1996-2011, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=624;
http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=625 (29.01.2012).

2007 yılı ihracatımızda Afrika'da Cezayir 1., Mısır 2., Fas 3. ve Güney Afrika 4. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında hem Afrika kıtasında hem de Sahra Altı Afrika'da ilk sıradadır.

2008 yılı ihracatımızda Afrika'da Cezayir 1., Mısır 2. ve Güney Afrika 3. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında Afrika kıtasında Cezayir 1. ve Güney Afrika 2. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır.

2009 yılı ihracatımızda Afrika'da Mısır 1., Libya 2., Cezayir 3. ve Güney Afrika 4. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında hem Afrika kıtasında hem de Sahra Altı Afrika'da ilk sıradadır.

2010 yılı ihracatımızda Afrika'da Mısır 1., Libya 2., Cezayir 3., Tunu 4., Fas 5. ve Güney Afrika 6. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır. Aynı yılın ithalatında Afrika kıtasında Cezayir 1., Mısır 2. ve Güney Afrika 3. sıradadır. Sahra Altı Afrika'da ise ilk sıradadır.

2010'daki ihracatımız 369.269 bin dolar ve ithalatımız da 889.614 bin dolar iken; dış ticaret hacmimiz 1.258.883 bin dolar ve denge -520.345 bin dolar idi.

Tüm bu gelişmelerle birlikte 2000-2010 Türkiye ile GAC arasındaki ekonomik ilişkilerin geleceği adına şunları söyleyebiliriz:

2011 yılı Güney Afrika ihracatımız artarak 508.703 bin dolar ve ithalatımız da artış yaşayarak 1.954.586 bin dolar olmuştur. Dış ticaret hacmimiz artarak 2.463.289 bin dolar olurken, dış ticaret dengesi yükselerek -1.445.883 bin dolara ulaşmıştır. Aynı yılın ihracat sıralamasında Güney Afrika iki sıra yükselerek 47. ve ithalatta on bir sıra birden yükselerek 28. olmuştur. Afrika kıtasındaki ihracatımızda 2010 yılı yerini koruyarak 2011'de de 6. sırada yerini alırken, ithalatımızda üçüncülüğten birinci sıraya yükselmiştir. Kendisinin içinde bulunduğu Sahra Altı Afrika bölgesinde ise yine liderliğini muhafaza etmiştir.³⁶⁶

³⁶⁶TÜİK, "ülkelere göre ihracat-ithalat verileri", 1996-2011.

Vefakar olan Güney Afrika insanının³⁶⁷, Osmanlı döneminde hilafete bağlılığını izhar etmesi gibi³⁶⁸, Türkiye ile birlikteliği vardır. Afrika kıtasının önemli bir ülkesi olan Güney Afrika ile ilişkilerimizi istenilen düzeye getirdiğimiz takdirde; Ortadoğu, Asya ve Avrupa arasında köprü vazifesi görebiliriz.³⁶⁹ Birinci Dünya Savaşı sonrasına kadar Afrika’da oluşumuz³⁷⁰, Güney Afrika ile ilişkilerimizi derinleştirmede, kültürel bağlamda kolaylık sağlayabilir. Hali hazırda Afrika’da (Güney Afrika) Türklere rastlanabilir.³⁷¹

Yine bunların yanında; Ağustos 2011’de Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu’nun Güney Afrika’nın idari başkenti Pretoria’da³⁷² “Güney Afrika ile stratejik ortağız” mesajı;³⁷³ Güney Afrika lideri Jacob Zuma’nın aile hayatını tahrip eden modernizm eleştirisi paralelinde Avrupa’yı kötülemesi³⁷⁴ sonrası, Ekim 2011’de Güney Afrika’ya resmi bir ziyaret gerçekleştiren Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın Afrika’ya destek mahiyetinde ülkeyi kucaklayıcı konuşması,³⁷⁵ ülkemizin güçlü sanayi şirketlerinden Askeri Elektronik Sanayi (ASELSAN)’ın 16 Eylül 2011’de pazarlama amaçlı Güney Afrika’da şube açması,³⁷⁶ serbest ticaret anlaşması müzakerelerinin hızla devam ettiği³⁷⁷ bir ortamda, Ağustos 2011’de, karşılıklı vizelerin kaldırılması hususunda mutabakata varılması,³⁷⁸ kültürel zenginliği yansıtmak için Ocak 2012’de İstanbul’da Güney Afrika filmlerinin gündemde olması,³⁷⁹ ikili ekonomik ve siyasi ilişkilerimizin geleceğinde büyük potansiyel olduğunu göstermekte ve gelecek adına umutlu ve verimli, iktisadi hayatta Güney Afrika ile güçlü yarınları işaret etmektedir.

³⁶⁷ Müslümanlar kastedilmiştir.

³⁶⁸ Kavas, “21. Yüzyılda Afrika Havzası”, 21. Yüzyılda İslam Dünyası ve Türkiye, Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı, 28-30 Mart 2003, Tartışmalı İlmi Toplantılar Dizisi-41, İstanbul, Yayına Haz.: İsmail Kurt ve Seyit Ali Tüz, Ensar Neşriyat (75), Baskı: Step Ajans, s. 206.

³⁶⁹ Çetinkaya, M. Fatih, “Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesi (GOKAP)’nin Türkiye ve Komşu Ülkeler Üzerine Sosyolojik Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Dicle Üni., Sosyal Bilimler Enst., Sosyoloji Anabilim Dalı, Danışman: Rüstem Erkan, Diyarbakır, 2009, s. 6.

³⁷⁰ Bardakçı, İlhan, **İmparatorluğa Veda**, Alioğlu Yayınları, İstanbul, 2002, s. 480-482.

³⁷¹ Kavas, **Geçmişten Günümüze Afrika**, Kitabevi Yay., İstanbul, Şubat 2005, Takdim yazısı.

³⁷² <http://www.trtturkmenge.com/Haber/HaberDetay.aspx?HaberKodu=cbec0d21-567d-41c3-b78d-9dd25e3bf5f4> (11.02.2012).

³⁷³ <http://www.haber10.com/haber/249703/> (11.02.2012).

³⁷⁴ <http://www.dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=188963&q=g%C3%BCney+afrika> (11.02.2012).

³⁷⁵ <http://www.haber7.com/haber/20111005/Erdogan-Herseyimizle-Afrikanin-yanindayiz.php> (11.02.2012).

³⁷⁶ <http://www.dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=174859&q=g%C3%BCney+afrika> (11.02.2012).

³⁷⁷ T.C. Pretoria Büyükelçiliği, a.g.r., Temmuz 2011, s. 52.

³⁷⁸ <http://www.hurriyet.com.tr/planet/18545785.asp> (11.02.2012).

³⁷⁹ Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (AÇAUM), “Afrika Gündemi” dergisi, aylık yayın organı, sayı: 959, Ankara, Ocak 2012, s. 33.

Dünya siyasetinde, Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi Geçici Üyeliği görevini 2011-2012 döneminde ifa ederek etkinliğini artıracak Güney Afrika ile, aynı görevi 2009-2010 döneminde üstlenen Türkiye'nin stratejik ortak olması muhtemeldir.³⁸⁰ –Her ne kadar Güney Afrika, Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi Geçici Üyeliği'ni ve İzmir Expo adaylığını desteklemese de-

Ayrıca, BM'nin yayınladığı 2012 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'na göre; Afrika kıtasındaki en büyük ekonomik büyümenin Güney Afrika'da yaşanacak olması,³⁸¹ bu bölgede gelecek adına potansiyel bir yapının olduğunu ve Türkiye'nin de Güney Afrika ile ekonomik ilişkilerini geliştirmekteki kararlılık iradesini ortaya koyarak, azimli bir şekilde hareket etmesi, doğru yolda olduğumuzu göstermektedir.

³⁸⁰ <http://www.haberafrika.com/articleDetails.php?artid=10> (15.02.2012).

³⁸¹ AÇAUM, aynı dergi (a.d.), aynı sayı (a.s.), s. 22.

SONUÇ

1994 yılında apartheid rejiminin sona ermesiyle, ileriye dönük kapsamlı bir ekonomik reform ve kalkınma programı başlatan Güney Afrika Cumhuriyeti, 2000 sonrası birçok sektörde önemli ilerleme kaydetmiştir. 2008 yılı küresel mali krizi bir süre bu ülkeyi etkilese de; inşaat, bankacılık, yatırım düzenlemeleri, enerji, telekomünikasyon, maden ve tarım gibi sektörlerin yanı sıra otomotiv sanayi sektöründeki gelişim çizgisi ve devam edegelen ivme, anılmaya değerdir.

Tüm ekonomik sektörleri yabancı yatırıma açan ve hükümet olarak teşvik politikalarını kararlı olarak sürdüren Güney Afrika Cumhuriyeti; bölge ülkeleriyle geliştirdiği sıkı ilişkilerle beraber, gelişmekte olan ülkeler ve dev ekonomik gücü olan Avrupa ülkeleriyle de sağlam işbirliğine giderek dünyaya açılımını azami gayret ve heyecanla devam ettirmektedir.

2010 yılı dünya kupası organizasyonunun bu ülkede yapılması, hem Güney Afrika'nın dünya ülkeleri nezdindeki itibarını artırmış, hem de bu organizasyon ülkeye ekonomik olarak değer katmıştır.

Var olan potansiyelin tamamı kullanılamamakla beraber, GAC-Türkiye ticareti son yıllarda sürekli artış göstermektedir. Her iki ülkenin de büyüyen bir ekonomiye sahip olması, ekonomik yapılarının birçok sektörde birbirini tamamlamaya zemin teşkil etmesi, karşılıklı ticaretin çok daha fazla olabileceğine işaret etmektedir. Gerek yatırım, gerekse ihracat yoluyla GAC pazarına giriş yapması mümkün görülen Türk firmaları için önü açık sektörler; otomotiv, hazır giyim ve tekstil, makineler, cam ve camdan eşyalar, inşaat ve beyaz eşya-elektrikli ev aletleridir.

Altın, kömür ve petrol ürünleri dışında sanayi sektöründe yoğun, aktif ve süreklilik arz edecek şekilde odaklanmaya ihtiyaç duyulan çok sayıda fırsat mevcuttur. Güney Afrika'nın tarım sektörü bakımından dışa açık olması, Türkiye için azami ölçüde ticari fırsatların artmasına imkan verecektir.

Karşılıklı ilgi ve fırsatlar çerçevesinde, her iki ülkenin kısa ve orta vadeli gündemine bakıldığında önümüzdeki dönemde, daha yüksek miktarda bir dış ticaret hacmi beklenmektedir. Türk firmaları GAC yerel yönetimlerinin hayata geçirmeye karar verdiği toplu konut projelerinde görev almaya başlamıştır.

Son yıllarda Afrika'ya bakış açılarını ve yaklaşımlarını değiştiren, dünya ekonomisinde önemli yeri olan ülkelerin tamamı, Güney Afrika'daki gelişmeleri yakından takip etmektedir. Çin'in on sene önceki hareketliliğini çağrıştıran ve önümüzdeki on yıllık süreçte benzer yönde gelişmelerin, özellikle gelişmiş ülkelerin de sağlamakta olduğu destekler ile beklendiği Güney Afrika ve Sahra Altı Afrika ülkelerindeki hareketliliğe ülkemiz uzak kalmamış ve ticaret dengesinde sürekli negatif yönde ilerleyen Türkiye, daha aktif ihracatçı rolüne yönelmiştir. Ülkemiz iş adamlarınca, yeni bir Afrika perspektifi oluşturulmuş ve genelde Afrika kıtasına, özelde ise Güney Afrika başta olmak üzere Sahra Altı Afrika'ya özel bir ehemmiyet atfedilmiş ve kısa vadede bu bölge mercek altına alınmıştır.

Eğer ülkemizdeki iş çevreleri yoğun bir tempo ile bölgeyi kuşatarak, ar-ge çalışmalarını genişletirse, gelişmiş ülkelerin ilgi ve desteğiyle piyasalarda canlı bir hareketlilik ortamı meydana gelecektir.

Güney Afrika ile şu an itibariyle tam teşekküllü bir bağlantı mekanizması olmamasına rağmen; mazisinde dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımcılığı bulunmayan, tarihsel arka planı lekesiz bir Türkiye'nin, Güney Afrika ile nispeten daha cazip ve yakın gelecek kültürel ve tarihsel motiflerin bulunması, ikili ilişkilerde dış ticarete evrilen bir yapıya dönüşme imkanı verecektir. Afrika'da varlığını bariz bir şekilde hissettirecek bir Türkiye, ülkesi için geniş yelpazeli iş fırsatları sunabilecektir.

Zıt mevsimlerin yaşandığı iki ülkenin, bunu fırsat bilip yeni imkanlar oluşturarak birbirini tamamlayıcı ürünlerde dış ticaret ilişkisini derinleştirilmesi beklenmektedir. Mesafenin uzaklığı konusunda da diğer ülkelerle mukayese yapılarak ihracat artışıdaki zorluklar giderilmelidir. Güvenliğin çok fazla abartılmadan iyimser bir yaklaşımla çözümlenmesi iki ülke ekonomik ilişkilerini artıracaktır.

Günümüz dünyasındaki gelişmeleri takip edebildiğimiz kadarıyla, dünya siyasetinde etkinliğini artıran ülkeler; Brezilya, Hindistan, Türkiye ve Güney Afrika Cumhuriyeti'dir. Hazırladığımız bu çalışmanın esas zeminini teşkil eden son iki ülkenin ekonomik ilişkilerini alabildiğine genişleterek siyasi alanda aynı dili kullanmaları, hiç şüphesiz iki ülkenin uluslararası sahadaki etkinliğini artırmaya yetecektir.

İki ülkenin uluslararası fuar organizasyonlarında yer alarak özgün ve kalıcı iş temasları gerçekleştirmeleri, derinlikli ve işlevsel ekonomik bağlantıların kurulmasına vesile olacaktır.

Ankara'daki büyükelçiliğinin yanı sıra; İstanbul, Mersin ve İzmir'de fahri başkonsoloslugu bulunan Güney Afrika'ya rağmen, kıtaya açılımını genişletmek için 2005'i "Afrika Yılı" ilan eden Türkiye'nin, sadece Cape Town'da fahri konsoloslugu bulunmaktadır.

EKLER

EK-1: Afrika Ülkeleri

Türkiye'nin İkili İlişki İçinde Olduğu Afrika Ülkeleri

Ortadoğu ve Kuzey Afrika	Sahra Altı Afrika	
BAE	Angola	Liberya
Bahreyn	Güney Afrika	Madagaskar
Filistin	Benin	Malavi
Irak	Botsvana	Mali
İsrail	Burkina Faso	Mauritius
Katar	Cibuti	Moritanya
Kuveyt	Ekvator Ginesi	Mozambik
Lübnan	Eritre	Nijer
Mısır	Etyopya	Nijerya Federal Cumhuriyeti
Oman	Fildişi Sahili	Orta Afrika Cumhuriyeti
Suriye	Gabon	Sao Tome ve Principe
Suudi Arabistan	Gambiya	Senegal
Ürdün	Gana	Sierra Leone

Yemen	Gine	Somali
Cezayir	Gine Bissau	Sudan
Fas	Kamerun	Svaziland
Libya	Kenya	Tanzanya
Tunus	Komorlar Birliği	Togo
	Kongo	Zambiya
	Kongo Demokratik Cumhuriyeti	Zimbabve
	Lesotho	

Kaynak: T.C. Dışışleri Bakanlığı web adresi, Bölgeler sayfası,

<http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?03af1e06-bd93-40cb-ae4f-2c4ac27672e7>

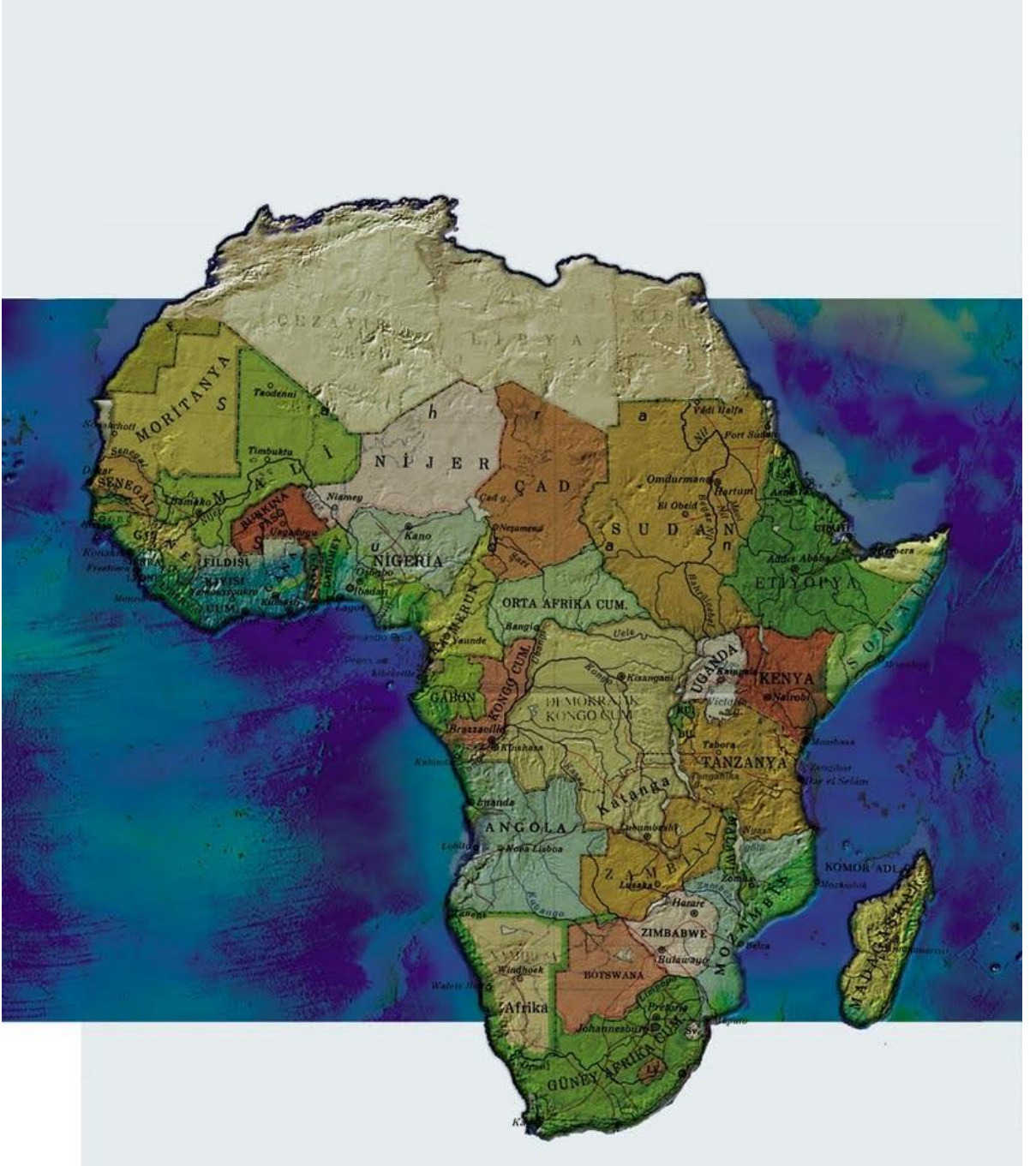
(09.02.2012).

Ek-2: Afrika Haritasi

Kaynak: <http://www.cografya.gen.tr/egitim/kitalar/afrika.jpg> (22.02.2012).

Ek-3: Sahra Altı Afrika Haritası

Kaynak:

http://3.bp.blogspot.com/_QpiwYDN69zE/S_FyBtY5uKI/AAAAAAAAAHU/L0n_O4qjA4Q/s1600/22+mart+05.jpg (22.02.2012).

Ek-4: Güney Afrika Cumhuriyeti İhracatının Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon Dolar)

	Avrupa		Asya		Amerika		Afrika		Pasifik		Diğer		Genel Toplam
	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar
2003	12.172	33	8.621	24	4.518	12	5.158	14	837	2	5.143	14	36.452
2004	15.964	34,7	11.349	24,7	5.670	12,3	6.052	13,2	1.228	2,7	5.736	12,5	46.000
2005	18.380	35,3	13.811	26,5	6.123	11,8	7.352	14,1	1.644	3,2	4.794	9,2	52.107
2006	20.625	35,2	15.512	26,4	7.571	12,9	7.897	13,5	1.445	2,5	5.606	9,6	58.658
2007	23.117	33	19.937	28,4	9.655	13,8	9.650	13,8	1.555	2,2	6.205	8,8	70.121
2008	25.732	33	23.558	30,2	14.793	19	12.642	16,2	1.665	2,1	1.983	2,4	77.950
2009	25.732	33	23.558	30,2	14.793	19	12.642	16,2	1.665	2,1	1.983	2,4	77.950
2010	18,847	23.6	18,847	23.6	7,979	10	8,303	10.4	1,070	1.3	24,726	31	79.776

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, 2006-2010 Yıllık Raporları, Bölgelere Göre İhracat-İthalat Verileri.

Ek-5: Güney Afrika Cumhuriyeti İthalatının Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon Dolar)

	Avrupa		Asya		Amerika		Afrika		Pasifik		Diğer		Genel Toplam
	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar	Pay (%)	Miktar
2003	11.789	34	15.422	45	1.086	3	4.819	14	894	3	223	1	34.237
2004	20.062	42,1	17.799	37,3	6.226	13,1	2.015	4,2	1.258	2,6	297	0,6	47.659
2005	22.075	39,9	21.923	39,6	6.912	12,5	2.530	4,6	1.315	2,4	536	1	55.293
2006	24.854	36,1	28.612	41,6	8.714	12,7	4.346	6,3	1.599	2,3	665	1	68.792
2007	28.432	35,6	32.448	40,6	10.557	13,2	5.792	7,2	1.774	2,2	916	1,1	79.921
2008	28.898	31,8	37.987	41,8	11.829	13,3	7.385	8,1	12.995	14,3	2.097	2,3	90.838
2009	20,745	32,4	13,706	21,4	5,741	9	2,364	3,7	7,792	12,2	13,702	21,4	64.053
2010	25,854	32,3	18,675	23,4	6,862	8,6	3,240	4,1	8,669	10,8	1,519	1,9	79.970

Kaynak: T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, 2006-2010 Yıllık Raporları, Bölgelere Göre İhracat-İthalat Verileri.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Aras, Bülent; Dağcı, Kenan; Selçuk, Hasan; (Edit.), **Yeni Yüzyılda Afrika**, TASAM Yay., İstanbul, 2005.

Bardakçı, İlhan, **İmparatorluğa Veda**, Alioğlu Yayınları, İstanbul, 2002.

Boraine, Alex, **Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu: Güney Afrika Deneyimi**, Aram Yay., Mayıs 2005, Çev.: Aylin Kürkcü.

Doğan, Mehmet, **Avrupa ve Afrika'da Türk İzleri**, Birinci Baskı, Bizim Büro Basım Evi, 131. Sayfa, Ankara, Ocak 2006.

Evcioğlu, Kemal, **Büyük Ortadoğu Projesi**, Umay Yayınları, İzmir, Aralık 2005.

Gönüllü, Ö. Said (Dr.), **Afrika'daki Işık**, Kaynak Yay., Mart 2002.

Güney Afrika Cumhuriyeti, İTO Yay., 1992, İstanbul.

Hazar, Numan, **Küreselleşme Sürecinde Afrika ve Türkiye-Afrika İlişkileri**, Yeni Türkiye Yayınları, İstanbul, 2003.

Kane, Ousmane, Dr., **Müslüman Afrika ve Modernleşme Tecrübesi**, Modernleşme, İslam Dünyası ve Türkiye, Milletlerarası Tartışmalı İlimi Toplantı, Tartışmalı İlimi Toplantılar Dizisi-35, 17-19 Kasım 2000, İstanbul, s. 164, Edit.: Prof. Dr. Sabri Orman, Ensar Neşriyat (68), Baskı: Step Ajans, İstanbul, 2001.

Karaşahan, Mesut, **İrkçılık Cehennemi: Güney Afrika'da Apartheid Uygulaması**, Pınar Yayınları, Birinci Basım, Şenyıldız Matbaası, 223 sayfa, 2010.

Kavas, Ahmet, Doç. Dr., (Haz.), **Afrika Raporu**, Stratejik Rapor No: 4, TASAM Yayınları, Şubat 2005.

....., **Geçmişten Günümüze Afrika**, Kitabevi Yay., İstanbul, Şubat 2005.

....., **Osmanlı-Afrika İlişkileri**, TASAM Yayınları, 2006.

Kavas ve Tepebaş, Ufuk (Edit.), **Sahra Altı Afrika**, TASAM Yay., Milsan A.Ş., 1. Baskı, 2007.

Köksal, Aydoğan, Doç. Dr., **Afrika Coğrafyası-1**, Ankara Üni., Yay., 1976.

Lütfi, Ömer, **Ümit Burnu Seyahatnamesi**, Ses Yay., 1. Baskı, Ağustos 1994, Haz.: Hüseyin Yorulmaz.

McNeill, William H., **Dünya Tarihi**, Çev.: Alaeddin Şenel, Ankara, İmge Kitabevi, 2001.

Mengütürk, Kamer (Çev.), **İşte Güney Afrika**, Baskı: Mataş A.Ş., Orijinal baskı: Ctp Book Printers Limited, Caxton Street, Parow, Cape Town, 7500, Güney Afrika İletişim Servisi tarafından, Dışişleri Bakanlığı için hazırlanmıştır, İstanbul, 1996, 116 s.

Nixon, Richard, **Zamanı Yakalamak** (Sieze the Moment), Milliyet Yayınları, Çev.: Fatoş Dilber, İstanbul, 1992.

Oral, Zeynep, **Kara Sevda**, Milliyet Yay., İstanbul, Kasım 1998.

Özey, Ramazan, Prof. Dr., **Afrika Coğrafyası**, Aktif Yay., 1. Baskı, 2009.

Topuz, Hıfzı, **Kara Afrika**, Milliyet Yay., Ocak 1971.

Tuncer, Hüner, **Irkcılıktan Özgürlüğe Güney Afrika**, Çağdaş Yayınları, Temmuz 1997, İstanbul, 190 s.

Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), İslam Ansiklopedisi, **Güney Afrika Cumhuriyeti** maddesi, Rıza Kurtuluş, 14. Cilt, s. 299-303, Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş., İstanbul, 1996, Ansiklopedi Cilt Başkanı: Dr. Azmi Özcan.

Uçar, Ahmet, **Unutulmayan Miras: Güney Afrika'da Osmanlılar**, Çamlıca Yay., 2. Baskı, İstanbul, 2008, 671 s.

Uçkan, Gürhan, **Çağdaş Sömürgecilik ve Emperyalist Yayılma Örneği: Güney Afrika Cumhuriyeti**, Yarın Yayınları, Eskin Matbaası, Birinci Basım, İstanbul, Temmuz 1986, 255 s.

Tezler

Akkanlı, Sezgin, *Türk Dış Politikasında Afrika Açılım Stratejisi: Ekonomik, Kültürel Dinamikleri ile Türkiye'nin Mağrip Bölgesi Politikası*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Soner Karagül, Çanakkale, 2011.

Alpar, Güray, *Türkiye'nin Afrika Ülkeleri ile İlişkilerini Geliştirmesinde Gambiya Modeli*, T.C. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, T.C. Tarihi Bilim Dalı, Doktora Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Akif Tural, Ankara, 2007.

Biçen, Ömer Faruk, *Dünya Ekonomisinde 1970'li Yıllardan Bu Yana Yaşanan Dönüşümler ve Türkiye Ekonomisine Yansımaları*, YL tezi, Danışman: Prof. Gülsüm Akalın, Marmara Üni., Sosyal Bilim. Ens., İktisat Teorisi Anabilim Dalı, İst., 2011.

Çetinkaya, M. Fatih, *Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesi (GOKAP)'nin Türkiye ve Komşu Ülkeler Üzerine Sosyolojik Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Dicle Üni., Sosyal Bilimler Enst., Sosyoloji Anabilim Dalı, Danışman: Doç. Dr. Rüstem Erkan, Diyarbakır, 2009.

Evliyaoğlu, Tamer, *2008 Krizi Sonrası Yeniden Yapılanan Dünya Ekonomisi*, Yüksek Lisans Tezi, İst. Üni. Sosyal Bilim. Enst., Danışman: Prof. Mehmet Altan, İst., 2006.

Furtun, Fatih, *Demokratikleşme Teorisinin Ortadoğu ve Kuzey Afrika Bölgesinde Uygulanabilirliği Sorunu*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Yıldız Teknik Üni., Sosyal Bilimler Enst., Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişk. Anabilim Dalı, Danışman: Prof. Dr. Gencer Özcan, İst., 2006.

Uchehara, Kieran E., *Afrika'daki Çatışmalarda Din Faktörü: Nijerya-Kaduna Örneğiyle Bir Analiz*, Doktora Tezi, T.C. Uludağ Üni., Sosyal Bilimler Enst., Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Danışman: Prof. Dr. İbrahim S. Canbolat, Bursa, 2008.

Tepebaşı, Ufuk, *1990 Sonrası Afrika: Mücadele Alanı*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler ve Küreselleşme Anabilim Dalı, Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Uğur Özgöker, İstanbul, 2009.

Bülten ve Raporlar

“MÜSİAD’ın Afrika ve İngiltere İş Gezileri Raporu”, MÜSİAD Araştırma Raporları-20, Baskı: Eramat, Ocak 1997, 84 sayfa.

Ak, Okan, (Haz.), “Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Raporu” İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri (İMMİB), Pazara Giriş Şubesi, Haziran 2009.

Birleşmiş Milletler (BM), “Ticaret ve Kalkınma Konferansı Basın Bülteni” 18 Eylül 2001.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), “Güney Afrika Ülke Bülteni” Ekim 2004.

..... 2010.

..... Aralık 2011.

Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM), Pretoria Ticaret Müşavirliği, “GAC Müteahhitlik Hizmetleri Ülke Profili” Ocak 2011.

Economist Intelligence Unit (EIU), “South Africa Country Report” September 2010, United Kingdom.

Konya Ticaret Odası (KTO), “Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Raporu” 2009.

Köse, Oğuzhan (Edit.), “4. Çalıştay Sonuç Raporu” TASAM, Türkiye ve Afrika Ülkeleri Diplomatik Temsilcileri Ortak Stratejik Vizyon Geliştirme Projesi, Afrika Ülkeleri-Türkiye Arasındaki Ekonomik İlişkiler, Stratejik Rapor No: 24, Aralık 2007.

MÜSİAD, “2009 Türkiye Ekonomisi Yine Kriz, Yeni Dersler”, Ed.: İbrahim Öztürk, İst., Haziran 2009

Öztürk, Hasan, (Haz.), “Afrika Vizyon Belgesi” Rapor No: 16, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM).

Republic of South Africa, “Department Mineral Resources, Mineral Information Statistic”.

....., “Department of Trade and Industry”.

....., “Department: Agriculture, Forestry and Fisheries,
Abstract of Agricultural Statistics” 2011.

South Africa Wine Industry Information&Systems, “Production and Market
Estimates” 2008-2012.

South African Reserve Bank, “Annual Economic Report” 2010.

....., 2011.

Statistics South Africa, “Bulletin of Statistics” Volume: 44, No: 4, December 2010.

..... Volume: 45, No: 3, September 2011.

..... “Gross Domestic Product, First Quarter” 31 May 2011.

..... “Mid-year Population Estimates” 2010.

..... 2011.

....., “Tourism” 2010, Report No: 03-51-02.

T.C. Başbakanlık, Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM), Anlaşmalar Genel Müdürlüğü,
“Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Profili”.

....., İhracatı Geliştirme Etüd
Merkezi (İGEME), “Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Raporu” Ankara, 2008.

..... 2010.

..... Haziran 2011.

T.C. Başbakanlık, DTM, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü, “Güney Afrika Cumhuriyeti
Temel Bilgi ve Verileri” Mart 2011.

....., İstanbul İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, “Mobilya Sektörel Ticaret Heyeti Projesi, Güney Afrika” Ağustos 2009.

T.C. Ekonomi Bakanlığı, “Afrika Ülke Masaları Raporu” Nisan 2011.

....., “Dış Ticaretin Gelişimi, Bölgesel Yaklaşımlar Anket Sonuçları Afrika, 1. Ticaret Müşavirleri Konferansı” 28 Nisan 2011.

T.C. Pretoria Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, “GAC Otomotiv Sektörü” raporu, Pretoria, Ağustos 2007.

..... “Güney Afrika Cumhuriyeti’nin Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ticari-Ekonomik İlişkileri” Raporu, Pretoria, Mayıs 2006, Haziran 2007, Haziran 2008, Temmuz 2009, Temmuz 2011.

Turkish Stones, “Güney Afrika Doğal Taş Pazarı Raporu” Ar&Ge Şubesi, İMMİB, İstanbul, 2006.

TÜSİAD, “2011’e Girerken Dünya ve Türkiye Ekonomisi Raporu”, Aralık 2010.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı, “Ülke ve Fasıllara Göre Dış Ticaret, Güney Afrika raporu” 2000-2010 yılları.

Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON), “Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Raporu”.

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK), “Güney Afrika Cumhuriyeti Ülke Profili”.

Sürekli Yayınlar

Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (AÇAUM), “Afrika Gündemi” dergisi, aylık yayın organı, sayı: 959, Ankara, Ocak 2012.

Aras, Osman Nuri, Dr., “Demokrasiye Geçişinin 10. Yılında Mandela’nın Ülkesi: Güney Afrika” makalesi, Cape Town/Güney Afrika, 2023 Strateji Dergisi, Sayı:39, Temmuz 2004, Türkiye, s. 76-79.

Boratav, Korkut, Prof. Dr, “Güney Afrika Üzerine Gözlemler” makalesi, 21 Şubat 1987.

Ekici, Birol, “Güney Afrika Cumhuriyeti Yönetim Sistemi” makalesi.

Ekonomik Forum Dergisi, “Afrika’nın Ucundaki Avrupalı: Güney Afrika Cumhuriyeti” Ağustos 2010, Haz.: Gülder Demir, TOBB aylık yayın organı.

....., “Güney Afrika ile 220 milyon dolarlık anlaşma imzalandı” haberi, Haziran 2010, TOBB aylık yayın organı.

....., “Yeni Dönemin Parlayan Yıldızı Güney Afrika Cumhuriyeti” Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Aylık Yayın Organı, Baskı: Dünya Yayıncılık A.Ş., Ekim 2011.

Erseven, Eda, “Güney Afrika: Hızlı Gelişen Pazar” makalesi, Yeni Ufuklar, İzmir Ticaret Odası (İZTO).

Giovanni Dell’Arricia, Deniz Igan, Luc Laeven, “Credit Booms and Lending Standards: Evidence: From the Subprime Mortgage Market”, IMF Working Papers, No: 106, Nisan 2008.

Guelli, Richard, “Güney Afrika: Çatışma Sonrası Yeniden İnşaya Dair Gelecek Araştırmalar Gündemi” African Security Review, Sayı: 17, No: 1, Çev.: Fatma Günce KANLI (Güney Afrika ve Afrika’nın Yeniden İnşası: Bazı Stratejiler Önerme).

Gülkaya, Musa; Sönmez, Ayper, İGEME, Yükselen Pazarlara Bakış, ‘‘GAC: Güçlü ve Hızla Yükselen Pazar’’.

Kavas, Ahmet, Doç. Dr., ‘‘Afrika Misyonerleri Cemiyeti: Beyaz Babalar (Peres Blancs)’’, Milel ve Nihal dergisi, Yıl: 1, Sayı: 2, 2004, s. 9-39.

....., ‘‘Afrika’da İslam’ın Yaşatılmasında Türklerin Hayati nemi’’, SD., İlahiyat Fak., Yay., No: 20, Bilimsel Toplantılar Serisi: 8, Edit.: Prof. İsmail Hakkı Göksoy ve Dr. Nejdet Durak, Baskı: Fak. Kitabevi, 1. Baskı, Eylül 2007, Isparta, s. 90.

....., ‘‘Afrika’da Misyonerlik Faaliyetleri’’, Dinler Tarihi Araştırmaları-3, Sempozyum: 09-10 Haziran 2001-Ankara, 2000. Yılında Hıristiyanlık, Dinler Tarihi Derneği Yay.,-3, s. 448, Ankara, 2002.

....., ‘‘Türkiye-Afrika Buluşması: Yeni Bir Başlangıç’’ Dosya: İslam lkeleri Arasında Ekonomik İşbirliği, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Çerçeve, Ekim 2008.

....., ‘‘21. Yüzyılda Afrika Havzası’’, 21. Yüzyılda İslam Dünyası ve Türkiye, Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı, 28-30 Mart 2003, Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi-41, İstanbul, Yayına Haz.: Dr. İsmail Kurt ve Seyit Ali Tz, Ensar Neşriyat (75), Baskı: Step Ajans, s. 206.

....., ‘‘Afrika’’ sunumu, Günümüz Dünyasında Müslüman Azınlıklar, 3. Kutlu Doğum İlmî Toplantısı, Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Araştırmaları Merkezi Yay., Sempozyumlar/Paneller-3, İst., 1998, s. 137.

Koloğlu, Orhan ř. (Çev.), ‘‘Güney Afrika’da Tasavvufa Karşı Muhalefetin Tarihsel Seyri’’, T.C. Uludağ ni., İlahiyat Fakültesi, Cilt: 12, Sayı: 2, 2003, s. 431-460.

zkan, F. Gülçin, ‘‘Küresel Mali Kriz: Makroekonomik Bir Yaklaşım’’.

Özkan, Mehmet, “Güney Afrika'nın Uluslararası Politikadaki Yeri ve Güney Afrika Dış Politikası” makalesi, Stratejik Öngörü Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 14, 2009, Editör: Caner Sancaktar, İstanbul, Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) yayın organı.

Özslu, Tayfun (Çev.), “Kömürden Petrol: Güney Afrika'daki Sasol Kömür Dönüştürme Tesisi”, World Coal 1975, Cilt: 14, Sayı: 4, s. 43.

Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, “Kur'an-ı Kerim'in Afrika Dillerindeki Tercümeleleri” The Muslim Digest dergisi, Yıl: 1968, Cilt: 19, Sayı: 5, Ramazan Özel sayısı, s. 491.

Shinar, P., “Note on the Socio-Economic and Cultural Role of Sufi Brotherhoods and Marabutism in the Modern Maghrib” Proceedings of the First international Congress of Africanists Accra 1962, 1964, ss. 272-285.

Skylife Business Dergisi, “THY yeniden Güney Afrika'da” haberi, Ekim 2007, THY aylık yayın organı, Infomag Yayıncılık, İstanbul, Baskı-Cilt: Bilnet Matbaacılık A.Ş.

....., “THY Güney Afrika'ya uzanıyor” haberi, Mayıs 2007, THY aylık yayın organı, Infomag Yayıncılık, İstanbul, Baskı-Cilt: Bilnet Matbaacılık A.Ş.

Smet, Koen, “South Africa's Trade Agreements” Vienna University of Economics and Business, Department of Economics.

Sonn, Tamara, “İslamic Studies in Sout Africa” AJISS, Volume: 11, No: 2 (Summer 1994), ss.: 274-281, Çev.: Süleyman Gündüz, İslami Sosyal Bilimler Dergisi, İnkılab, Cilt: 2, Güz: 1994, Sayı: 3, s. 123.

T.C. Ekonomi Bakanlığı web sitesi, “Güney Afrika'ya Açılımda Stratejik Sektörler” haberi, (10.12.2011).

Tatari, Begüm, “Güney Afrika'nın En Önemli İmalat Sektörü: Otomotiv” makalesi, Periskop, İzmir Ticaret Odası (İZTO).

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., “Türkiye’nin İhracatında Öne Çıkan Sektörlerde Temel Pazar Ülkeler, Rakipler ve Rekabet Gücü” Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, Şubat 2010, Ankara.

Yıldız, Abdülhamit, (Haz.), “Büyümenin Yolu Afrika’dan Geçiyor” makalesi, İstanbul Ticaret Odası (İTO), İnter Basım, Yayın No: 2010-12, İstanbul, 2010.

Yılmaz, Derya; Gayğusuz, Filiz, “2008 Krizinin Yeni Global Ekonomik Yapı Üzerine Etkileri”, Süleyman Demirel Üni., İİBF, Isparta, Eylül 2009.

Yılmaz, Durmuş, “Küresel Kriz, Etkileri ve Para Politikası Uygulamaları”, Boğaziçi Üniversitesi Konuşması, Mart 2009.

İnternet Kaynakları

http://www.mulkiyederigi.org/index.php?option=com_rokdownloads&view=file&Itemid=2&id=50:e-kitap-10-caramba-soeyleileri (06.01.2011).

Afrika (Kuzey Afrika ve Ortadoğu) ülkeleri için bkz.: T.C. Dışişleri Bakanlığı web adresi: <http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?ff1be5b3-51d9-4c0a-99f5-291c33c39414> (09.02.2012).

http://3.bp.blogspot.com/_QpiwYDN69zE/S_FyBtY5uKI/AAAAAAAAAHU/L0n_O4qjA4Q/s1600/22+mart+05.jpg (22.02.2012).

<http://apps.thedti.gov.za/econdb/raportt/rapcoun.html> (09.01.2012).

<http://apps.thedti.gov.za/econdb/raportt/rapregi.html> (09.01.2012).

<http://rapor.tuik.gov.tr/reports> web sitesi (31.01.2012).

<http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=1937> (24.03.2012).

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113447.pdf (13.12.2011).

http://www.arem.gov.tr/proje/yonetim/Dunyada_Kamu_yon/GAfrika.pdf (08.11.2011).

<http://www.avert.org/africa-hiv-aids-statistics.htm> (08.11.2011).

<http://www.bullion.org.za/Publications/Facts&Figures2009/F&F2009.pdf> (16.11.2011).

<http://www.cidb.org.za/default.aspx> (15.11.2011).

<http://www.cografya.gen.tr/egitim/kitalar/afrika.jpg> (22.02.2012).

http://www.dmr.gov.za/Mineral_Information/Statistic.html (13.11.2011).

<http://www.dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=174859&q=g%C3%BCney+afrika> (11.02.2012).

<http://www.dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=188963&q=g%C3%BCney+afrika> (11.02.2012).

<http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=bakanlikofisi&bolum=detay&haberid=131>. (10.12.2011).

http://www.ekonomi.gov.tr/upload/B327C382-D8D3-8566-4520292A9ECA268A/igeme_1.Afrika.ppt (07.08.2011).

<http://www.ekonomi.gov.tr/upload/B327C382-D8D3-8566-4520292A9ECA268A/1.Afrika.pdf> (20.08.2011).

<http://www.eskom.co.za/c/article/223/company-information/> (09.01.2012).

<http://www.haber10.com/haber/249703/> (11.02.2012).

<http://www.haber7.com/haber/20111005/Erdogan-Herseyimizle-Afrikanin-yanindayiz.php> (11.02.2012).

<http://www.scribd.com/doc/66442640/Kuresel-Mali-Krize-Makro-Yakla%C4%B1%C5%9Fm-Gulcin-Ozkan> (07.04.2012).

<http://www.haberafrika.com/articleDetails.php?artid=10> (15.02.2012).

<http://www.hurriyet.com.tr/planet/18545785.asp> (11.02.2012).

<http://www.inegoltsu.org.tr/belgeler/ulkerapor/GAC.pdf> (20.11.2011).

<http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/47C15B26-496F-4132-A7B4-3B36E26D7931/8090/GuneyAfrika.pdf> (15.11.2011).

<http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/E0CB10E2-1FEB-42B6-B3AA-60F4B5E3E6C4/8971/GuneyAfrikaOto.pdf> (13.01.2012).

http://www.lbma.org.uk/pages/?page_id=53&title=gold_fixings (16.11.2011).

<http://www.mapsofworld.com/images/world-countries-flags/south-africa-flag.gif>
(22.02.2012).

http://www.marifed.org.tr/uploaded/download_dokuman/1253252839.pdf (15.12.2011).

<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa> (01.02.2012).

<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-guney-afrika-siyasi-iliskileri.tr.mfa> (01.02.2012).

<http://www.mfa.gov.tr/turk-vatandaslarinin-tabi-oldugu-vize-uygulamalari.tr.mfa>
(01.02.2012).

http://www.mulkiyederigi.org/index.php?option=com_rokdownloads&view=file&Itemid

http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/ZA/pazara_giris.doc (05.01.2012).

http://www.nda.agric.za/docs/statsinfo/Abstract_2011.pdf (07.01.2012).

<http://www.osmannuriaras.com/Afrika.pdf> (17.02.2012).

<http://www.resbank.co.za/Lists/News%20and%20Publications/Attachments/4688/AER%202011.pdf> (15.10.2011).

<http://www.sars.gov.za/home.asp?pid=3905>

<http://www.statssa.gov.za/publications/Bulletin/BulletinDecember2010.pdf>
(20.12.2011).

<http://www.statssa.gov.za/publications/Bulletin/BulletinSeptember2011.pdf>
(20.10.2011).

<http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022010.pdf> (18.10.2011).

<http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022011.pdf> (17.02.2012).

<http://www.statssa.gov.za/publications/P0441/P04411stQuarter2011.pdf> (18.11.2011).

<http://www.tasamafrika.org/pdf/yayinlar/35-ctopbas.pdf> (16.11.2011).

<http://www.tasamafrika.org/pdf/yayinlar/RGueli-TR.pdf> (13.12.2011).

<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1794> (15.01.2011).

<http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=1937> (24.03.2012).

<http://www.tobb.org.tr/UlkeRehberi/Documents/Ulkeler/guneyafrika/bilgi.doc>
(09.01.2012).

<http://www.trtturkmenge.com/Haber/HaberDetay.aspx?HaberKodu=cbec0d21-567d-41c3-b78d-9dd25e3bf5f4> (11.02.2012).

http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=624 ve

http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=625 (29.01.2012).

<http://www.usak.org.tr/EN/menu.asp?id=3&yid=86> (15.10.2011).

http://www.wosa.co.za/sa/stats_sa_industry.php (18.01.2012).

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sf.html> (22.10.2011).

Media Club South Africa web sitesi, Brand South Africa Media Service,
http://www.medioclubsouthafrica.com/index.php?option=com_content&view=article&id=46:geography&catid=33:land_bg&Itemid=70 (20.10.2011).

Sahra Altı Afrika ülkeleri için bkz.: T.C. Dışişleri Bakanlığı web adresi:
<http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?12d61ad6-534f-4961-a432-f8b94b5c2cef>
(09.02.2012).

T.C. Dışişleri Bakanlığı web adresi, Bölgeler sayfası,

<http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?03af1e06-bd93-40cb-ae4f-2c4ac27672e7>
(09.02.2012).

THY, Kurumsal Tarihçe web sayfası,

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:07xKZH9Xtj4J:www.turkishairlines.com/tr->

tr/kurumsal/tarihce+thy+cape+town+ilk+sefer&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr
(01.02.2012).

World Trade Organization web sitesi,

http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2011_e/its11_appendix_e.htm
(26.03.2012).